

Neskončni krog

*Ne čas, spreminjanje je tisto, ki me navdušuje,
ko iz puste zemlje skali drevo in se razcveti.*

*Življenje se pokaže v lepoti, in človeka nagovori,
presune ga razgibano površje kopnega se sveta,
strmin in dolin.*

*Življenje raste in sega vse do nevidnega sveta,
kjer se človeška duša umiri v opojnosti gora,
tedaj v spreminjajočem svetu se čas ustavi, več ga ni.*

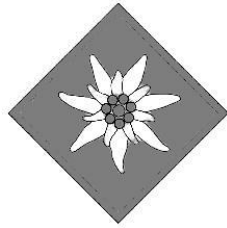
*Živeti z naravo, jo opazovati in se z njo pogovarjati,
za človeško dušo zares večje sreče ni,
in ta sreča žareče tli vse do konca, do izteka naših dni.*

Marko Žerovnik

Dr. Marko Žerovnik

Opojnost gora

Komenda, 2017

Nagovor bralcu

Človeško življenje je kot žitno polje, polno klasov, ki se zibljejo v vetru. Včasih se le nežno zibljejo v poletni sapici, spet drugič in drugje jih divje premetava burja v ledenih sunkih, ta veter so spremembe. Večkrat v žitu opazimo nedolžno bele, sinje modre ali nežno rožnate cvetove poljskega plevela, to so vsi ukradeni trenutki, male osebne razvade in dogodivščine, ki se nam zdijo same po sebi nekoristne, celo nepomembne, a neizbrisno okrasijo naše življenje. Včasih v žitu nastanejo vrzeli poležanega klasja, te kažejo na nesreče, ki se zarežejo v naše srce. A pogosto v teh pozabljenih prostorčkih poženejo krvavo rdeči makovi cvetovi, navadno in koristno žito tako naredi prostor lepoti, ki nas presune v prijateljstvu, ljubezni, domovini in popolni sreči. Ljudje vsak dan hodimo mimo žitnih polj, ki valovijo v vetru, mimo cvetočih senožeti, mimo divjega življenja temnih gozdov in mnogokrat tudi mimo žalostnih ožganih pogorišč, ki so bila oropana cvetja in lepote. Pa opazimo lepoto, skrito v nas samih in v naravi, ki nas vedno znova kliče nazaj k sebi ?

Nekatere ljudi k sebi pokličejo tudi strma pobočja, poleti polna zelenja in trdoživih dehtečih cvetlic, pozimi prekrita z lesketajočo se odejo, ki ponuja vsem živim bitjem spokoj in umiritev pred eksplozijo življenjske moči spomladi.

V vrhunskem potopisu: Opojnost gora nam avtor, dr. Marko Žerovnik predstavi številne neverjetne dogodivšči-

ne, ki so ga pričakale v skalnatem objemu Slovenskih in tujih vrhov. Opiše nam sprva samotne vzpone na Veliko in Malo planino in njegovo prvo pravo srečanje z ostalinami vojnega divjanja, skupinske pohode z na novo pridobljenimi prijatelji, nevarna srečanja z visokogorskimi živalmi, doživetje neverjetno redkega svetlobnega fizikalnega pojava, beg pred navidezno nedolžnimi ovci in umik pred razkačenim nebom.

Njegov klic v gore nas skozi knjigo popelje do srečanja in planinarjenja z bodočo ženo Angelco Žerovnik, s katero se zapeljive zgodbe preselijo tudi v tuja pogorja. Opiše nam zanimivo, a včasih tudi težavno šolanje na terenu na Velikem Kleku, duhovito predstavi odpravo v Centralne Alpe ter prva srečanja z grozečo nevarnostjo serakov in ledeniških razpok, ob katerih vsakega bralca oblije srh in lahko dokončno začuti pristno spoštovanje do mogočne narave. Pri branju smo priča hudemu boju med jekleno voljo in fizično utrujenostjo, ki tudi najbolj izkušene planince postavi pred resno preizkušnjo in katerega izid odloča o vprašanju, ki ga pogosto srečamo v najfinejših krogih svetovne literature :«Biti ali ne biti?»

Skozi resnični pravljичni svet bralci začarani potujemo preko najznamenitejših vzponov Avstrije, Francije, Italije, Švice, skrivnostnih divjin Afrike, zelenečih nacionalnih parkov Argentine, zapeljivih, a krutih ubijalskih ostenij indijskega in Pakistanskega dela Himalaje ter ob koncu doživimo srečanja še z neverjetno barvito, a pogosto na-

robe razumljeno kulturo ljudožercev, ki domujejo v prostranstvih Papue.

V potopis so kot popestritev vključeni tudi številni navdihujoči pesniški vložki in slike, ki zadovoljijo tudi bolj umetnosti željne duše med bralci. Ne manjka pa niti slik za tiste bolj radovedne.

Celotno delo nam tako prikaže življenje enega od mnogih ljudi, ki so jih gore poklicale k sebi in jim odprle oči za drugačno, bolj divjo in nepredvidljivo vrsto narave, divjino, ki davek večkrat zahteva v krvi, žuljih, potu, solzah, a je prav zaradi te terjatve še bolj neizbrisno vtisnjena v duše in spomine ljudi, ki so se z njo spopadli in preživeli.

Vsak izmed nas doživi svoj poseben klic, bodisi v gore, gozdove, znanost, kariero ali v družino. Vprašanje je samo, če smo dovolj pogumni, da bomo klicu lahko sledili.

Odločitev je stvar vsakega posameznika, a vseeno je treba vedeti, da na koncu obžalujemo le priložnosti, ki smo se jim odrekli, kar se pokaže tudi v knjigi.

In kot bi nam lahko povedal tudi sam Franz Kafka : » Steze so narejene s hojo.«

Lepo povabljeni k branju.

Sara Kokelj

Predgovor

Pred leti sem napisal več strokovnih knjig, nato sem pristopil k zbiranju in knjižni objavi podatkov o ljudeh iz komendske občine, ki so izgubili življenje med drugo svetovno vojno, 1941 – 1945. Na prigovarjanje nekaterih geografov in prijateljev, pa tudi na lastno pobudo sem kot edini še živeči poznavalec del kartografa Ivana Selana, napisal knjigo pod naslovom: Ivan Selan – Od ponarejanja denarja do slavnega kartografa.

Že ob tej knjigi se mi je v glavi motala misel, da napišem knjigo o potovanjih po svetu, a sem dal prednost knjigi, v kateri opisujem svoje življenje v predvojni Jugoslaviji in drugi svetovni vojni. Knjigi sem dal naslov Po trnovi poti, v kateri sem predstavil izjemno težko življenje preprostega človeka v predvojni Jugoslaviji in tegobe v drugi svetovni vojni.

Po potovanju izven Evrope, v Venezueli, sem s pomočjo besedila iz dnevnika, ki ga je moja žena dr. Angelca Žerovnik vestno pisala na vseh petindvajsetih potovanjih v petintridesetih deželah sveta, napisal knjigo z naslovom Potovanja – doživljane sveta iz prve roke.

Da se ne bi brezdelno oziral naokoli, sem pristopil k pisanju te knjige, ki nosi naslov Opojnost gora.

Opojnost gora je čustveni naboj, povezan z mojimi dožitji v gorah od Slovenije, Avstrije, Švice, Italije, Grčije, Francije z očakom Mont Blancom do Mount Kenye in Kilimandžara v Afriki, indijski in pakistanski Himalaji ter

Kaobskem gorovju v zahodnem delu Papue Nove Gvineje v Aziji in argentinskih Andih ter v Južni Ameriki.

In ko človek spoznava svet z več strani, postane osebno-
stno odpornejši, hkrati pa srečnejši ob ugotovitvi, da živi v
lepi zeleni Sloveniji.

Pisanje knjige Opojnost gora me je nagovorilo, da sem
pričel sestavljati pesmi v smeri iskanja v skrivnostnem
svetu stvarstva, ki se ob poglobljanju človeškemu umu vse
bolj odmika.

V prvem delu knjige opisujem mladostna doživetja v
gorah, kasneje s prijatelji, nato, v najobsežnejšem delu, pa
doživetja z življenjsko sopotnico ženo dr. Angelco, v družbi
katere sem se povzpел na številne vrhove Evrope in Afrike,
ter prehodil dobršen del Andov in Himalaje.

Prevzet od lepote, sem v svet gora odhajal rad in vse
pogosteje, si nabiral moči in smisel za tuzemsko ustvar-
jalno življenje.

Veliko lepega in nepozabnega sem doživel v gorah. In
kot je zapisal starogrški filozof Aristotel (384 – 322 pr. n.
št.) »Spomine beremo iz duše.« In iz duše jih berem in pi-
šem v tej knjigi tudi jaz.

V knjigi Opojnost gora ne gre za vrhunska alpinistična do-
živetja redkih posameznikov, gre za doživetja ljudi, ki
množično obiskujejo gorski svet in v njem doživljajo neiz-
brisno lepoto naravnega bogastva.

Vojno razdejanje na Mali planini

**Raztreščeno angloameriško letalo na
Mali planini**

Kljub globoko zakoreninjenem strahu, še vedno raztresenih ljudi od grozot druge svetovne vojne, ki so se zaradi varnosti večinoma zadrževali v svojih domovih, sem neko sončno sobotno jutro, kot trinajstletni otrok, zajahal kolo in iz Mengša odbrzel do okoli dvanajst kilometrov oddaljene Stahovice.

Med vožnjo po Kamniško-Bistriški ravnini se mi je ob pogledu na Veliko planino v glavi motala misel o čudovitem gorskem svetu in o razbitinah angloameriškega bombnika, ki je med drugo svetovno vojno v zraku raztreščen padel na Malo planino.

Po prihodu v Stahovico sem vprašal lastnika Erjavška, poznanega lovca, če smem prisloniti kolo na njegovo hišo, prijazno in brez omahovanja mi je to tudi dovolil. V velikem pričakovanju sem se takoj pognal v breg proti sv. Primožu, Pasjim pečinam in Mali planini.

Zaradi hitre hoje in vročega vremena, sem se močno znojil. Ker s hitro hojo nisem imel težav, me znojenje ni posebej motilo. Sicer pa sem z radovednostjo opazoval naravo okrog sebe, ki se je čudovito spreminjala z vsakim mojim korakom.

In ko sem prispel do prevala pred Pasjo pečino, kjer je nekoč stala preprosta lesena kočica, se mi je odprl veličasten pogled na večinoma zaraslo ostenje Velike planine. A ker me je pričakovanje gnalo naprej, se na prevalu nisem dolgo zadržal.

Po prihodu do ozke stezice, ki pelje skozi dolg prepad Pasje pečine, sem korak zaradi varnosti upočasnil, tudi ustavil sem se večkrat, da sem lahko užival ob pogledu na bližnji venec visokogorja.

Po izstopu iz Pasjih pečin se mi je pogled skozi drevesna debela in krošnje ustavil na Planini Kisovec, kjer so se pasle krave, pa tudi precej človeških glasov sem slišal.

Po prihodu na Malo planino se mi je na široko odprla gorska trata, posejana z bujnim cvetjem, s prevlado žafra na, ki je od sončnih žarkov obsijan žarel v vijoličasti barvi. In ko sem zagledal razbitine letala, raztreščenega daleč naokoli, se mi je misel ustavila v grozodejstvih druge svetovne vojne.

Ni bilo več lepote, le tesnoba me je navdajala vse močnejše.

Raztreščeni angloameriški bombnik sem opazoval že iznad Mengša, in to zaradi kadečega se črnega dima iz enega izmed njegovih štirih motorjev, vse do eksplozije nad Malo planino.

Malo pred eksplozijo letala v zraku sem opazil s soncem obsijane bele pikice številnih padalcev, ki so si s skokom iz letala reševali življenje. Še danes jih imam pred očmi, kako jih veter raznaša proti vzhodu Tuhinjske doline.

Kasneje sem izvedel, sicer ne preverjeno, da je eden od angloameriških padalec padel v roke Nemcem, ostali pa

partizanom, ki so jih vrnili zaveznikom na otok Malta, kjer je bila njihova letalska baza.

Po prihodu do razbitin letala sem se najprej ustavil pri aluminijastem ostanku njegovega gornjega dela, kjer je samevala še vedno pritrjena, od udarca ukrivljena strojnica. Nato sem pričel iskati polne strojnične naboje, a namesto njih sem našel le prazne.

Posebej me je zanimal dur aluminijast amortizer, ki je nad kolesom služil za mehkejši pristanek letala. Ker je bila ta okoli tri metre dolga in petnajst centimetrov debela okrogla cev izredno lahka, me je mikalo, da bi jo odnesel domov za spomin. Še danes mi je žal, da tega nisem uredničil.

Morala je biti izredno močna eksplozija naloženih bomb, da so bili težki letalski motorji povsem uničeni in razsuti daleč naokoli. Sicer pa je bilo znotraj njihovega razsutega prostora polno majhnih razbitin, ki me niso spominjali na nič, kar sem že kdaj videl.

Po daljšem zamaknjenju na pokopališču letala, kjer sem hkrati podoživljal še druge grozote vojne, sem še pravi čas opazil, da moram zaradi skorajšnje noči sestopiti v dolino. A preden sem se odločil za sestop, sem si ogledal še bližnje uničene pastirske kočice, požgane od nemškega okupatorja in domačih izdajalcev.

Ne samo na Mali planini, kočice so bile požgane in uničene na vsej Velikoplaninski planoti (po Meliku: Poljanski planoti): na Veliki planini, Gojški planini, planini Dovja Raven in Konjščici.

Nekoč v pastirskih kočah srečno življenje in veseljačenje, tudi s pesmijo, je bilo s požigom spremenjeno v žalost

in obup ljudi.

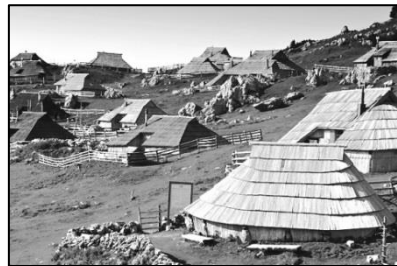
Ker me je med vračanjem v dolino noč ujela pred Pasjimi pečinami, poti nisem nadaljeval skozi pečine, ampak preko njenega, bolj varnega zgornjega dela. Čeprav sem se v temi sem in tja spotikal, sem med hojo radostno opazoval zvezde, ki so na jasnem nočnem nebu čarobno svetile v meglenem soju.

Lepo so te zvezde sijale tudi ob mojem prihodu domov, v Mengeš, kjer so me zaradi pozne ure z olajšanjem sprejeli moji domači. In ko sem staršem in sestram pripovedoval, kaj vse sem videl in doživel, mi poznega prihoda domov niso očitali, le poslušali so me z velikimi svetlimi očmi.

Doživetja na Veliki planini

Srečanja s pastirjem

Na Veliko planino sem se pogosto vračal, in to večinoma sam, brez spremstva. S prijatelji sem se sicer dogovarjal, a skoraj vedno so našli kak izgovor, npr. »oblačno je in me zato ne mika«, »imam nujne opravke«, »ali ne vidiš, da bo deževalo« itd. itd. jaz pa sem jim odgovarjal, grem pa sam, tudi če z neba padajo prekle, vedoč, da me

Planinski stan na Veliki planini

lepota gora vabi, hoja nanj pa krepi mojo dušo in moč.

V začetku sem se odpravil na Veliko planino približno na vsake tri tedne, kasneje najmanj na dva. Ker me slabo vreme praviloma ni zadržalo, sem večkrat vstopil v pastirsko kočo do kože premočen, kar pa ni bilo dosti drugače od znojenja med hitro hojo v strmi breg.

In kaj me je privlačilo na planinah. Privlačilo me je razgibano gorsko površje, obdano z globokimi dolinami; pozimi s snežnim pajčolanom pokriti gorski svet; pomladi in poleti zelene trate, najprej s prostranstvom vijoličastega žafrana, nato mamljivo dišeče rdečkasto obarvane murke, sijoči cvetovi temnomodrega encijana, živo rumeni cvetovi srčne moči, ki nagovarjajo človeka kljub majhnosti in še mnoge druge rože, ki jim ne vem imena.

Rad sem se družil s prijaznimi ljudmi, pastirji in gorniki, ki se s srcem in dušo radostno odpro sočloveku v gorskem rajju, ki človeka nagovarja z lepoto in blaženo skrivnostjo.

Občudoval in užival sem ob poslušanju cingljanja tonsko različnih zvoncev, visečih pod vratom starejših krav v času poletne planinske paše. Zaradi vsega tega je postala Velika planina moja prva večletna prijateljica.

Pred uveljavitvijo motornih vozil sem do okoli dvanajst kilometrov oddaljene Stahovice kolesaril, naprej do Velike planine pa slabi dve uri pešačil. Ker sem imel staro in že precej »sklumpano« kolo, vožnja z njim ni bila posebej prijetna, lažje mi je bilo sproščeno vračanje v Mengeš, in to zaradi manjšega cestnega nagiba, kjer se je kolo vozilo skoraj samo od sebe.

Zaradi zamudnega potovanja do Velike planine se domov nisem vračal istega dne, ampak sem običajno prespal v pa-

stirski koči, kar je tedaj veljalo za večino gornikov.

Po postavitvi domžalskega planinskega doma na Mali planini sem včasih prespal tudi v njem, a spanje pri pastirju v njegovem stanu mi je bilo prijetnejše, bolj domače, zlasti ob postrežbi sveže kuhanega mleka.

A ne samo prostor in klima v pastirski koči, tudi pogovor s pastirjem je bil zanimiv in večkrat, ko sva govorila o živini, tudi poučen.

Največkrat sem prespal v koči starejšega Ukana. Bil je prijazen in dobrosrčen mož. Ob vstopu v njegovo pastirsko kočo, se me je vsakič razveselil in takoj vprašal kaj od hrane si želim. Ko sem mu odgovoril, da si nadvse želim kislo mleko, mi ga je takoj prinesel in postavil na leseno mizo pred mano.

Kislo mleko sem si običajno zaželel zato, ker sem se med hitrim vzponom na Veliko planino venomer precej potil in bil zato nekoliko dehidriran.

Med nekim pogovorom mi je sedemdesetletni Ukan povedal, kako ga je nedavno zapeljevala mlada gornica, na kar je bil zelo ponosen. Jaz mu o lastnih dogodki nisem govoril, predvsem poslušal sem ga.

Ne samo z Ukanom in drugimi pastirji, tudi srečanje s sovrstnik, prijatelji in znanci mi je bilo prijetno, ne ponovljivo. Veliko smo se pogovarjali, šalili, tudi prepevali in kovali raznovrstne načrte.

Ko pa so se nam pridružila dekleta, je bilo bivanje še bolj pestro in prijetnejše tudi zato, ker ni šlo za ljubezenska razmerja, temveč za spontana prijateljstva, s čimer je bilo vsakršno rivalstvo med fanti izključeno.

Beg pred bikom

Neko noč sem se s prijatelji odpravil do krav na prostem z namenom, da eno izmed njih pomolzemo. Ker je bila noč izjemno temna, smo kravo zamenjali z bikom. Ko smo se mu približali, nas je bik takoj napadel, mi pa v dir, vsak v svojo smer, spotikajoč se in padajoč. Na srečo se je beg končal brez poškodb.

Naslednje jutro smo se sestali v pastirski koči najemnika Štefana, kjer smo razpravljali o neljubem nočnem dogodku pretekle noči.

Strinjali smo se, da je bilo naše sinočnje dejanje brezglavo, in da podobne napake ne smemo več ponoviti.

Štirinajst dni za tem smo se ponovno zbrali pri Štefanu. Ko nam je med veseljačenjem Štefan ponudil šilce žganja, smo ga z veseljem popili, le Rudi je namesto žganja vzel iz mize v roke vazo z rožami, odstranil rože in iz nje popil vodo.

Ker so bile rože v vazi dalj časa, je voda postala neužitna – strupena. Ni trajalo dolgo, ko se je Rudi od bolečine začel zvijati in na glas stokati. Ker mu je postajalo vse bolj slabo, se je od onemoglosti sesedel na klop in pričel jokati. Prestrašeni smo pričeli iskati izhod iz mučne situacije.

Izbruhati mora strupeno vodo iz želodca, smo si bili edini. In res, ko je Rudi spraznil želodec, se mu je stanje pričelo hitro izboljševati. Oddahnili smo si, hkrati pa spoznali, da mora človek ostati vedno zbran in se ne prepustiti objestnosti.

Ker je bil Rudi zaradi zastrupitve dokaj slaboten še po prespani noči, se nam zjutraj ni priključil pri pohajanju po

planinski, s cvetjem okrašeni trati. Ostal je v postelji, da si opomore do okoli tretje ure popoldne, ko se bomo skupinsko vrnili v dolino.

Padec na strmini

Ko sta mi brata Miran in Bojan izrazila željo, da bi rada spoznala Veliko planino, sem jima rekel, da se mi lahko pridružita naslednjo nedeljo. In ker je bilo vreme obetajoče, sta se mi pridružila s polnim zagonom.

Na pot proti Veliki planini smo vstopili iz Stahovice. Ker naporne poti navkreber nista bila posebej vajena, sta se hitro zadihala. A kljub temu sta me iz radovednosti veliko spraševala. Mirana je posebej zanimal čas hoje do Velike planine, Bojana pa nevarnosti na njej. Hrabril sem ju in vprašanja preusmerjal drugam, v naravo, kar je bilo učinkovito in jima je olajšalo naporno pot.

Po dobri uri hoje smo zavili proti sv. Primožu, od koder se nam je odprl krasen pogled na severni del Ljubljanske kotline z Ljubljano vred.

Na Primožu se nismo dolgo zadrževali. Do Velike planine nas je ločevala še dolga, ponekod tudi precej strma pot.

Do Pasjih pečin, do koder je normalna hoja okoli eno uro, je pot najbolj strma. Ugibal sem, kako naj ju spodbujam za več moči. Moč človeka namreč ni samo v nogah, veliko jo je tudi v glavi. S pozitivnim nagovarjanjem jima bom gotovo najboljše pomagal. In res, vzpon sta dobro zmogla navkljub mojim dvomom.

Ko smo prispeli do Pasjih pečin, sta se ustrašila in stopi-

la korak nazaj. »Tod čez pa je nevarno«, je rekel Bojan. »Ali res moramo prek te pečine po tako ozki poti«, je dodal Miran. Ni nujno, odgovorim, lahko jo zaobidemo in gremo po zgornji, manj izpostavljeni poti. Ampak, steza prek pečine je veliko lepša, pa tudi nevarna ni toliko kot si mislita. »Če je tako, pa poskusimo«, se je oglasil Miran.

Po uspešnem sestopu iz Pasjih pečin sta bila srečna tudi zato, ker sta premagala strah. S potjo do Velike planine od tu nista imela posebnih težav, le zaradi pomanjkljive kondicije sta bila precej utrujena in zdelana.

Po vstopu v pastirsko kočo, v kateri smo prenočili, sta se Miran in Bojan takoj sesedla na klop, s katere se nista premaknila več kot uro. Utrujenost jima je pokazala zobe. In ko sem pastirja poprosil za kuhano mleko, nam ga je kmalu za tem z veseljem postregel.

Bilo je lepo sončno, a nekoliko hladno jutro, ko smo se odpravili iskat planike. Rože, ki že od davnih časov nagovarjajo človeka tako močno, da se poda do njih v nevarne skalnate pečine. Zaradi njih je bilo že mnogo nesreč, tudi s smrtnim izidom.

Ker lepo raščene planike rastejo predvsem na strmih skalnatih pobočjih, smo se izza bodeče ograje, ki varuje pašno živino pred strmino, spustili po travi navzdol, a nismo prišli daleč. Bojanu je na vlažni travi spodrsnilo in začel se je vse hitreje valiti strmo navzdol. Na srečo sem bil nekaj metrov pod njim, da sem ga, sicer s težavo, ustavil in zadržal.

Po padcu je bil Bojan povsem zmeden, od šoka ni vedel kje je, in ko se je zbral, se mi je za rešitev še ves zasopel jeceljaje zahvaljeval. Po tem dogodku, ki je z grozo zaznamo-

val tudi mene, smo lov za planikami opustili in se vrnili na varno Velike planine.

Udarila je strela

Na Veliko planino sem se odpravil najmanj vsako drugo ali tretjo soboto, domov pa vrnil v nedeljo.

Ker je moja okoli dvanajst let staro sestrico Pavlo zanimalo, kaj me tako vleče na Veliko planino, sem ji povedal, da lepote planine, ki so tako posebna, da jih ne morem opisati, le doživeti jih je treba. Ko je to slišala, je rekla »Naslednjič grem s teboj na Veliko planino«. Prav, sem ji odgovoril, le počakati bova morala na lepo vreme, kar se je kmalu uresničilo.

V začetku vzpona iz Stahovice proti Veliki planini je Pavla hodila zelo dobro, celo zagnano, ko pa sva imela za seboj približno eno uro hoje, ji je začelo zmanjkovati moči. Tedaj sem ji rekel: Ne razmišljaj o naporu, razmišljaj o lepoti narave, o cilju, pa ti bo pomagalo.

Ob najinem prihodu na planotasti svet Velike planine, se je vreme pokvarilo, iznenada se je pooblačilo in pihati je začel zelo močan veter. Ko je zagrmelo, sem vedel, da se bo ulil dež. In ko se je drugič zabliskalo in ne daleč stran od naju treščilo v skalovje, je sestrico zajela panika. Tedaj sem rekel: »Ne boj se, do najbližje pastirske kočice imava samo tristo metrov, pa bova na varnem«.

Ne samo sestrico Pavlo, tudi mene je zajel strah pred vse bolj bližajočo hudo uro. Hitro se je stemnilo in ulilo se je kot iz škafa. Tudi bliskalo, grmelo in treskalo je vse pogo-

steje. Zaradi hitre ohladitve je začela padati sodra, ki je tla hitro pobelila.

Da bi čim prej vstopila v zavetje pastirske kočice, sem sestrico prijel za roko in stekel. Po nekaj korakih mi je rekla »Ne morem, sem preveč utrujena«, vem, sem ji rekel »ti prestavljaj samo noge, jaz pa te bom vlekel«, kar se je tudi zgodilo. Dežju, sodri in mrazu, sva premočena do kože, s tekom hitreje ubežala, ne pa tudi pred strahom in gromom, ki naju je v koči mučil še nekaj minut po prihodu.

Pastir Ukan, moj dobri znanec, nama je takoj po prihodu v kočico dal topli odeji – koce, z namenom, da čim prej zamenjava mokre cunje za suhe, hkrati pa je na razžarjeno peč pristavil mleko, da sva se z njim ogrela.

Ker zaradi živine pastir vsako jutro vstane na vse zgodaj, smo se kmalu odpravili k nočnemu počitku.

Sprva sem poslušal vse bolj oddaljeno grmenje razjarjene narave, nato pa blaženo zaspal. Po prespani noči, v prijetno topli koči, sva s sestrico Pavlo zjutraj vstala čila in zdrava.

Ob izstopu iz pastirske kočice so me kot pajčolan oblili topli žarki sonca. Od veselja sem zavriskal, da je odmevalo od ene do druge pastirske kočice. Na vrisk je postala pozorna celo živina, razkropljena po velikoplaninski planoti. Pastir pa mi je rekel »ti pa imaš dober glas«.

Vzhičena nad jutranjo lepoto je moja sestrica rekla: »Res je lepo, čisto in jasno nebo, čarobno je kot pravljica«. Bilo je sicer nekoliko hladno, a so sončni žarki zrak hitro ogreli.

K izjemno dobremu počutju je veliko pripomoglo cinglja-

nje zvoncev, obešenih na vratovih vodečih krav in pogled na številni kravji podmladek, ki je za zajtrk pil iz vimen mater toplo mleko. Za stražo pa jim je bil odrasel bik.

Blaženi jutranji mir sta nekoliko motila le dva bližnja prašiča, ki sta se s kruljenjem glasno pogovarjala v nam nepoznanem jeziku.

Ob pastirski koči se s sestrico nisva zadrževala, želela sva čim prej stopiti na najvišji vrh Velikoplaninske planote, 1666 m visoko Gradišče.

In splačalo se je. Pogled z vrha je bil zaradi po dežju opranega ozračja tako čist, da sva razločevala celo večje hiše v najinem bivalnem kraju Mengšu. Pa ne samo pogled proti severnemu delu Ljubljanske kotline, tudi skalnato gorovje Grintovcev je od sonca mehko žarelo, kar je bila pošteno velika nagrada za najini trud.

Ob zrenju v tišino nepoznanega sveta, ki je presegala moja pričakovanja, se mi je ustavil čas, ustavil se je tudi sestrici Pavli, ki je ob zrenju dolgo časa ostala brez vsakršnih besed.

Prezeta od lepote gora, ki človeka skrivnostno navdihuje, sva z Gradišča sestopila po zeleni nizko rastoči trati. Hodila sva med živobarvnimi cveticami, katerih imen večinoma nisem poznal. Nič zato, sem si rekel, saj so brez imen z lepoto prijetno oplojevale mojo dušo.

Doživetja na Veliki planini so se mi v spominu usidrala v sanje, bogateče skozi moje se življenje. Tudi sestra Pavla jih ima v nepozabnem spominu.

Gre za zmago

Na moje veliko veselje sem nekega dne uspel pregovoriti Franceta, da se mi pridruži na poti proti Veliki planini. A postavil je pogoj, da gre z nama tudi Peter, njegov prijatelj. »Sem zato«, sem mu odgovoril.

Po dobrih štirinajstih dneh smo se odpravili na pot. Po prihodu v Stahovico je France predlagal, da do Male planine, dela Velikoplaninske planote, tekmujemo. Bil sem presenečen, da je tekmovanje v hitri hoji predlagal on, ki je imel po mojem mnenju najmanj izkušenj s planinami.

Takoj po startu se je France zagnal v breg, za njim pa Peter, medtem ko sem sam pričel s složnejšo pospeševalno hojo. Iz izkušenj sem vedel, da si mora človek pred fizičnim naporom najprej ogreti mišice, da lahko nato doseže maksimum svoje moči. S takšno hojo sem ju dohitel na strmini ob sv. Primožu, Takoj sem opazil, da Francetu pojemajo moči. Več moči je pokazal Peter, verjetno zato, ker je aktivno kolesaril.

Medtem ko je France vse bolj zaostajal in s tem izpadel iz tekmovanja, se je Peter prilepil name kot klop, in to skoraj do zadnje strmine pod Malo planino, kjer je začel vidno zaostajati.

Prva pastirska koč, na katero sem naletel na Mali planini, je bila Erjavškova. Prijetno mi je bilo, ko sem pred kočo zagledal Slavko iz erjavškove hiše v Stahovici, kar me je v zadnjem delu v hitri hoji še bolj spodbudilo.

Ob prihodu do koč, mi je Slavka izročila šilce žganja, na kar sem se z veseljem odzval in ga popil.

Po 14 minutah sem zagledal Petra, ki je v zadnjem delu

strmine zagrizeno premagoval napor. Ob prihodu je Slavka tudi njemu ponudila šilce žganja.

Od Stahovice do Male planine sem potreboval 1 uro in 7 minut, Peter 14 minut več, France več kot eno uro. Čeravno do skrajnosti izmučen, je France z grenkim nasmeškom izpil ponujeno mu šilce žganja.

Po zaključenem tekmovanju smo na povabilo Slavke vstopili v kočo, sedli za omizje in s slastjo nekaj pojedli in popili. Nato se je razživila debata o pretečeni gorski tekmi.

Debato sem sprožil jaz, čeravno nisem bil pobudnik tekmovalnega vzpona od Stahovice do Male planine. Poudaril sem, da sem s svojim časom zadovoljen in pa da sem dosegel zelo dober čas, kar gre pripisati dobri kondiciji in pravilni taktiki hoje ter vmes tudi teka.

Za mano se je oglasil Peter. Dejal je, da ni pričakoval tako dobrega časa, da pa ga je dosegel, gre pripisati predvsem meni, ker sem mu narekoval pravilno taktiko hitre hoje.

Za menoj in Petrom se je oglasil France. Dejal je, da je zelo razočaran nad sabo in da je precenil svojo moč. Povedal je tudi, da je imel velike težave s krči v nogah. Da, sem se oglasil, to se rado zgodi, če ima človek premalo kondicije za hitro hojo v breg, kar je nujno treba upoštevati.

Po tej dokaj živahni, včasih precej kritični debati, smo se dotaknili tudi drugih tem. Pogovarjali smo se o planinskih pastirskih kočah, o rožah, pašništvu, turizmu idr.

Po nedokončanem pogovoru v koči pri Slavki smo se odpravili do domžalskega doma na Mali planini (1534 m), kjer smo prenočili.

Naslednji dan smo si želeli ogledat Veliko planino, ker

pa je bila gosta megla, vremenska napoved pa slaba, smo po zajtrku sestopili v dolino.

Razdraženi gad

Med obiski Velike planine sem si večkrat ogledal tudi preostale planine na velikoplaninski planoti: Na planini Dovja raven pastirskih koč ni veliko, jo pa zaznamuje velika in lepo oskrbovana mlakuža za napajanje živali; Gojska planina je precej obsežna, raztresene kočice pa stojijo na strmejšem pobočju; Mala planina je po številu pastirskih koč druga največja planina na velikoplaninski planoti in jo krasi venec pastirskih koč, ležečih na njenem južnem obrobju; Konjščici je po številu pastirskih koč najmanjša planina, je pa prepoznavna po prečkanju poti, ki vodi do nižje ležečega Dola, kjer se pot razcepi v dve smeri: po Dolskem grabnu proti Kamniški Bistrici in precej višje ležečemu Konju (1803 m).

Večkrat sem se povzpel tudi na najvišjo točko velikoplaninske planote Gradišče (1666 m), od koder sem v lepem vremenu pogledoval na gorski venec Kamniško-Savinjskih Alp in na Ljubljansko kotlino globoko pod menoj.

Nekoč me je iz zamaknenosti od lepote ob pogledu z Gradišča, s sikanjem zbudil gad, ki se je grel na ozki skalnati polički okoli tri metre pod menoj. Z glavo navzgor je bil zvit v klopčič in pripravljen za napad. Ker sem ocenil, da se do mene ne more pognati, še nisem zbežal.

Nekaj časa sem gada opazoval in ker položaja ni spremenil, sem iz radovednosti zagnal nanj majhen kamenček.

Gad se je pognal kvišku, a me je za slab meter zgrešil. Ker je bil zelo napadalen, sem igro, ne da bi ga poškodoval, ponovil dvakrat. In ponovila se je ista slika.

In ko sem imel igre s strupenim gadom dovolj, sem ga pustil pri miru ter se vrnil h kočam na Veliko planino.

Oj, planine lepe

Oblike pastirskih koč na Veliki planini, planini Dovja raven, Gojški planini in Mali planini se po videzu in konstrukciji ne ločujejo od koč na Veliki planini, drugačen pa je teren, ki jih obdaja.

Do požiga pastirskih koč na veliki planini v času druge svetovne vojne so bile kočice večinoma ovalne oblike, majhne in skromno opremljene. Podobne Preskarjevi koči na Veliki planini, zgrajeni leta 1945, ki služi kot pastirski muzej.

Preskarjeva koča tako po videzu, kakor tudi po gradnji izstopa od pastirskih koč, postavljenih na velikoplaninski planoti po drugi svetovni vojni. Sedanje pastirske in druge, za turizem namenjene kočice so praviloma večje, prostornejše, s prevladujočo štirikotno obliko.

Kakor pred drugo svetovno vojno, pastirska naselja na Veliki planini (Velikoplaninski planoti) zaživijo v mesecu juniju. Takrat se v kočice vselijo pastirji, ki z živino ostanejo na paši približno do sredine septembra. V tem času na planinah zaživi ponudba za pokušino domačih mlečnih izdelkov, ki privabi mnoge gornike in turiste.

Preko Raduhe in Olševe do Mrzle gore

Spredaj Raduha (2062m), levo zadaj
Olševa (1929 m)

Snežna jama

V upanju, da bomo še isti dan prispeli do koč na Loki pod Raduho smo vstopili v avtobus v zgodnji jutranji uri. Pa se je zalomilo. Med spustom s prevala Črnivec (902 m) je na enem od zavojev avtobus zdrsnil v občestni jarek in bi se prevrnil, če se ne bi naslonil na močnejše drevo.

V avtobusu je bilo zaradi nepričakovanega presenečenja dobro minuto povsem tiho. Po vprašanju voznika, če smo v redu, pa se je vse razživel. Ko je voznik izvedel, da ni noben od potnikov poškodovan, je rekel: »ker ne bomo mogli izstopiti skozi vrata, bomo morali zlesti na plan skozi avtobusna okna.

Od nas se je skozi okno najprej splazil Tone, za njim jaz, nato pa Aci. Zaradi gibke mladosti pri plazenju skozi okno nismo imeli težav, večje težave so imeli starejši potniki, ki jim je bilo treba pomagati.

Čakajoč na nadomestni avtobus, da nas popelje do Luč, smo izgubili dobre tri ure, kar je pomenilo, da poti proti koči na Loki tega dne ne bomo mogli premagati. Prespati bomo morali v Lučah.

Takoj po prihodu v Luče smo šli v akcijo za zagotovitev

prenočitve. Aci je vstopil v hišo ob avtobusni postaji, midva s Tonetom pa v naslednji dve najbližji hiši. Pri iskanju prenočišča je bil najuspešnejši Tone, kar sem ob ponovnem srečanju z njim takoj opazil iz njegovega nasmejanega obraza.

Namesto večerje v koči na Loki pod Raduho, smo naročili skromno jed v gostilni v Lučah, kjer pa se nismo dolgo zadržali. Treba je bilo čim prej v posteljo, ker nas je naslednji dan čakala dolga in naporna gorska pot.

Na pot iz Luč proti koči na Loki pod Raduho (1534 m) smo se odpravili v zgodnji jutranji uri. Kmalu po odhodu so nas izza hribovja na vzhodu pozdravili prvi sončni žarki, ki so nas spremljali do kočice na Loki. Ker je bilo vreme lepo, se v tej koči nismo dolgo zadržali. Le nekaj toplega smo pojedli in popili, na kar smo se odpravili proti vrhu Raduhe (2062 m).

Po prihodu na Raduho se nam je odprl krasen pogled na gorovje Kamniško-Savinjskih Alp in Karavanke. Ob pogledu na čudovito stvarstvo narave sem imel občutek, da lebdim visoko nad podarjeno mi lepoto.

Prevzet od naravne lepote sem Aciju in Tonetu predlagal, da si dobrih 500 m nižje ogledamo najvišje ležečo Snežno jamo v Sloveniji. V en glas sta mi odgovorila »sva zato«, »velja«, sem jima odgovoril. Vprašala sta me, kje je ta jama? Odgovoril sem jima, da se nahaja na jugovzhodnem pobočju Raduhe v bližini planine Arta, na v višini 1556 m.

Ob prihodu do brezna sem bil ne malo presenečen nad velikim številom čakajočih ljudi pred jamo, vseh z željo, da

si ogledajo znamenito kraško stvaritev. Da bomo v vrsti čakali uro ali več, me ni motilo.

Zaradi več urne hoje, je prav, da se pred vstopom v več sto metrov dolgo kraško jamo malo spočijemo.

In ko smo prišli na vrsto, je najbolj zagreto proti breznu pohitel Aci, a se je pred breznom, do katerega dna je vodila okoli 15 m dolga pokončna železna lestev, ustavil. Ko sva se mu s Tonetom približala, je rekel: »naj gre eden od vaju naprej«. Ne da bi okleval, sem stopil na lestev, pogledal navzdol in se previdno prestopal iz prečke na prečko, hkrati pa spodbujal Francija, da naj mi sledi.

Po prihodu v umetno razsvetljeno dvorano, z ledenim jezerom na dnu in ledenim stebrom približno v sredini, mi je od lepote za krajši čas vzelo sapo. Kako čudovito, sem vzkliknil na glas. Pridružila sta se mi tudi sopotnika, Aci in Tone.

Po krajši razlagi jamskega vodiča v Ledeni dvorani sem s skupino ogledovalcev nadaljeval pot po kraški jami mimo, od luči kristalno svetlikajočih se kapnikov: stalaktitov in stalagmitov, velikih do 5 in več metrov.

Očaran nad skrivnostjo ustvarjene naravne veličine sem v kraški jami pozabil na čas. Vživel sem se v svet obdajajoče me lepote, ki je ne znam in ne zmorem opisati zgolj z besedami.

Po izhodu iz Snežne jame sem njeno veličino podoživljal še dolgo za tem. Tudi Tone in Aci sta kazala izjemno navdušenje nad doživetjem v jami, in ponavljala »splačalo se je, še se vrneva!«

V obmejnem pasu

Na prevalu Durce (1910 m) smo spuščajoč proti Grohatu naleteli na težave in to zaradi neizkušenosti mojih dveh sopotnikov, Toneta in Acija.

Preval Durce se takoj v zgornjem delu prevesi strmo navzdol, večinoma vlažna skala sem in tja posuta s kamnitim drobirjem, pa težavo sestopa povečuje, zato smo morali biti pri hoji navzdol zelo previdni, da ne bi prišlo do nevarnega zdrsa. Podajali smo si roke, skupaj s predlogi, kam je najvarnejše stopiti. Po srečnem sestopu je bil Tone od strahu, pred morebitnim zdrsom ali padcem, močno preznojen.

Da se okrepčamo pred nadaljnjo naporno potjo, smo se ustavili pri prvi samotni kmetiji in gospodinjo, ki se je z okoli 16 let staro hčerko takoj ob našem prihodu pojavila med vhodnimi vrati hiše, vprašali, če imajo za plačilo kaj za pod zob. Odgovorila je, da nam lahko postreže kislo mleko s črnim kmečkim kruhom, kar smo z veseljem sprejeli. Po vstopu v prijetno hladno hišo smo sedli za težko hrastovo mizo in čakali na obljubljeni hrano.

Mojo pozornost je pritegnilo lepo izdelano kmečko pohištvo, in ko sem pogledal skozi okno, sem opazil, da gospodinja daje na dvorišču svoji hčerki neka navodila. Ko sta končali pogovor, je hčerka pohitela po meni neznanih opravilih.

Na kislo mleko in kruh smo sumljivo dolgo čakali. In ko se je gospodinja končno le pojavila med vrati z dobrotami v rokah, se nam je opravičila za dolgo čakanje, takoj za tem

pa izjavila »saj se vam ne mudi, zunaj je lepo sončno vreme, do večera pa je tudi še precej časa«.

Ko se je brhka hčerka po slabi uri vrnila in vstopila v dnevno sobo, sem takoj na njenem obrazu opazil veliko razočaranje. Da, sem si rekel, šla nas je naznaniti graničarjem v karavlo, a je ostala brez pričakovane nagrade. Graničarji so bili vedeli, da imamo dovoljenje za obmejno gibanje.

Da ne bi prišlo do neljubega zapleta ob našem gibanju v prepovedanem obmejnem pasu, sem nekaj dni pred našim prihodom obvestil graničarsko komando v Solčavi, da imamo vsi trije, navedel sem tudi osebne podatke, uradno dovoljenje za prosto gibanje ob državni meji na območju Olševe in Matkovega kota. Ker je graničarska komanda v Solčavi naše podatke posredovala svojim območnim karavlam, med gibanjem v obmejnem pasu nismo imeli težav. Gibali smo se svobodno in brez vsakršne kontrole.

Med kačami na Olševo

Ker se je Tonetu zdel strmi vzpon na 1929 m visoko Olševo prenaporen, se je odločil, da bo pot proti Potočki zijalki nadaljeval po gorski cesti, ki povezuje Zgornjo Savinjsko dolino, oziroma Pavličevo sedlo in po položnejšem delu od Rogarjeve kmetije navzgor do Potočke zijalke. Meni je bilo sicer žal, da je Tone izbral drugo pot, a sem ga razumel, imel je manj kondicije kot midva z Acijem.

Ne da bi dosti razmišljal, sem se v družbi z Acijem podal v breg po brezpotju, in to v smeri Lepega vrha (1616 m).

Hoja v strmi breg je bila precej naporna, na nekaterih mestih je bila strmina tolikšna, da sem se s koleni dotikal brade, sonce pa je neusmiljeno pripekalo in pripekalo, da sem bil od znoja povsem moker. Še slabše se je godilo Aciju zaradi pomanjkanja kondicije.

Ko sva vstopila iz redko poraščenega gozda v travniški svet, nama je začelo zaradi vmesnega kamnitega drobirja spodrsavati. A sva vztrajala, v želji, da se čim prej prebijeva do zgornjega roba Olševe.

Nisva bila samo mokra in utrujena, naletela sva tudi na kače. Najprej sem zaslišal sikanje, in ko sem opazil, da je pred mojim desnim kolenom okoli deset centimetrov od njega sikajoča glava kače, zvite v klopčič, sem refleksno odskočil. S hitrim odzivom sem se rešil strupenega ugriza, a srce mi je od strahu še dolgo za tem razbijalo.

Pa ne samo eno kačo, nekaj metrov pred menoj sem zagledal še enega gada, ki pa sem se mu na srečo še pravi čas umaknil. Po vsem tem sem na glas rekel: »Dosti imam strupenih kač, Franci pojdi ti naprej«! »Prav, mi je odgovoril«. Komaj je napravil nekaj korakov, že je prestopil naslednjo kačo.

Zaradi srečanj s kačami, sva se ustavila in dogovorila, da se bova vzpenjala počasi in previdno. Na najino srečo do najvišjega vrha Olševe Govca (1929 m) na kače nisva več naletela, tudi v nadaljevanju po grebenu Olševe ne.

Ne samo z Govca, razgled je bil izredno lep s celega grebena Olševe, kar me je navdušilo.

Ko sem se spuščal ob pleteni jeklenici in železnih klinih proti Potočki zijalki sem zagledal nasmejanega Toneta, ki je krilil z rokami. Češ, pohitita, čakam vaju. Z Acijem zara-

di varnosti nisva pohitela, a vseeno smo bili kmalu skupaj.

Po prihodu k Potočki zijalki (1675 m) sem vprašal Toneta po počutju, nato pa o prehojeni poti. Odgovoril mi je, da se dobro počuti, le da je utrujen od dolge poti. Ko pa je izvedel o najinem srečanju s kačami je rekel: »Imela sta srečo in vesel sem, da vaju vidim zdrava in nepoškodovana.

Predno sem vstopil v Potočko zijalko sem se zazrl v venec Kamniško-Savinjskih Alp, od katerega se je lesketalo od sonca obsijano skalovje, segajoče prav do dna moje duše. A tudi Potočka zijalka, v kateri je bilo staro kameno-dobno bivališče ljudi iz pred 40.000 let, me je navduševala s skrivnostno tančico preteklih življenj.

Ker smo imeli dovoljenje za gibanje v mejnem pasu, smo se takoj po Potočki zijalki usmerili proti široko posekanem mejnem pasu, ki je ločeval Jugoslavijo od Avstrije. Po slabi uri brezskrbne hoje po čistini, brez srečanj z graničarji, smo vstopili v gozd, v katerem smo kmalu naleteli na gozdno vozno pot, ki nas je vodila proti svetemu Duhu.

Po prespani noči v slabo oskrbovani koči na Sv. Duhu (1232 m), smo krenili proti Matkovemu kotu, z željo povzpeti se na Mrzlo goro (2203 m), a smo svoje zmožnosti precenili.

Z večurno hojo od Sv. Duha do zgornjega dela Matkovega kota nismo imeli posebnih težav. Nekaj manjših težav pa smo imeli pri plezanju prek velikih kamnitih balvanov pred Škafom (500 m), kjer smo si pomagali s podajanjem rok.

In ko smo ob prihodu v Škaf zagledali sneg, smo se, ne da bi se prej dogovorili, spustili do njega, si umili in osve-

žili prepotene obraze in roke, se sezuli in igraje bosih hodili po ledeno mrzlem snegu, kar nas je spravilo v veselo in razigrano spontano razpoloženje. Pričeli smo se kepati, loviti in počeli vse, kar nam je prišlo na misel.

Da sneg v Škafu obleži čez vse leto, gre pripisati visokim stenam v bližini, ki preprečujejo sončnim žarkom, da bi ga stopil.

Mrzla gora nas je odvrnila

Ko smo se spomnili, da imamo v načrtu vzpon na Mrzlo goro, smo se zresnili in pričeli smo iskati markirano pot na njen vrh. Pot smo našli šele po daljšem iskanju.

Neoskrbovana in zaradi strmine plazovita ozka skalnata potka je bila na več mestih predrta in celo izbrisana. Ker sem imel več gorskih izkušenj od Acija in Toneta, sem ju najprej vprašal, če si želita po tej težavni poti na vrh Mrzle gore. Zaradi izredne zagretosti sta mi v en glas odgovorila: » Želiva!« Prav, sem jima odgovoril in pričeli smo se vzpenjati.

Mladost je pač norost in čez vodo skače, kjer je most, nismo presodili prav in hitro nas je ujel mrak. A nismo odnehali, brezglavo smo začeli plezati proti Mrzli gori. Plezati smo odnehali šele v zelo temni noči, medtem pa prožili kamenje, da je bobnelo in odmevalo od sten.

Med vračanjem proti Logarski dolini smo v osrednjem delu Matkovega kota v temi naleteli na tri jugoslovanske graničarje. Bili so prijazni, le vprašali so nas, kako da smo sedaj trije, medtem ko sta bila na grebenu Olševe dva. V

temi namreč niso prepoznali Toneta, ki se je med potjo proti Potočki zijalki oglasil v njihovi karavli pod Olševo.

Po približno sedemnajsturni hoji po razgibanem gorskem svetu smo bili povsem izčrpani, žejni in lačni. Na našo srečo noč ni bila mrzla.

Za spanje nam bi prišlo prav vsako, še tako preprosto ležišče, ki pa ga zaradi temne noči ni bilo lahko najti, a imeli smo srečo. Ob poti smo opazili temnejšo senco od naravne teme, in ko smo se ji približali, smo ugotovili, da gre za leseno stavbo. »Senik je«, sem prvi hodeč veselo naznanil prijateljema.

In ko sem odprl nezaklenjena vrata senika, je prijetno zadišalo po suhi mrvi.

Ob vstopu v senik smo od utrujenosti popadali na mehko dišečo seno. Ker nas je topla mrva prijetno grela, se pred spanjem nismo pokrili. Zbudili smo se šele sredi naslednjega dne.

Dobro spočiti smo si pred odhodom proti domu razdelili zadnje ostanke hrane, vodo pa pili iz bližnjega žuborečega potočka.

Ob prihodu v Ljubljano sem se Aciju in Tonetu zahvalil za pridružitvev pri pohajkovanju po lepem koščku slovenske zemlje, hkrati pa si zaželel ponovnega druženja v prečudovitem gorskem svetu, svetu, ki navdaja človeško dušo do dna njegove sreče.

Dogodki med prečanjem Kamniško- Savinjskih Alp

V ozadju: Kamniško-Savinjske Alpe

Črne gadovke

Pred nadaljevanjem poti proti planini Dol (1308 m) sem se povzpел na najvišji vrh Velike planine, Gradišče (1666 m), da si od daleč ogledam načrtovano pot preko Kamniško-Savinjskih Alp.

Zaradi jasnega vremena in čistega ozračja je bil pogled na vršace Grintovcev čudovit, obenem pa me je vznemirjala nepoznana pot preko njihovih razgibanih, večinoma zelo strmih skalnatih pobočij. A poskusiti sem moral, kar mi je veleval moj notranji glas, ki me še danes vodi skozi življenje.

Svetovno znani psiholog in zdravnik Carl Gustav Jung je zapisal: »V vsakem od nas se nahaja nekdo drug, ki ga ne poznamo. In temu nepoznanemu se prepuščamo v vodenje s korekturo svoje zavesti«.

Na poti proti planini Konjščici sem od veselja in sreče kar žarel. Tudi pastirske koče, za katerimi sem se kmalu spustil skozi gozd v dolino planine Dol, so mi pripovedovale svojo zgodovino.

Dol, obvisela dolina, po kateri je nekoč tekla proti zgornji Savinjski dolini Kamniška Bistrica, je tako kot Konjščica pašna planina.

Ob prihodu na planino Dol sem se za nekoliko zaustavil in užival ob prijetnih vsakovrtno dišečih rožah, s prevlado rmana, obloženega z gosti, žuželkami in hrošči, ki so pili nektar za ohranitev svojega življenja.

Kako čudovita in skrivnostna je narava, naša hraniteljica in učiteljica.

Očaran od lepote in prijetnega vonja cvetlic sem pot nadaljeval skozi smrekov gozd strmo navzgor do planine Rzenik (1654 m), kjer stoji Mlakarjeva koča.

Bolj žejen kot lačen in zadihan sem se ustavil ob koči, v kateri je prebival starejši pastir Nace. Ob prihodu mi je povedal, da se vsakega, ki se pri njem ustavi, srčno razveseli in ga tudi postreže s čajem, če ga ima pri roki.

»Krave in voli, ki jih na planini pazim, da kam ne zai-dejo, so sicer prijetne živali, a človek je daleč nad njimi«.

Moj naslednji cilj je bil, okoli pol ure oddaljeni, Konj, a sem se zaradi sladkanja z gozdnimi sadeži vzpenjal bolj počasi. Maline in mamljivo rdeče brusnice so bile tiste, ki so me vabile na pojedino.

Ob prihodu na Konja (1803 m) se mi je odprl tako čudovit pogled, da sem obstal in dalj časa z užitkom zrl na skalovje Planjave in nekoliko bolj oddaljeno Ojstrico, ki sta zlatorumeno žareli od sončnih žarkov.

Več sto metrov globoka prepada proti Kamniški Beli na zahodu in Lučki Beli na vzhodu, ki ju loči ozek skalnati greben Konja do Presedlaja (1613 m), sta mi navdajala strah s stopnjevanjem adrenalina.

Prečkanje grebena imam v načrtu in pot bom nadaljeval, sem si dopovedoval.

Mogoče pa Konj s svojim ozkim prepadnim skalnatim grebenom vendarle ni tako nevaren kot se kaže, sem krajši čas razmišljal. A korajža velja.

Z veliko previdnostjo sem se ob jeklenici in klinih spustil nekaj metrov strmo navzdol, do vpisne knjige v kovinski posodi.

Po vpisu v knjigo in hkratno ugotovitvijo, da se je pred menoj sprehodilo preko izpostavljenega grebena že mnogo ljudi, ljubiteljev gora, sem se osvobodil strahu, pri tem pa si zaželel, da bi tako ostalo do konca prečenja nevarnega grebena.

Strah je v gorah sovražnik

Med prečenjem grebena sem spoznal, da je strah sovražnik, previdnost pa modrost, ki vodi k uspehu.

Med hojo, bolje rečeno plezanjem, sem se trdno oprijemal jeklenic in železnih klinov, previdno premikal korake, stopajoč po skali, ali kamnitemu drobirju, verujoč, da bom uspel. In uspel sem, kar me je navdalo z blagodejno srečo.

Po krajšem postanku na Presedlaju sem se prebijal skozi, z rušjem zaraščeno pot, kjer sem trikrat naletel na črne kače, poznane kot gadovke, ki so se dober meter pred menoj mirno umaknile v goščavo.

Pot po vse bolj redkem rušju do Korošice ni bila posebno zahtevna. Postajala pa je, v moje zadovoljstvo, vedno bolj

odprta in pregledna.

In že sem se znašel v Kocbekovem domu na Korošici (1808 m), in to v družbi gornikov, ki so ob harmoniki veselo prepevali slovenske pesmi. Tudi jaz sem se jim kot dober pevec, pridružil.

Po prihodu na Planjavo (2392 m) se na njej nisem zadrževal. Usmeril sem se proti Kamniškemu sedlu in med spustom opazoval, rahlo zamegljeno dolino Kamniške Bistrice. Občutek ob tem pogledu, me je navdajal z zmago-slavjem, z mislijo zahvale gori, ki me je radodarno sprejela v svoj objem.

Po nekoliko daljši meditaciji v gorskem svetu, s katerim sem se spojil do popolnosti, sem se obogaten v duši spustil do planinske kočice na Kamniškem sedlu, v katero pa nisem vstopil takoj.

Še prej sem se povzpел do zgornjega roba Kamniškega sedla, od koder sem dalj časa opazoval veličastni slap Rinke, peneče se v zgornjem delu Logarske doline.

Ob vstopu v planinsko kočico sem najprej pristopil k vpisni knjigi, položeni na polici za vhodnimi vrati, v kateri sem poleg svojega imena zabeležil prehojeno pot od Korošice do Kamniškega sedla in od tod do Kokrškega sedla, ki sem jo nameraval opraviti naslednji dan.

Komaj sem stopil v jedilnico, že je bil pri meni oskrbnik kočice in me vprašal, kaj si želim naročiti? Mislim je seveda na hrano in pijačo, ne pa na prenočišče, o katerem sem utrujen od dolge poti sanjal jaz.

Po zagotovitvi prenočišča sem naročil večerjo z ustreznim pivskim dodatkom. A v jedilnici nisem bil sam. V drugem, nekoliko temnejšem kotu sta za mizo sedela dva mla-

da gornika, po videzu mojih let.

Tako kot jaz, sta se tudi onadva zgodaj odpravila k nočnemu počitku. Ko sem vstopil zjutraj v jedilnico, sta mlada gornika že sedela za mizo in ko sta me zagledala, sta me povabila, da naj prisedem k njima.

Izkazalo se je, da sta me povabila iz radovednosti, kaj načrtujem tega dne. In takoj me je eden od njiju vprašal kam sem namenjen? Na vprašanje sem mu odgovoril, da nameravam na Kokrško sedlo in to s prečanjem preko Turske gore, Skute, Dolgega hrbta in Grintovca. »Čudovito«, sta mi z nasmehom na obrazu v en glas odgovorila. »Si zato, da turo opravimo skupaj?« »Seveda«, sem jima z veseljem odgovoril.

Da ne bi ostali anonimni, smo se predstavili: eden od njiju je bil Feliks, drugi Srečko; jaz sem pa Marko, sem ju seznanil.

Smrtna nesreča na Brani

Pred odhodom na nadaljnjo gorsko turo pa smo z grozo izvedeli, da se je na Brani smrtno ponesrečil alpinist, njegov soplezalec, pa da je ostal v steni in klical na pomoč.

Tako kot jaz, mu tudi Feliks in Srečko, zaradi nepoznavanja alpinističnih prvin, nismo mogli pomagati. Sicer pa so bili na srečo kmalu na kraju nesreče kamniški gorski reševalci.

V osebni prizadetosti ob tej tragični nesreči sem razmišljal: Vsi smo umrljivi, in to je razlog, da žalujem. Sicer pa človek nikoli ne ve, kje ga čaka smrt, čaka ga povsod. In

med tem mi je stopila v ospredje razmišljanja zahtevna in nevarna gorska pot do Kokrškega sedla. A na pot pojdem jutri, ko se malo umirim.

Ko sta Feliks in Srečko izvedela, da sem gorsko turo proti Kokrškemu sedlu preložil na naslednji dan, sta mi povedala, da se zaradi obveznosti te poti ne morata udeležiti, sestopila pa da bosta v dolino Kamniške Bistrice v popoldanskem času, še prej pa si bosta ogledala bližnjo okolico, tudi z nabiranjem materine dušice in planinske rese za čaj. »Odlično«, sem jima rekel. Ali se vama lahko pridružim? »Seveda, sta mi odgovorila«.

Vendar se nam ta želja ni uresničila, in to zato, ker je oskrbnik kočje potreboval pomoč pri nošenju drv za kurjavo.

Prosil nas je, če mu lahko pomagamo pri nošenju drv. Najprej smo se malo spogledali, za tem pa privolili bomo, ne da bi vedeli, od kod bomo nosili drva.

Drva je bilo treba h koči znositi več kot tristo metrov navzgor, in to iz skorajšnjega območja Pastirjev (1420 m), nad katerim je bilo posekanega precej ruševja. Zaradi tolikšne višine in izjemne strmine je bilo nošenje drv precej naporno, a bili smo mladi in zagnani.

Drva za kurjavo smo k planinski koči prenesli dvakrat. Ponje smo želeli še tretjič, a je oskrbnik rekel »dovolj je, veliko ste mi pomagali«. Za nagrado pa nam je kuharica v jedilnici postregla obilno in okusno kosilo.

Med jedjo sem razmišljal: Sicer sem malo utrujen, a nič ne de, splačalo se je že zaradi občutka v dobro storjenega dela.

Objet v glorijo

Ob vzponu na od sonca obsijani Grintovec (2556 m) z dobrih dvesto metrov nižjega Mlinarskega sedla, se mi je odprl krasen pogled na najvišje skalnate vrhove, pod katerimi je kraljevala gosta megla.

Grintovec mi je podaril čudoviti prizor glorije

Ob pogledu na megleno morje sem ostrmel, tik pred menoj in tja do okoli 1800 metrov oddaljene Skute (2532 m) se je na megli kazala senca mojega telesa, obkrožena z živobarvno mavrico. Glorija, sem veselo vzkliknil! Novo čudo! In ko sem razpel roke, se je glorija pokazala tudi ob rokah.

Bil sem obdan z tako živobarvno mavrico, kakršne doslej na nebu še nisem videl. Mavrica se je prilagodila vsakemu mojemu gibu; ob nespremenjenih fizikalnih pogojih tudi nekaj metrov navzdol ob spustu z Grintovca.

Veliko lepega sem doživel v gorah, a doživetje glorije je bilo zame najlepše, prečudovito in ga imam usidranega še danes v živem spominu.

Tistemu, ki mu je sreča naklonjena, da vidi samo svojo glorijo, ne pa zgolj glorijo nekega drugega je podarjeno enkratno doživetje.

Strokovnjaki navajajo, da je »glorija optični pojav, ki ga lahko opazujemo na zgornji meji oblakov ali megle. Okoli opazovalca, ali pa njegove sence na zgornjem robu megle, ali okoli predmeta, se pojavijo raznobarvni krogi, ki na-

stanejo zaradi uklona sončne svetlobe pri prehodu skozi vodne kapljice. Vtis je, kot bi imel opazovalec okoli sebe svetniški sij – glorijo.

In tudi pri tem pojavu, podobno kot pri mavrici, je pomembno, kje stoji opazovalec glede na lego sonca. Sonce mora imeti za seboj – za hrbtom.

Ob prihodu na zamegljeno Kokrško sedlo (1791 m) in večerni temi, sem takoj po vstopu v kočo ljudem povedal, da sem na vrhu Grintovca doživel glorijo. A mlademu fantu, kot sem bil jaz, sprva niso verjeli, verjeli so mi šele, ko sem pojav glorije podrobno opisal. Bilo jim je žal, da te izjemno redke naravne lepote niso doživeli še oni.

Preden sem zaspal, sem dolgo v noč podoživljal čudoviti naravni pojav – lepoto mavrične glorije.

Beg pred ovcami

Od Kalške gore (2058 m) proti dober kilometer oddaljenemu Kalškemu grebenu sem zaradi izjemno lepega pogleda na Grintovec in malo bolj oddaljeno Kočno, večkrat obstal in ju občudoval.

Nekoliko strah me je bilo pred nekaj metrov globokim navpičnim spustom, varovanim s pleteno jekleno žico in železnimi klini, ki so bili še vseeno nepredvidljivi.

Po prihodu na vrh Kalškega grebena (2224 m) se mi je odprl pogled na Krvavec in dalje proti severnemu delu Ljubljanske kotline.

Zamaknjen v čudovito naravno stvaritev sem pozabil na malico. Nič ne de, sem si rekel kasneje, malical bom pač ni-

žje na lepi in mehki zeleni gorski travi.

A prav na zeleni trati in med rušjem se je tedaj paslo veliko ovac. Ne zavedajoč se, da jih bo moja malica pri-tegnila, sem se usedel in začel jesti. Najprej sem spil nekaj vode, nato pa olupil suho klobaso, olupke pa odvrigel ov-cam. In ker so bili olupki slani, so ovce popolnoma pono-rele.

Z vseh strani so ovce navalile proti meni in me pričele potiskati sem in tja. Zaradi nevarnega terena sem se zbal. Skušal sem jim ob glasnem vpitju ubežati, a zaman, še več se jih je nabralo okoli mene.

Ko sem končno le uspel pobrati kamen in ga zalučati v eno izmed njih, so se ovce odmaknile za dober meter, a do-volj, da sem jim utekel, a ne za dolgo, bile so hitre in so me spet ujele. Ponovila se je ista slika, le da sem imel tedaj v roki majhno palico, s katero sem švigal sem in tja ter vpil na ves glas »stran od mene, izginite mrcine,« obenem pa se odmikal od nevarnega roba stene proti varnejšemu kraju.

Ko sem se ovac nekoliko osvobodil, sem začel ponovno bežati, toda ovce so tekle za mano vse do gostejšega rušja, pred katerim so se na mojo srečo ustavile.

Kasneje sem v neki reviji prebral, da so razdražene ovce nevarnejše od volka. Da, imel sem res srečo, da sem jim utekel zdrav in brez poškodb.

Zadihan od teka sem se dobrih sto metrov nižje ulegel na zeleno mehko travo, počakal da se mi srce umiri in pri-čel jesti, da si obnovim moči za nadaljnjo, okoli tri ure od-daljeno pot do Krvavca.

Po prihodu na Krvavec sem bil neizmerno zadovoljen z

uspešno opravljenim gorskim prečjem Grintovcev, začeni od Velike planine do sem, do koder se mi je iz nižje Ljubljanske kotline zrcalilo naselje, moj rojstni kraj Mengeš.

Po severni poti slovenske planinske transverzale

Najvišje ležeče barje Lovrenških jezerc

Nova družba

Na pot preko Pohorja sva se z Acijem podala sama. V Zgornjih Radvanjah sva se usedla na vzpenjačo in se popeljala do hotela Bellevue (1056 m), kjer sva izstopila. A se tod nisva zadrževala.

Med nadaljevanjem poti po Pohorju sem Francija vprašal, če je za to, da si ogledava ostanke nekdanje glažute in bližnjo cerkvico sv. Bolfenka. »Seveda sem« mi je odgovoril. Po tem ogledu sva se nekoliko povzpela na razgledni stolp (1147 m), da si nad krošnjami dreves ogledava bližnjo okolico in mesto Maribor pod njo.

Za tem sva krenila proti, okoli eno uro oddaljeni, Mari-

borski planinski koči, kjer sva naročila enolončnici, jaz z mesom, Franci z zelenjavo.

Dobrih deset minut za nama so v planinsko kočo vstopila štiri mlada dekleta, se usedla za mizo blizu naju in se vznemirjeno pogovarjala.

Tisto najmlajše brhko dekletce na desni strani mize sem že videl, sem rekel Aciju, in to čakajočo pod uro na ljubljanskem železniškem kolodvoru. »Jaz tudi«, mi je odvrnil Aci.

Kot takrat, je imela tudi tokrat na sebi oblečeno sivozeleno majico z resicami v spodnjem delu, kar me je spominjalo na obleke ameriških Indijank, nastopajočih v filmih.

Ko sva se z Acijem vključila v njihovo debato, je postal pogovor še živahnejši. Vendar brez osebne predstavitve ni šlo. Dekleta so želela najprej izvedeti za najini imeni. »Jaz sem Marko«, »jaz pa Aci«, sva jim odgovorila, »me po vrsti od leve«, je ena izmed njih odgovorila » smo Anica, Marta, Marija in Angelca«.

Na željo vseh smo pot do Ruške kočice (1247 m) nadaljevali skupaj. Ne da bi dolgo čakala, je ena izmed njih, Marta, vprašala do kam sva namenjena? Odgovoril sem ji, da nameravam prečiti Pohorje, se povzpeti na Uršljo goro in na Smrekovec, kjer nameravam končati tokratno transverzalno pot. Ko so izvedele za najin načrt, so se razveselile, obenem pa vprašale, če se nama lahko pridružijo. »Seveda«, sva jim z Acijem v en glas pritrdila.

Med potjo proti Ruški koči se nismo veliko pogovarjali. Jaz sem pozornost posvetil naravi, ki me je nagovarjala s svojo skrivnostno lepoto, menil pa sem, da so v tem uživali tudi moji sopotniki.

Zbližale so nas igre

Ruška koča, kamor smo bili namenjeni, stoji na jasi blizu cerkve sv. Areha. Je najstarejša planinska postojanka na Pohorju. Kočo so zgradili leta 1907, v pozni jeseni leta 1943 pa so jo požgali partizani, da Nemci v njej ne bi imeli postojanke. Jeseni, leta 1946 so odprli novo kočo, sedem let kasneje, v njeni bližini pa so odprli pionirsko kočo, ki so jo tri leta za tem preuredili za skupno ležišče matične paninske koče. In prav v tej koči smo prespali mi.

Pred vstopom na veliko jaso, na kateri sem zagledal Ruško planinsko kočo, sem se nekoliko zaustavil in zrl na prijetno zeleno okolje.

Po vstopu v planinsko kočo sem si najprej ogledal javne pritlične prostore, nato pa prisedel k mizi, kjer so si moji sopotniki naročali hrano in pijačo ob pojedini.

Ker smo imeli naslednji dan pred seboj precej dolgo pot, smo se takoj po večerji odpravili v bližnjo pionirsko kočo, v kateri nam je oskrbnik odredili prenočevanje, in to v eni od velikih sob, opremljeni z železnimi posteljami in stoli ob njih.

Zaradi razigranosti skupine se v postelje nismo takoj odpravili, pričeli smo prepevati in uganjati šale, tudi nekatere igre smo si izmislili, kar nas je spravilo v dobro voljo.

In ko smo se končno le odpravili v postelje, pa presenečenje! Aci, ki sem ga imela za plašnega fanta, je pred ugasnitvijo luči pristopil k postelji Angelce in jo na usta poljubil. Med poljubom se Angelca, verjetno zaradi presenečenja, nič ni premaknila. In ob krajši tišini je za tem sledil, od vseh, pozdrav za lahko noč.

Zaradi skrajšane noči smo vstali nekoliko kasneje, kar pa nas ni motilo pri odhodu do precej oddaljene planinske kočice pod Kremžarjevimi vrhom, v zahodnem delu Pohorja.

Med potjo smo se, ob koči na Pesku, ustavili le toliko, da smo si žig odtisnili v planinske izkaznice in se odžejali, na kar smo nadaljevali pot do Lovrenških jezer, pohorskih naravnih znamenitosti.

Najvišje visokogorsko barje

Lovrenška jezera (1520 m) z 20 jezerci predstavljajo največje slovensko visokogorsko barje, ležijo pa sredi Pohorja med Ribniškim Pohorjem in Roglo. So kot biseri med iglastim ruševjem, nastali v ledenodobnem obdobju pred okoli 8000 leti. Barje nima površinskega dotoka, jezercu z vodo oskrbujejo izključno padavine. Drugače pa barje z jezerci predstavlja življenjski prostor redkih rastlinskih in živalskih vrst.

Pred vstopom na območje Lovrenških jezer sem se povzpел na razgledni stolp, medtem ko so moji sopotniki pot nadaljevali po lesenih brveh, napeljanih med jezerci.

Pogled z razglednega stolpa me je izredno navdušil tudi zaradi od sonca zrcalno obsijanih jezer, ki so kukala v nebo z rušjem obkroženega barja.

Ko sem sestopil s stolpa, sem se podal po z lesom tlakovani stezici med z od sonca obsijanimi jezerci. Stolp sem zamenjal s sopotniki, ki so se takoj po mojem sestopu povzpeli nanj.

Z rušjem obdana jezercu sem si želel obhoditi sam, da se

nemoteno posvetim čudovitemu naravnemu stvarstvu.

Po ogledu Lovrenških jezerc smo krenili proti planinski koči pod Kremžarjevim vrhom. Ker se je gozd vse bolj redčil, so se povečevale gorske trate in s tem razgled na bližnjo in daljno okolico in ob vsej tej lepoti sem od navdušenja zavriskal, kar je bilo dekletom zelo všeč.

Med potjo smo se za krajši čas ustavili v Ribniški koči na Pohorju (1536 m), a se v njej nismo dolgo zadrževali, naročili smo le čaj in štempljali v planinske izkaznice.

Nevihtha s strelami in točo

Ker se je vreme hitro kvarilo, smo hojo proti koči pod Kremžarjevim vrhom (1164 m) pospešili. A nas je nevihta kljub temu ujela. Pripodili so se nizki črni oblaki, z njim pa bliskanje in gromko grmenje, tudi strele so začela treskati vse bližje, mi pa na odprtem svetu, predani milosti in nemilosti naravi.

Pred okoli sto petdeset metrov oddaljeno planinsko kočjo smo pričeli na vso moč teči. Ker sem bil najhitrejši, sem za trenutek obstal, najmlajšo izmed štirih deklet, Angelco prijel za roko in ji pomagal pri teku do kočje, v katero sva vstopila povsem premočena. Nič manj, ali še bolj premočeni so pretekli do kočje še ostali sopotniki.

Zadihani od teka in prestrašeni od silovite nevihte, ki je zunaj kočje divjala še pozno v noč, smo se počasi umirili. K naši umiritvi je pripomogel tudi oskrbnik planinske kočje, ki nam je prijazno postregel vroči čaj in dal nasvet, kako in kje si bomo najhitreje posušili mokre cunje.

Po večerji in krajšem premlevanju dogodkov tega dne, smo se odpravili k nočnemu počitku.

Po premočenosti od dežja mi je bilo leči v suho in toplo posteljo zelo prijetno. Noč mi je prehitro minila in že sem se moral priključiti skupini, s katero sem kmalu po zajtrku nadaljeval pot proti Slovenj Gradcu in od tod naprej do Poštarskega doma pod Uršljo goro.

Imeli smo srečo, mokre cunje s prejšnjega dne so bile suhe, za kar je poskrbel oskrbnik koč, ki je v ta namen zakuril krušno peč. Hvala, smo se mu zahvaljevali. On pa je na kratko odgovoril »Bila je moja dolžnost, in rad sem vam pomagal!«

Sladkali smo se z borovnicami

Kočo pod Kremžarjevim vrhom smo zapustili v s soncem obsijanem jutru.

Po okoli polurnem strmem spustu smo v gozdu naleteli na bogato obložene borovnice. Zapodili smo do njih in jih začeli zobati. »O kako so sladke«, se je oglasila Angelca. Da, zelo sladke so, smo ji drugi pritrdili.

Ker nas je do Poštarskega doma pod Uršljo goro ločila dolga pot, smo po dobrih desetih minutah nehali zobati sladke borovnice in pot nadaljevati do vmesnega postanka v Slovenj Gradcu, kjer naj bi se od nas, zaradi delovnih dolžnosti, poslovila Marta.

Ob prihodu v Slovenj Gradec je sonce žgalo kot za stavo, kar pa nam ni vzelo dobre volje, nekoliko zaskrbljenosti je kazala le Marta. In ko je Angelca opazila, da si Marta srčno

želi ostati v skupini, se ji je ponudila, da gre ona namesto nje v službo na Otroški kliniki v Ljubljani, kar je Marta z veseljem sprejela. Posloveli smo se torej od Angelce, ne pa od Marte. Preostali smo takoj za tem nadaljevali pot do Poštarskega doma (805 m), stoječega pod z gozdom poraslo strmino Uršlje gore.

Do prihoda v Slovenj Gradec nisem opazil, da Marta pogleduje za menoj, saj so bile zame vse sopotnice na isti ravni prijateljstva.

Ko sem spoznal Martino naklonjenost, sem ostal z vsemi dekleti še naprej v enakem odnosu, bil pa sem vesel njene pozornosti.

Ob vstopu v Poštarski dom se v njem ni dogajalo nič posebnega, sem se pa zaradi zunanje soparice razveselil prijetno hladnih prostorov.

Ko je proti večeru soparica nekoliko popustila, sem stopil iz poštarskega doma, se sprehodil po jasi ter se usedel na klop in opazoval na gosto posejane zvezde na nebu.

Med zrenjem proti zvezdam sem razmišljal o človekovi majhnosti, brezčasnosti v neomejenem, za človeka skrivnostnem, prostoru. A tudi v majhnosti se porajajo velike in meni nerazumljive reči, ko se človek žrtvuje za drugega človeka, ne da bi dobil za to videno plačilo. V mislih sem imel Angelco, ki se je na račun kolegice Marte odpovedala poti, na katero se je s srčno željo podala. Kaj jo je k temu nagovorilo? Odgovora nisem našel nikoli.

V ranem jutru in ne v preveč obetajočem vremenu smo se podali proti vrhu Uršlje gore (1699 m). A na našo žalost se zaradi goste megle ob prihodu na vrh ni videlo nikamor.

Zaradi goste megle smo bili prikrajšani za lep razgled z

vrha Uršlje gore, oziroma Plešivca, na Pohorje, Kozjak, vzhodni del Karavank ter na Kamniško-Savinjskih Alp v ozadju

In še to: Ime Uršlja gora izvira od gotske cerkve Uršule, najvišje ležeče cerkve v Sloveniji, ime Plešivec pa po sivem apnenčastem vrhu, ki se iz doline kaže kot pleša.

Zaradi goste megle, se po prihodu in vstopu v planinski dom v njem nismo zadrževali. Naročili smo si vroč čaj in pritisnili žig v planinske izkaznice slovenske planinske transverzale, na kar smo nadaljevali pot proti Andrejeve-
mu domu na Slemenu (1084 m).

Ob prihodu do Andrejevega doma na Slemenu sva se z Acijem poslovila od prijetnih sopotnic. One so vstopile v avtobus za Ljubljano, midva pa sva po kratkem postanku v Andrejevem domu nadaljevala pot proti Smrekovcu (1577 m), od koder sva sestopila v Ljubno ob Savinji, kjer se je končala najina prva etapa slovenske planinske transverzale.

Usodno srečanje

V moji duši nepoznana oseba, ki me vodi iz podzave-
sti v zavest in ukazuje, mi po prihodu domov s slovenske planinske transverzale ni dala miru, da ne bi izpolnil njena napotila.

Dober teden po vrnitvi domov, v Ljubljano, sem se odpravil na Otroško kliniko v Ljubljani, da tam obiščem An-
gelco in jo povprašam o njenem doživljanju na naši skupni poti po Pohorju.

Po vstopu v prostore Otroške klinike sem najprej naletel na Marto, sopotnico s Pohorja. Zelo se me je razveselila, meneč, da sem prišel zaradi nje, ko pa je izvedela, da sem prišel zaradi Angelce, se ji je zresnil obraz in je vprašala, če jo želim videti; da sem ji odgovoril. Marta je takoj odhitela po Angelco in ji povedala, da jo želim videti.

Angelca se mi je vsa osupla začudena približala in me vprašala kaj želim? Odgovoril sem ji, da sem prišel k njej, da si dopolnim prijetno srečanje na Pohorju, povezano z njenim predčasnim odhodom v Ljubljano, kar pa jo ni posebno navdušilo. Po nekaj spregovorjenih besedah sem se od nje poslovil, ne da bi se o čemer koli dogovorila.

A usoda je imela za naju poseben načrt in ko sem dober mesec za tem neki večer stal ob izložbi hotela Union v Ljubljani in bral oglase, sem zagledal bližajočo se Angelco. Po nekaj korakih mimo mene se je ustavila, se mi približala in me prijazno pozdravila. Dober znak, sem si rekel. In res je bil. Stekla je beseda in beseda je dala novo besedo. Kot vneta oboževalca gorskega sveta sva se dogovorila za skupno turo na Veliko planino, ki se je tudi zgodila.

Še prej se je sama podala na Jalovec (2645 m), na katerega se je povzpela mimo zavetišča pod Špičkom (2064 m).

Od takrat naprej sva vse gorske ture, ki so sledile, z Angelco vedno opravila skupaj.

Prigode v slovenskih gorah

Planina Na kraju na prehodu s Spodnje na Lepo Komno

Bela opojnost

Po drugem obisku Velike planine sva se z Angelco, v družbi njene sošolke in prijateljice Danice, Rajka in Jelke, napotila na zasneženo Komno, kjer smo se namestili v koči pod Bogatinom (1513 m). A še pred spanjem smo zunaj koče v globokem snegu zganjali razne vragolije: se kepali, metali po snegu, mavžali, skratka ob obilnem smehu uživali kot otroci.

Ko sem zvečer pred spanjem pričel pripovedovati vice, so se mi pridružili še drugi, kar nas je spravilo do popolnega užitka tistega dne. Naslednje jutro pa se je začel dan, ki si ga niti v sanjah nisem mogel predstavljati. Sončni žarki so osvetljevali belino visoko zasnežene planote Komne, visoko razgibano skalno gorovje na jugu je ustvarjalo čarobni svet lepote. Nisem in nisem se mogel nagledati krasot narave, obstal sem in pozabil na čas. Iz zamaknjenosti so me zbudili šele klici iz koče na zajtrk.

Da si polepšamo čas, smo krenili proti Bogatinskemu sedlu (1804 m), a nismo prišli daleč. Ustavilo nas je težavno gaženje po visokem snegu.

Dobra volja in sproščenost, od sonca obsijane belo za-

snežene Komne, me je spremljala še nekaj dni po teh čudovitih dogodkih.

Poroka

Okoliščine, ki so sledile, so dozorevale v mojo in Angelčino odločitev, da se po dobrih petih mesecih poznanstva združiva na poti skupnega življenja. Poročila sva se 9. marca 1963, Angelca v 19., jaz v 31. letu starosti.

Po poroki je postalo moje življenje bogatejše in tudi uspešnejše pri doseganju znanja in spoznanj, pri čemur mi je veliko pomagala moja mlada družica. Ne samo za učenje in študij, leta sem izkoristil tudi za pridobivanje moči v navdušujočih prostranstvih v naših in tujih gorah. In prav v tem pogledu sta se najini duši zlili v celoto: v doživljanju sveta in tišini spokoja.

Večkrat sva se z Angelco povzpela na planine in vršace Kamniško-Savinjskih Alp, Karavank in Julijskih Alp, prehodila Slovensko planinsko pot od Maribora do Ankarana in Zasavsko planinsko pot od Bizeljskega do Kuma. Tudi Poti prijateljstva treh dežel, Slovenije, Avstrije in Italije, sva se lotila.

Tako kot je zapisal Julius Kugy, ima tudi najino gornišstvo korenine v ljubezni do narave.

Najprej sva hodila po markiranih poteh, kasneje tudi po brezpotjih. Ne samo skalovje, tudi zaplate cvetlic na zelenih tratih in stiskajoče se cvetlice med kamnitim delom gorovja so naju vabile in navduševale. Kako prijetno je bilo opazovati s soncem obsijano rožo, na kateri si je žuželka s

pitjem nektarja nabirala moč za življenje.

Ne samo s cvetjem obložena pomlad in poletje s pašnim utrinkom na planinah, tudi zima z belim snežnim pajčolanom naju je vabila v objem.

Gorski pohodi preko leta so nekaj posebnega, veličastnega. Preizkušati svojo moč in zreti v lepoto gorskega sveta je neponovljivo in vedno prinese kaj novega.

Skalnate silhuete

Ko sva se z Angelco vzpenjala od Češke kočice (1643 m) proti Jezerski Kočni (2540 m) po izjemno strmi gladki skali z nabitimi železnimi klini, sem zelo užival, užival sem tudi tedaj, ko sem se moral, v zadnjem delu pred vrhom Jezerske Kočnice, plaziti po trebuhu skozi ozko skalnato poč, oziroma špranjo.

In ko sem stopil na vrh Jezerske Kočnice, mi je ob očarljivem pogledu v zamegljeno daljavo od prevzetnosti nad razgledom zastajal dih.

Tudi prečkanje Dolške škrbine je bilo nekaj posebnega, veličastnega, skalnate silhuete so me popeljale v sanjavi pravljичni svet gorskih velikanov in ajdovske deklice, iz katerega sem se zbudil šele ob prihodu do strmine najvišjega vrha Kamniško-Savinjskih Alp Grintovca (2556 m).

Tako kot Triglav v slovenskih Julijskih Alpah, je tudi Grintavec glavni cilj za večino obiskovalce Kamniško-Savinjskih Alp.

Na Grintovec se vzpenjajo gorniki s Kokrškega sedla, od Češke kočice skozi Mlinarsko sedlo, od Kočnice preko Dolške

Škrbine in tisti, ki prečkajo vrhove s smeri Kamniškega sedla. Z Angelco sva stopila na vrh Grintovca z vseh navedenih smeri. Iz nekaterih tu naštetih tudi večkrat. Ob vsakem ponovnem vzponu sem svet doživljal drugače, globoko v dušo nagovorjen. Tudi na Planjavi (2392 m) in Ojstrici (2350 m) sva bila večkrat.

Pogled s Planjave v Logarsko dolino na slap Rinke in iz Ojstrice na prečudovito zeleno oazo Korošice s Kocbekovim planinskim domom, me je vselej razveseljeval vse tja do največjih globin mojega srca.

Zimski vzpon

Nekaj posebnega je Mrzla gora (2203 m). Je odmaknjena, tiha in skrivnostna. Z Angelco sva se prvič nanjo povzpela po markirani in zavarovani poti pod Savinjskim sedlom, drugič, pozimi, pa v družbi Nejca z Okrešlja.

Preden smo pričeli plezati z Okrešlja po strmi in zasneženi grapi, smo vodji graničarjev pokazali dovoljenja za obmejno gibanje. Po pregledu dovoljenj nam je dovolil vstop v steno, ni pa mogel razumeti našega početja, rekoč »pa šta tražite gore?«

Graničarju je bil naš vzpon nerazumljiv, čudaški, za nas pa je štel kot skušnjava, ki nas je klub svoji težavnosti popeljala v neizmeren užitek.

Po prihodu na vrh Mrzle gore sem ves iz sebe od veselja zapel kamniško pesem: »Grem v planine, med očake sive, v kamniški lep kot, saj lepšega ni nikjer drugod.« Pri ponovitvi pesmi sta mi pritegnila tudi Angelca in Nejc.

Na mojo veliko žalost sem malo zatem izvedel, da se je Nejc pri padcu s Kalške gore nad Kokrškim sedlom huje poškodoval, in da leži v ljubljanski bolnišnici, na oddelku za poškodbe.

Z Angelco sva ga v bolnišnici takoj obiskala. Najinega obiska se je vidno razveselil, a kaj več zaradi bolečin ni mogel izraziti. Bil je bled in v zelo slabem stanju.

Preizkus življenja

Na pot s Kokrškega sedla (1791 m) proti Mlinarskemu sedlu (2334 m) sva se z Angelco podala v jasnem in mrzlem jutru. Napredovala sva hitro in brez posebnih težav.

Po prihodu do bivaka pod Grintovcem (2100 m) sva vstopila vanj, a se v njem nisva zadržala dolgo. Zaradi mraza sva iz termovke spila vsak po nekaj požirkov vročega čaja, na kar sva nadaljevala vzpon proti okoli tristo metrov višjemu Mlinarskemu sedlu.

Ob prihodu do vznožja Dolgega hrbta se je odprl krasen pogled v globino, proti okoli osemsto metrov nižje ležeči, Češki koči (1542 m) in v ozadju na 2127 in 2018 metrov Visoki in Mali skalnati Babi.

Pred spustom v zastrašujočo globino sem malo obstal, da bi se zbral. In ko sem napravil prvi korak, prijel za povsem poledenelo pleteno jekleno žico in stopil na poledeneli železni klin, sem se ustavil ter vprašal Angelco: »Kaj meniš, se spustiva po tako poledenem delu v globel proti Češki koči?« »Poskusiva, a počasi in previdno«, mi je odgovorila.

Zaradi izjemnega mraza in prijemanja poledenele žice so mi prsti povsem otrdeli, kar je močno oviralo mojo previdnost. Na enem kraju mi je tudi spodrsnilo, a sem se na srečo ujel.

In ko sva izstopila iz skoraj previsnega skalnatega dela, mi je srce od skrajne zbranosti ob nevarnosti še nekaj časa močno razbijalo.

Čeprav je bilo do Češke kočice še več sto metrov spusta, sem se počutil po pretečeni nevarnosti osvobojenega. Ne samo grušč, po katerem se je bilo treba bolj ali manj dričati navzdol, tudi kukajoči sončni žarki izza skalnatega roba Dolgega hrbta so blagodejno vplivali na moje razpoloženje.

Po prihodu do Češke kočice sem zrl dlje proti Mlinarskemu sedlu in se z Angelco pogovarjal o težavah, s katerimi sva se mučila na več desetmetrskem strmem spustu po poledeneli skali.

Bil sem neizmerno srečen, da sva uspela premagati težave, s katerimi sva se srečala na tem izjemno nevarnem strmem in poledenem kraju.

Graničarji na lovu

Ne samo visoki razgledni Stol (2236 m), tudi vzpon nanj je bil nekaj posebnega.

Na Stol sva se z Angelco podala s Poljan od akumulacijskega jezera reke Završnice, in to v popoldanskem času, meneč, da bova zaradi izvrstne kondicije uspela priti do Prešernove kočice (2174 m) še pred večerom.

Ker vreme ni kazalo najbolje, se pri Valvazorjevem domu nisva ustavila, tudi graničarjem v karavli se nisva javila, ampak sva hitela naprej proti zastavljenemu cilju.

In ko sva dospela iz gozda na plan, je veter tulil kot za stavo. Pa ne samo veter, tudi sodra je pričela padati in postajala je vse gostejša. S skrajnimi močmi sva pospešila hojo, z željo, da čim prej vstopiva v tople prostore Prešernove kočice. A glej ga zlomka, kočica je bila zaprta, veter pa je tulil in tulil. Pa tudi temnilo se je že.

Tuhtal in tuhtal sem, kaj nama je storiti. Vrniti se v dolino je bilo zaradi slabega vremena in temne noči nemogoče. In ko sem zagledal okoli dvajset metrov od Prešernove kočice leseno lopo, sem vzhičeno naznanil: »Angelca, lopa je najina rešitev!« obenem pa sem pomislil, upam da lopa ni zaklenjena. Takoj za tem sem se ji približal in opazil v njej vreče cementa zavite v koce.

Ker lopa na najino srečo ni bila zaklenjena, sva vstopil vanjo, vrečam odvzela debele koce, se ulegla na trda lesena tla in se zavila vanje.

Kljub tuljenju orkanskega vetra, ki je neusmiljeno pihal skozi široke špranje lesene lope, sem od utrujenosti kmalu zaspal. Enako tudi Angelca, kar sem od nje izvedel zjutraj. Prašni koci od cementa naju niso motili, greli pa so naju izvrstno.

Nekoliko otrdela od ležanja na trdih tleh in slabega vremena se na okoli šestdeset metrov višji vrh Stola tistikrat nisva podala, ampak sva takoj po krajšem zajtrku sestopila v dolino.

Po dobri uri sva naletela na oboroženega graničarja, varuha državne meje SDR Jugoslavije, ki se je hitro približal

in naju vprašal »Ali sta vidva tista, ki sta včeraj proti večeru hitela mimo graničarske karavle proti Stolu, ne da bi se javila?« Odgovoril sem mu pritrdilno.

Graničar je povedal, da so hiteli za nama takoj ko so naju opazili, tudi s psom, a sva jim izginila izpred oči kot kafe.

Da naju graničarji niso dohiteli, sva se imela zahvaliti najini izjemni fizični pripravljenosti za gorske vzpone.

Graničar naju ni spremljal v dolino, državno mejo je varoval še naprej. In ko sva sestopala mimo graničarske karavle ob Valvazorjevem domu (1181 m), se graničarji niso približali, so pa nama zaploskali.

Zla slutnja

Bila je sreda in lepo sončno jutro, ko sva se z Angelco v družbi sorodnice Ančke in njenega moža Lojzeta, podala od Žagane peči (812 m) proti 1791 m visokemu Kokrškem sedlu.

Takoj po prvih korakih se je pokazalo, da imata Ančka in Lojze zelo malo kondicije, a imela sta trdno voljo, zato sta vzpon proti koči na Kokrškem sedlu nadaljevala. Zaradi njune počasne hoje sem se z Angelco dogovoril, da ju ona spremlja do sedla, jaz pa da medtem odidem naprej in se povzpnem na Kalški greben. Še prej pa sem Ančko vprašal, če je tudi ona zato, »seveda«, mi je odgovorila, »vidimo se na Kokrškem sedlu,« je še dodala.

Do Kokrškega sedla in naprej do Kalške gore in Kalškega grebena sem hitro napredoval. Po prihodu na vrh Grebena

(2224 m) sem najprej spil iz termovke nekaj toplega čaja, nato se zazrl proti jugu proti Kranjski ravni, nato pa proti Grintovcu in Kočni na severu, katerih skalovje se je od sončnih žarkov lesketalo kot zlato.

A zrl in užival nisem dolgo. Po dani obljubi Angelci, Ančki in Lojzetu sem moral hitro sestopiti na Kokrško sedlo.

Med vračanjem z Grebena sem začutil neko zlo slutnjo, z njo pa se je vame naselil strah. Zakaj, si tokrat še nisem znal razložiti.

Po sestopu s Kalškega grebena, a še vedno pod njegovim ostenjem sem zaslišal padanje kamenja. Instinktivno sem skočil k steni in že se je okoli pol metra od mene, z glasnim pokom, v drobne kosce razletel precej velik skalnati okrušek.

Srečen, da me kamenje ni poškodovalo, sem spust v položnejšem gorskem predelu pospešil.

Ko sem ob povratku zagledal Angelco in Ančko ob koči na Kokrškem sedlu, sem od veselja zavriskal. Takoj za tem mi je Angelca dala znak, da naj ne vriskam. Ob prihodu pa mi je povedala, da v planinski koči leži na tleh mrtev možki. Ob tej novici se je moje veselje v trenutku sprevrгло v temno žalost.

Ali je bila zla slutnja, ki sem jo začutil na vrhu Kalškega grebena in me je spremljala precej časa med potjo, pa tudi kamenje, ki se je po padcu s stene pred menoj razletelo na kosce, znak najhujšega? Sedaj vem, da je bilo oboje napovedovanje tragedije s smrtnim izidom.

Takoj po vstopu v kočo sem zagledal na tleh ležečega človeka, ob njem pa dve daljši deski, poševno usmerjeni po stopnicah navzgor.

Saj to je Miha-Mihel, sem ga po bližnjem pogledu prepoznal.

Miha je bil moj dobri znanec z gora, poznan kot gorski reševalec, pozimi s sledilnim psom pa tudi iskalec ponesrečencev zasutih v snežnih plazovih.

Bil je prijazen človek, dobrovoljno je pomagal vsakemu, ki je potreboval pomoč. S tem občutkom sem nekaj časa nemo zrl v Mihov obraz in globoko žaloval za njim.

Ker sem bil v času nesreče odsoten, sem želel izvedeti za vzrok smrti. Angelca mi je povedala, da se je Miha ponesrečil med nošenjem desk po stopnicah iz nadstropja v pritličje. In ker mu je na ovinkastem delu stopnic spodrsnilo, je izgubil ravnotežje in padel z glavo navzdol ter si zlomil tilnik. Bil je na mestu mrtev.

Ne da bi oskrbnica planinske kočice čakala, je vest o tragični smrti takoj posredovala policijski postaji v Kamniku, policija pa gorskim reševalcem in zdravniku, ki je moral uradno potrditi smrt ponesrečenca.

V mučnem vzdušju smo čakali skoraj do polnoči, da so v planinsko kočico vstopili policist, zdravnik in štirje gorski reševalci. Najprej je zdravnik potrdil smrt ponesrečenca, policist je podrobno spraševal o vzroku smrti in si vse pomembne podatke zapisal v notes, gorski reševalci pa so pripravljali transport za prenos ponesrečenca v dolino Kamniške Bistrice. V soglasju enega z drugim pokojnega Miha v dolino niso nosili, ampak popeljali s tovorno žičnico v dolino. Ne da bi čakali, so za njim v dolino odšli vsi.

Po vsem, kar sem videl in doživel, sem preostali del noči prebedel. Tudi načrt za naslednji dan, da se z Angelco povzpneva na Grintovec (2556 m), je padel v vodo. Želel sem

si čim prej stran od planinske kočice na Kokrškem sedlu. Ker so bili enakega mnenja vsi trije sopotniki, smo kočico zapustili takoj po zajtrku in se spustili do Žagane peči v dolini Kamniške Bistrice, kjer sem imel parkiran osebni avto.

A smrtna nesreča Miha-Mihela še sedaj, toliko let po njej, ostaja globoko v mojem spominu.

Varovanje na izpuljenem klinu (Hrvaška)

Prvi resnejši plezalni kopni vzpon sem opravil na hrvaškem, in to v Gorskem Kotarju. Do podnožja Kleka smo se iz Slovenije pripeljali z mojim avtom zastavo 750, med ljudmi poznanem kot fičko. V štiri sedežnem avtu se nas je nagnetlo pet: Angelca, Traudi, Viki, Martin in jaz kot voznik.

V okoli 200 m visoko steno Kleka, smo se podali vsi, razen Traudi, in to Angelca v navezi z Vikijem, jaz pa s Tinetom.

V steno je pred nami vstopil hrvaški alpinistični vodnik v navezi s tremi pripravniki. Bil je strog, zaradi natančnosti pa precej počasen. In ko sva se s Tinetom približala njegovi navezi, sem ugotovil, da je hrvaški vodnik pred nama varoval svojo navezo na železnem klinu, ki sem ga iz skalne špranje z roko lahkotno izpulil.

Po izstopu iz stene sem hrvaškega vodnika z navedenim primerom seznanil, malo je zardel, rekel pa ni nič. Izvedel pa sem, da v stenah Kleka šolajo hrvaške pripravnike alpi-

nizma in da je Klek poznan kot zibelka gorskega pohodništva.

Pred vstopom v steno sem imel največ preglavic v njenem spodnjem delu, medtem ko v vertikali, do vrha 1182 metrov visokega Kleka, nisem imel težav. Po izstopu iz stene sem se vodečemu v navezi, Tinetu, iz srca zahvalil. Duša pa mi je zapela himno zmagoslavja.

Pred povratkom v Slovenijo smo si ogledali bližnje mesto Ogulin in v njem znameniti stari grad. Med vožnjo po podeželju sem bil posebej pozoren na ljudi in na njihova skromna bivališča.

Večkrat smo se tudi ustavili in se pogovarjali s tamkajšnjimi domačini, a smo se zaradi njihovega težko razpoznavnega narečja slabo razumeli. Nekateri od njih so nas imeli celo za Nemce.

Rešena pred padcem

Po uspešnem plezanju stene v Kleku sva se z Angelco domenila, da bova poskusila preplezati v Julijskih Alpah raz Spodnje Dolkove špice (2541 m). Da bi željo uresničila, sem se obrnil na alpinista Gričar Tineta z željo, da naju v navezi popelje prek Dolkovega raza. Tine je z veseljem privolil.

In ko smo se zbrali v Vratih pod Triglavom, je k nam pristopila Marička in vprašala, če se nam lahko priključi, poleg nje pa še blizu stoječi Janez. Tine jima je rekel »lahko, a računati moramo, da smer ni lahka«, kar pa Maričke

in Janeza ni odvrnilo. Sicer pa je bil Janez že dokaj izkušen plezalec.

Ko smo prisopihali do podnožja Sp. Dolkove špice, smo se ustavili in prisluhnili Tinetovi krajši razlagi o prijemih v zahtevnejšem skalnatem plezanju.

Pred vstopom v steno sva bila z Maričko dodeljena v navezo s Tinetom, Angelca pa v navezo z Janezom.. Ker je naveza v dvojici praviloma hitrejša, sta v steno prva vstopila Janez in Angelca, nekaj minut za njima pa mi trije.

Medtem ko sta Janez in Angelca hitro napredovala, smo se mi trije nekoliko motovili. Pokazalo se je, da je Maričkina teža v kilogramih za plezanje v skoraj navpični steni vendarle prevelika. A ker je vztrajala in ni hotela popustiti, smo s plezanjem nadaljevali.

Čez okoli pet metrov visokega previsa do poličke, na kateri je sedel in varoval Tine, jaz nisem imel težav, težave pa je imela Marička, ki se je tod odlepila od stene. Dobrih sto metrov od tal pa zanihala v zraku in pričela na ves glas stokati in jokati, stokati pred vsem od bolečine zaradi zarezujoče vrvi, ki se je zajedala v njeno telo na trebuhu. Med jokom je iz neizmerne strahu pred padcem klicala na pomoč in ponavljala: «pomagajta! pomagajta, mama, mama, mamica ...».

Z znanjem izkušenega alpinista je Tine Maričko rešil pred gotovim padcem v smrt in to s tehničnim prijemom vrvnega škripca. Pri reševanju Maričke se je močno znojil, medtem ko mu jaz zaradi neznanja in nepoznavanja postopka pri reševanju nisem mogel veliko pomagati.

Stokanje in jokanje Maričke, Janez in Angelca zaradi oddaljenosti nista slišala. Ko sta Dolkov raz preplezala, sta se

vrnila pod steno, kamor smo se mi trije spustili po vrvi, »abzajlali«.

Na srečo se je na koncu vse dobro izšlo. Vrnili smo se k Aljaževemu domu v Vratih, kjer smo v pogovoru podoživljali lepe in strahu polne dogodke v premierni steni Dolkovega raza.

Na turnem smuku

Ne samo, da sem v gore hodil poleti, opravil sem tudi več zimskih turnih smukov. Najprijetneje mi je v spominu ostal turni smuk s Komne (1520 m) do Velega polja (1680 m). Na ta smuk smo se iz pred hotela na Komni odpravili Angelca, Tine, Tone, Bine in jaz.

Novo zapadli sneg mi je na poti proti koči pri Triglavskih jezerih (1453 m) prikazoval čudovite oblike naravne krasote, z ledenimi kristali objeta drevesa in grmovje sta me popeljala v domišljijo skrivnostnega sveta, hrustajoči zmrznjeni sneg med drsanjem smuči pa je postal pesem v gorski tišini.

Ker smuči za turni smuk nismo imeli prav opremljenih, smo jih morali v breg nositi na ramah, kar pa nas zaradi zagnanosti za smučanje proti nižjim predelom ni posebej motilo. Sicer pa se na takšno pot ne bi podal brez zadostne kondicije.

Po napornem vzponu do Hribaric (2306 m), smo se malo spočili, nato pa nadaljevali smučarski spust do zadnjega konca Velega polja.

V globel pod Kanjavcem se je v smeri Doliča prvi pognal najmlajši izmed nas, Bine. Ker je neustrašeno drvel z veliko hitrostjo, smo ga od tedaj naprej klicali »kemikaze. Za njim so se pognali Tone, Peter in Tine, medtem ko sva z Angelco zaradi strahu pred gornjo strmino nekoliko oklevala. Ker pa nisva imela druge izbire, sva se za njimi pognala tudi midva.

Med smučanjem po okoli štiri kilometre dolgi Velski dolini sem zelo užival tudi zato, ker sem se znebil strahu pred strmino. Na kraju pa mi je duša zapela slavospev ob veličastni zmagi.

Po uspešno opravljenem smuku od Komne, z vmesnim postankom ob koči pri Triglavskih jezerih do Velega polja, smo se z nasmejanimi obrazi poslovili, se zahvalili za druženje in razšli v izbrane si smeri, midva z Angelco preko Bohinjskih vratc (1973 m) do Mojstrane in od tod z avtobusom do Ljubljane.

Prihrumelo je silovito neurje

Pavle Šegula mi je ob neki priliki povedal, da se snuje ekipa slovenskih alpinistov, ki ima v načrtu zimsko prečene zahodnih Julijskih Alp, in to od Sorške planine, preko Triglava do Mojstrane. Vprašal sem ga, če je ekipa že sestavljena. Odgovoril mi je da še ne in da še imajo priložnost za podvig prijavititi tudi še drugi, tudi manj izkušeni alpinisti. Izvrstno, sem pomislil in na glas izgovoril: » Iz tega vidika se torej lahko pridruživa ekipi tudi midva z Angelco?«, »da«, mi je odgovoril.

Novico sem posredoval ženi Angelci in jo vprašal: »Kaj meniš o najini priložnosti, da se z izkušenimi alpinisti udeleživa prečenja zahodnih Julijskih Alp ?«, hkrati pa ji razložil pogovor s Šegulo: »Če je tako, kot si mi povedal, sem z veseljem za«. Jaz tudi, sem ji odgovoril. Rečeno, izvedeno.

Po dogovoru s Šegulo sva se z Angelco dogovorjenega dne odpravila iz Ljubljane proti Litostrojski koči na Soriški planini (1280 m), kjer je potekalo zbirališče udeležencev prečenja Julijskih Alp. Po najinem prihodu so bili tod zbrani že vsi najavljeni alpinisti: Stane Kersnik, Janez, Metod, Marjan, Pavle – vsi izkušeni slovenski plezalci.

Pred odhodom smo v Litostrojski koči še zajtrkovali, spili čaj, si na rame nadeli težke nahrbtnike in odkorakali daljnemu cilju naproti. Vodil pa nas je alpinist Stane Kersnik, vodja prve slovenske himalajske odprave na Trisul leta 1960.

Ker ni bilo veliko snega, smo proti Črni prsti (1844 m) in Rodici (1964 m) dobro napredovali.

Zaradi lepega in jasnega vremena in tudi sonce je prijetno grelo, sem ob pogledu na bolj oddaljene zasnežene vrhove Julijskih Alp, s Triglavom na čelu, med hojo in plezanjem nepopisno užival.

Zaradi neobičajno toplega vremena smo na Kobli (1493 m) naleteli na črno kačo-gadovko, ki pa je bila zaradi jutranjega hladu še otrpla.

Ob prihodu do kočice na Črni prsti (1844 m) se tod nismo ustavili, ampak smo pot nadaljevali proti Rodici, kjer smo zaradi iztekajočega se dne postavili šotore.

Ker se je hitro temnilo, sva z Angelco takoj po večerji le- gla na z zrakom napihnjeno blazino, z namenom, da se čim boljše spočijeva do naslednjega jutra. Podobno so storili tu- di drugi.

Pred spanjem sem razmišljal o pretečeni, in po nekod tudi zahtevni okoli 11 km dolgi poti Bohinjskega grebena, kjer sledijo od Rodice: Vogel (1922 m), Vrh nad Škrbino (2054 m), Podrte gore (2061 m) in verjetno tudi Tolminski Kuk (2085 m).

Okoli tretje ure zjutraj pa je prihrumelo silovito neurje. Najprej je pričelo močno snežiti in v kratkem je zapadlo okoli pol metra snega, ki pa ga je vse močnejši veter, z gor- njega grebena Rodice, kjer smo postavili šotore, hitro od- pihnil. Ostal pa je gladek led, ki nam je onemogočil prosto gibanje.

Preplašeni smo iskali izhod iz mučne situacije, medtem pa je Metod na glas javkal, ker zmrznjenih čevljev ni mogel hitro obuti. Ostali smo na srečo spali obuti v čevljih.

Pa se oglasi Stane in zavpije: »Hitro moramo spakirati in se spustiti v dolino!« Da, rešiti se moramo, tako skrajno nevarno je bilo. A reševanje ni bilo enostavno. Zaradi glad- kega ledu in izjemno močnega vetra smo se z vrha Rodice lahko umikali le plazeči se po trebuhu in si pomagali s ce- pinom in lednim kladivom, šotorsko opremo, izposojeno od Planinske zveze Slovenije, pa pustiti na mestu prenoče- vanja. V hitri ihti je Angelca v napol podrtem šotoru celo pustila svoje dereze.

Šotore na vrhu Rodici so nekaj dni za tem v ugodnem vremenu pobrali predstavniki Planinske zveze Slovenije, Angelca pa je dobila tudi svoje dereze.

Tako kot ostali, sem bil v plazečem delu in samovarovanju do nižjega varnejšega zasneženega dela uspešen. Po prihodu na planino Poljane sem se zelo oddahnil, čeprav sem moral marsikje gaziti prhli sneg segajoč do vratu.

Pa ne samo visoki sneg in zameti, tudi plazovi so nam grozili. A na srečo se je vse dobro izteklo.

Poklapani zaradi neuspešnega prečenja Julijskih Alp, smo se v dolino Bohinja vračali tiho in zamišljeno. Tudi slovo je bilo brez nasmehov. Ostala pa je trdna volja, da se nekoč še srečamo v lepoti gora.

Smrtna nesreča

Bilo je sveže in prijetno sončno jutro, ko sva se z Angelco podala iz Vršiča (1611 m) proti Jalovcu. Po prihodu do zavetišča pod Špičkom (2064 m) sva se ustavila le toliko, da sva si nekoliko odpočila za nadaljnji vzpon na Jalovec (2645 m).

Pot pod Velikim Ozebnikom (2480 m) je zelo ozka, zaradi prsti med zglajenim kamenjem pa tudi zaradi mokrote je vsa spolzka. Zaradi nevarne poti sem po njej hodil zelo previdno, previdno tudi zato, ker je bil takoj pod njo globok prepad.

Po prihodu na Jalovec je bilo nebo jasno in kristalno čisto, zato je bil razgled na okoliški gorski svet in v daljavi navdušujoč. Poleg naju z Angelco se je na vrhu Jalovca zbralo veliko navdušenih gornikov – vsi veseli, zaradi lepega vremena pa še posebej razigrani..

Pri sestopu z Jalovca sem, po belih skalnatih ploščah, ki so jih sem in tja krasile gorske rože, neizmerno užival; pod Velikim Ozebnikom, kjer sem se ponovno znašel na nevarnem odseku poti pa sem pazil na vsak svoj korak.

Kmalu po prihodu do zavetišča pod Špičkom pa izvem, da se je ravno na tistem nevarnem delu poti pod Velikim Ozebnikom smrtno ponesrečilo 18-letno dekle iz Kranja. Padla je okoli osemdeset metrov prek navpične stene v prepad.

Lep sončni dan se mi je v trenutku sesul v neizmerno žalost. Zavladala je tišina ob izgubljenem življenju zale in še ne razcvetele mladenke.

Povabilo na Grossglockner

Z življenjsko sopotnico Angelco sem aktivno hodil še naprej po slovenskih gorah.

Ko sem nekega lepega poletnega sončnega dne stal na vrhu Triglava (2864 m) in se oziral naokrog, se mi je pogled ustavil na oddaljeni beli točki. »Saj to je Grossglockner!« (Veliki Klek), sem vzkliknil.

Po krajšem razmisleku sem vprašal pričujočo ženo Angelco: »Ali si zato, da se povzpneva na 3798 m visok Grossglockner?«, »Sem«, mi je brez pomisleka odgovorila. Rečeno, storjeno. In dober mesec za tem sva že stala na najvišji gori Avstrije, Grossglocknerju.

Grossglockner

(Veliki Klek)

(3798 m)

Avstrija

Grossglockner , najvišja gora
Avstrije

V nevarnosti

Proti Grossglocknerju (Velikemu Kleku) sva se, z ženo Angelco iz Ljubljane z avtom, odpeljala v danem mesecu avgustu. Do kočice Hoffmanns Hütte (2444 m), stoječe nad ledenikom Pasterce, je vožnja potekala nemoteno. Nekaj pred omenjeno planinsko kočico naju je celo pozdravila družina svizcev.

Računal sem, da si bova lahko v Hoffmanns Hütte spodobila dereze in cepina, pa sem se uštel. Na razpolago so imeli samo en par derez in dva cepina.

Povzpeli se na poledenelo goro, visoko 3798 m, pomanjkljivo opremljen, je zelo nevaren izziv. »Morala bi se vrniti«, sem na glas razmišljal. Angelco sem vprašal: »Kaj meniš, se podava na Grossglockner?« »Domov ne grem! Poskusiva, če se bo med vzponom pokazalo za nemogoče, se bova pa vrnila.« »Prav«, sem ji odvrnil.

Zagnano sva se podala do okoli petdeset metrov nižje

ležečega ledenika Pasterce, kjer sem si nadel na noge dereze, po velikosti ustrezni mojim čevljem in v roke vzel cepin, medtem je Angelca nadaljevala vzpon brez njih, a s podporo cepina

Na poti proti koči Erzherzog-Johann-Hütte (3454 m) sva se na kopnem orientirala po »kamnitih možicah«, na zaneenem ledeniku Kl. Glockner-K in Hoffmannskees pa po še dobro vidnih stopinjah predhodnikov. Zaradi dobre kondicije sva hitro napredovala.

Ob vstopu v kočo Erzherzog-Johann-Hütte sem oskrbnika že med vrati vprašal, če imajo za posoditi dereze. Odgovoril mi je, da jih imajo, in to različne velikosti. Ko sem zaslišal njegov odgovor, sem se zelo razveselil, saj zaradi strmega in poledenelega snega Angelca brez derez ne bi mogla nadaljevati vzpona do vrha Grossglocknerja (3798 m).

Po krajšem počitku sva se, opremljena za zimski vzpon, a brez varovalne vrvi, podala v breg, in to ne po žlebu, po katerem so vodiči vodili ljudi v navezi, ampak po krajšem in bolj strmem južnem robu žleba.

Med vzponom proti vrhu Grossglocknerja nisva imela težav, tudi z dihanjem ne, slišal pa sem zgražanje gorskih vodnikov. Ni jim šlo v račun, da se vzpenjava na vrh sama, brez njihovega vodstva. Sicer pa so za nama hitro zaostali.

Približno deset metrov pred vrhom sva se znašla pred globokim prepadom, ozka poledenela in zglijena potka do železnega križa, pa mi je kljub zavarovanosti z jekleno pleteno žico, pritrjeno na približno en meter visokih železnih klinih, vzbujala adrenalin. Na najino srečo sva bila na tem

zelo zahtevnem in nevarnem delu sama, brez drenjanja z ljudmi.

V kristalno čistem vremenu sem, po adrenalinskem prihodu do križa, božansko užival. Stati ob njem na nadmorski višini 3798 m in zreti v daljavo tja do našega Triglava, je bilo veličastno. In ko se v zamaknjenosti ustavi čas, duša svobodno zaživi. A treba je bilo sestopiti do kočice Erzherzog-Johann-Hütte, kjer sva z Angelco dobila prostor za prenočitev.

A spanec v koči je zmotil tuleč vihar, ki je na gori nasul okoli deset centimetrov novega snega. Po krajšem, a bučnem nočnem viharju se je do jutra zjasnilo. Na novo zapadli sneg pa je po obsijanih sočnih žarkih blagodejno žarel.

Z nasmejanim obrazom sva odkorakala v dolino, a nasmeih ni ostal na najinih obrazih za dolgo. Na najino smolo sva pravo pot zgrešila in se znašla na strmem bočno padajočem ledeniku. Najprej na zasneženem, za tem pa na gladkem ledu s številnimi ledeniškimi razpokami. Midva z Angelco pa z eno derezo na nogi in vsak s svojim cepinom.

Od vse toplejših sončnih žarkov je ledenik postajal vse bolj gladek. Da ne bi kdo od naju zdrsnil, ali da ne bi zdrsnila oba, in padla preko ledu v prepad, ali v razpoko ledenika, sva si podajala roke za ravnotežje.

Ko sem od adrenalina prepoten stopil z ledenika na kopno, sem se usedel in se potihoma zahvaljeval skrivnostni sili, ki naju je obvarovala najhujšega na izjemno nevarnem ledeniku.

V nadaljevanju sestopa z Grossglocknerja sem se umiril in podoživljal srhljivo lepoto mogočne gore.

Po vrnitvi izposojene opreme v planinski koči Hoffmanns Hütte (2444 m), sem med potjo proti hotelu Franz-Josefs Haus (2418 m), kjer sem imel parkiran avto, svizcem pomahal v slovo, z željo, da se ponovno srečamo.

In res, s svizci sem se nekaj let za tem ponovno srečal. A zaradi izjemno slabega vremena, z močnim sneženjem, mi ni bilo dano povzpeti se na najvišji vrh Avstrije, Grossglockner.

Na letnem in zimskem alpinističnem tečaju

Zasnežena planinska koča na Kokrškem sedlu

Tečaj je potekal v organizaciji planinskega društva Ljubljana - Matica

Po vzponu na Grossglockner sem se šele prav zavedel, na kako tvegano gorsko turo sva se z Angelco podala, in da sva imela neizmerno srečo, da sva prišla zdrava in nepoškodovana skozi številne nevarne pasti na ledeniku Hoff-

mannskees.

Da se kaj takega ne bo več ponovilo, sem sklenil, da se brez predhodnega zimsko alpinističnega znanja ne bom podajal na poledenele in zasnežene gorske poti oziroma brezpotja. In ko sem nekega dne vprašal Angelco za njeno mnenje o tej zadevi, mi je odgovorila »Z veseljem se bom udeležila kateregakoli zimsko alpinističnega tečaja, da si pridobim znanja za vzpone na nove zasnežene in poledenele vrhove v slovenskih in v tujih gorah.«

Nekaj dni za tem sem srečal Petra (Petrača), vodjo zimsko alpinističnega tečaja pri planinskem društvu Ljubljana – Matica, in ga vprašal, če naju sprejme v alpinistični tečaj. »Z veseljem«, mi je odgovoril. In kmalu za tem sva se znašla v družbi zimsko alpinističnih pripravnikov. Sicer nisva bila popolna začetnika, a vsako na novo pridobljeno znanje je pomenilo večjo varnost v gorah..

Ob zaključku tečaja smo se povzpeli na zasneženi Grintovec (2556 m). Med vzponom proti Kokršskemu sedlu (1791 m), s strani Kamniške Bistrice, je bilo do približno polovice poti kopno, naprej pa od plazov nabit, večinoma poledeneli sneg. A le do sedla. Od Kokrškega sedla naprej pa je ležal sneg s poledenelo tanko skorjo, ki se mi je med vzponom proti vrhu Grintovca ob predrtju skorje udiral do kolen.

Ker smo zaradi slabih razmer do vrha Grintovca potrebovali precej časa, se na njem nismo dlje zadrževali. Pa tudi mrzel veter je pripomogel k poslabšanju našega počutja.

Ob motrenju od sončnih žarkov osvetljene panorame skalnatih vrhov, sem za krajši čas pozabil na veter, a iz zamaknjenosti me je zbudil klic Angelce iz okoli petdeset

metrov nižje odhajajoče skupine. »Kaj čakaš? Pohiti!« mi je zaklicala. Zbral sem se in hitro sestopil za njimi.

Nekoliko dlje smo se zadrževali na Kokrškem sedlu, kjer smo opravili nekaj dodatnih zimsko alpinističnih vaj. A glej ga zlomka, ko nam je Petrač hotel pokazati kako se je treba ob zdrsru na strmem snegu ujeti s pomočjo cepina je s cepinom zgrešil tla in pričel se je vse hitreje valiti po strmin navzdol. Ko se je po približno petnajstih metrih uspel s pomočjo cepina ustaviti, sem videč njegov zdrs spoznal, kako zna biti nevaren strmi poledeneli sneg.

Od strahu se je Petrač približal nam in jecljaje povedal, da je napravil napako zaradi premajhne zbranosti. »Previdnost v gorah mora biti vedno na prvem mestu«, je še dodal.

Ta srhljivi dogodek mi ostaja v živem spominu in me opozarja, da je v življenju mnogo nevarnih stvari, pri katerih je osebna budnost kraljica varstva.

Na večdnevnem zimsko alpinističnem tečaju

Bohinjska vratca (1979 m) nad Velim poljem

Tečaj j potekal v organizaciji Planinske zveze Slovenije

Na zimsko alpinističnem tečaju, v organizaciji planinskega društva Ljubljana – Matica, sem pridobil veliko znanja, a ne dovolj za vzpone na štiri tisoč in več metrov visoke vrhove. Da bi si z Angelco dopolnila vrzel v znanju, sva se prijavila na enotedenski zimsko alpinistični tečaj na Velem polju, ki ga je, na pobudo Planinarskega saveza Jugoslavije, organizirala Planinska zveza Slovenije.

Med več kot dvajsetimi udeleženci smo prevladovali Slovenci; ostali so bili iz Hrvaške, Bosne in Hercegovine ter Srbije. Tečaj je s pomočjo več alpinističnih inštruktorjev vodil Janez Krušič, član alpinističnega odseka Jesenice.

Tečajniki smo se najprej zbrali ob Kovinarski koči v Krmi, od koder smo krenili proti Vodnikovemu domu na Velem polju. Še prej pa prestopili Bohinjska vratca (1973 m), kjer se nam je odprl krasen pogled na globoko zasneženo

Velo polje, z Mišelj vrhom v ozadju, kar me je pretreslo do globine moje duše.

Po prihodu v Vodnikov dom nam je vodja tečaja, Janez Krušič, zvečer predstavil enotedenski zimsko alpinistični program, iz katerega sem spoznal, da bo moja prisotnost na tečaju angažirana do popolnosti, kar me je razveselilo..

Naslednji dan smo v zgodnjem jutru odšli na skupni smučarski pohod, in to proti Jezerskemu Stogu (1945 m), med potjo pa vadili zimsko plezalno tehniko, najprej nižje, nato pa na pobočju Jezerskega Stoga, kjer smo vadili tudi zdrs z varovanjem s cepinom. Med smukaškim spustom proti planini pod Mišelj vrhom sem od veselja še pospeševal.

Po vrnitvi z Jezerskega Stoga smo imeli praktične vaje v pečevju ob Vodnikovem domu. Vadil sem prijeme v skali, hkrati pa spoznaval svojo moč med skalnim plezanjem.

Naslednjega dne, pred sončnim vzhodom, smo pod vodstvom inštruktorjev pričeli z plezalnimi vzponi, in to na Vernar (2225 m), Tosc (2275 m) in Mišelj vrh (2350 m). Z Angelco sva bila dodeljena navezi za vzpon na Vernar. Od navedenih treh vrhov je bil s tehnične strani Vernar najlažji, kar je ustrezalo mojemu alpinističnemu znanju.

Med plezanjem na Vernar sem dobro napredoval tudi zato, ker sem inštruktorju popolnoma zaupal. Ob prihodu na vrh pa nagrada, sončni žarki so nežno objemali zasnežene vrhove daleč naokrog. Razgled pa tako lep, da mi je duša opojno zapela od sreče.

Po osvojitvi Vernarja je sledil zame prvi resnejši in do tedaj najtežji preizkus, vzpon na zasneženi in poledeneli Triglav (2864 m).

Na Triglav smo se povzpeli s treh strani: Kredarice, Planike in iz Škrbine ob Rjavcu.

A, še predno smo prisopihali do omenjenih treh vstopov, smo se morali pred Konjskim prevalom (2020 m) prebiti skozi okoli štiri metre visoko snežno pregrado. Imeli smo kar nekaj težav, da smo jo zmogli. Rili smo vanjo kot krti, sneg pa se nam je udiral in padal po naših hrbtih.

Od Konjskega prevala do doma Planike (2401 m) z vzponom nismo imeli težav, smo se pa ob domu razdelili v tri skupine: bolj izkušeni plezalci so bili določeni, da se povzpejo na Triglav s Kredarice in Škrbine ob Rjavcu, manj izkušeni, med katerimi sva bila tudi z Angelco, pa s Planike.

Vzpon s Planike na Mali Triglav (2725 m) ni bil prav nič bolj obetaven, skala je bila poledenela, ponekod tudi zasnežena, vendar med plezanjem nisem imel težav, le nekoliko od mraza otrple prste na rokah.

Ob prihodu na Mali Triglav se je odprl krasen zimski pogled na okoliško gorovje in na okoli 200 metrov nižje stoječi Triglavski dom na Kredarici (2515 m), a časa za zrenje nisem imel veliko. Moral sem se posvetiti ozkemu skalnatemu grebenu, objetim s snegom in ledom, kar je med prehodom zahtevalo najvišjo stopnjo zbranosti.

Sicer pa do zadnjega strmejšega dela pod Triglavom v naši navezi nismo imeli posebnih težav. Posebno smo morali paziti zaradi visokega nanosa snežnega pršiča na grebenu, da zaradi s snegom pokritih tal ne bi zdrsnili v več stometrski prepad Triglavskega kota.

Po prihodu na vrh Triglava je v naši navezi zavladovalo veselje, sledile so čestitke in objemi.

Hvaležen sem bil soncu, ki me je s svojimi toplimi žarki

oblivalo med vzponom in mi poklanjalo moč in treznost, zahvalil sem se naravi tudi za božanski razgled s Triglava, ki je oplajal mojo dušo s srečo.

Ob prihodu drugih navez na vrh Triglava se je čestitanje nadaljevalo, za spomin pa smo se slikali ob Aljaževem stolpu, simbolu Slovenstva. Na kar je sledil sestop po istih smereh pristopa.

Prevzeti nad uspehom smo si zvečer pred spanjem v Vodnikovem domu izmenjali občutke, pridobljene med opravljenim vzponom na Triglav. Bili smo veseli, da smo se vsi vrnili v Vodnikov dom čili in zdravi.

Tudi naslednji dan so nas čakale zahtevne zimske naloge. Tri naveze so se odpravile v Trapec zahodne stene pod Velikim Draškim vrhom, kjer so opravile prvenstveni zimski vzpon. Z ostalimi navezami, med katerimi sva bila tudi midva z Angelco, pa smo se podali z Bohinjskih vratc (1973 m) na Tosc (2275 m), na katerega vrh smo stopili brez posebnih težav.

Dobrih deset minut za našim prihodom so se na vrhu Tosca pojavile ostale naveze, ki so opravile tehnično zahtevni vzpon preko Trapeca. Srečanje z njimi je bilo nepovnljivo veselo.

Zaradi vse slabšega vremena in megle, ki nam je zakrila pogled s Tosca, se na njegovem vrhu nismo zadrževali, ampak smo se hitro spustili po precej strmem in zasneženem vzhodnem delu Tosca.

Ob prihodu do nižjega zasneženega travnatega dela pa od juga, na kateri smo morali zaradi plazovitega terena sestopati previdno z mehкими koraki in v popolni tišini.

Megla in odjuga sta nakazovala poslabševanje vremena,

kar se je naslednjega dne tudi uresničilo. Snežilo je ves dan, zato se na plezalne ture nismo odpravili.

Namesto plezalnih vaj smo poslušali predavanja o zimski opremi alpinista, reševanju iz snežnih plazov, vremenoslovju, o težavnostnih stopnjah v gorništvu, o objektivnih in subjektivnih nevarnostih v gorah, o prvi pomoči ponesrečencu, o zgodovini zimskega turizma in o slovenski odpravi v Ande

Znanje pridobljeno na zimsko alpinističnem tečaju sva z Angelco kasneje uspešno uporabila v domačih in tujih Gorah.

Vreme se je naslednjega dne izboljšalo, celo zjasnilo se je, zato smo se vsi udeleženci alpinističnega tečaja odpravili na Kanjavec (2569 m), od koder smo v lepem sončnem vremenu, nasmejani in z veselimi vzkliki, presmučali globoko zasneženo Velsko dolino.

Med vzponom, do okoli 130 m višjega Vodnikovega doma. sva se z Angelco pogovarjala o lepoti gora, pozimi in poleti, ki naju neizmerno osrečuje.

Prišel pa je dan, dan podeljevanja diplom za dosežke na enotedenskem zimsko alpinističnem tečaju. Najbolje pripravljene udeležence so prejeli priznanja za inštruktorje v zimskem alpinizmu, s čimer so dosegli tudi pogoj za udeležbo v odpravah v centralne Alpe; nekaj jih je prejelo priznanje o uspešno opravljenem nadaljevalnem tečaju, preostali, med katerimi sva bila z Angelco, pa je bilo podeljeno priznanje o uspešno opravljenem zimskim začetnim alpinističnim tečajem.

Po razglasitvi priznanj, je sledilo družabno srečanje, kjer so se kovale prijateljske vezi med tečajniki in inštruktorji.

Še pozno v noč pa je odmevalo petje gorniških, slovenskih narodnih in drugih pesmi, kjer sem s svojim tenorjem sodeloval tudi sam.

Med zapuščanjem Vodnikovega doma na Velem polju, nam je narava darovala krasen sončni dan. Ne samo do Bohinjskih vratc, tudi med smukom po dolini Krme smo uživali in klicali od sreče.

Po prihodu h Kovinarski koči v Krmi smo še malo pokramljali, na kar smo se poslovili z željo, da se še srečamo v kraljestvu gora.

Porjavela od sonca in vetra sva se z Angelco vrnila domov, v Ljubljano, obogatena z novimi znanji in spoznanji za bivanje v nižinah in v gorah.

Alpinistična odprava v Centralne Alpe.

Na pot v Centralne Alpe smo se podali Tine, Viki, Franče, Mitja, Peter-Petrač, Angelca in jaz. Naš cilj je bil povzpeti se na Ortler (3905 m), Matterhorn (4478 m) in Mount Blanc (4810 m).

Med potjo proti Ortlerju smo se ustavili ob veličastnih Treh Cinah v italijanskih Dolomitih, kjer smo se povzpeli na Malo Cino, imenovano Mala Lojtrica (2099 m).

Po prihodu do Male Cine smo takoj, ne da bi odlašali, pričeli plezati proti njenemu vrhu, jaz v navezi z ženo Angelco.

Zaradi trdnih oprimkov pri plezanju v skalni strmini nisva imela težav. Po prihodu na precej šilasti vrh, z majhnim stojiščem se je odprl krasen pogled na okoliško gorovje.

Ortler (3905 m)

Italija

Zastrašujoč vihar

Pot, ki nas je v nadaljevanju vodila v druge predele Alp, je potekala po dolini Val Venosta. Že od Merana, severozahodno od Bolzana, so bile naše oči uprte proti jugozahodu – proti Ortlerju, ki je bil zakrit s predgorji.

Lep sončen dan je bil, ko smo se ob pogledu na Ortler (3905 m) ustavili ob naselju Lasa, v gozdčku blizu precej prometne ceste.

Časa za kosilo smo imeli dovolj, ker smo morali počakati na dva člana naše skupine, ki sta precej zamujala. Naše oči so bile uprte zdaj h gorilniku, na katerem smo segrevali hrano iz konzerve, zdaj na cesto.

Pogled na zasneženi Ortler

Po obedu si je vsak po svoje kratil čas, dokler na cesti Nismo zagledali avta Petra-Petrača, ki je na naš znak komaj ukrotil avto. Ko smo bili vsi zbrani in sta kosilo pojedla tudi »zamudnika«, smo se odpravili proti Gomagoiju in od tod tam naprej po dobri makadamski cesti do Suldena (1860 m) v Suldenski dolini.

Toda v turističnem naselju Suldnu ni bilo tako, kot smo si želeli. S Petračem in Angelco smo se zato z avtom zapeljali v Gampenhutte (1907 m), medtem ko so se ostali člani naše skupine zaradi vnetega fotografiranja, zadrževali dlje časa v Suldnu. V naše zadovoljstvo nanje ni bilo treba dolgo čakati.

Avtomobile smo parkirali v prijetnem macesnovem gozdičku ob Sulden Solda, in to že skoraj na zgornji gozdni meji. Zaradi poznega popoldneva, za krepkejšo okrepčilo v gozdu, nismo imeli dovolj časa, sicer pa smo si želeli čim prej priti do dobre, dve uri oddaljene kočice Hintergrathütte (2661 m),

Pot nas je naprej vodila proti jugu, na levi strani Suldske doline, nato pa po precej strmem s travo zaraslem pobočju. Ko smo se znašli na razgaljenem svetu, smo naleteli na ledeniški potoček, ki se je izlival navzdol preko ostenja Lagerwand.

Po prihodu do ledeniške morene, se nam je odprl pogled na spodnji del Suldskega ledenika z odrezanim čelnim delom in odprtino, iz katerega je žuborel ledeniški potoček.

Mogočen je ta svet. Kamorkoli se človek ozre, povsod so izjemno visoki vrhovi, kakršnih mi Slovenci v naših gorah nismo vajeni. Sicer pa višino Ortlerja in njegovo okolico poudarjajo globoke doline, prostrana in po večini strma

ledeniška polja z ogromnimi nanosi moren, medtem ko v nižjem delu na zeleni trati rastejo lepi macesni.

Ob prihodu do Suldskega ledenika smo zagledali Schaubachhütte (2581 m), do katere je bilo od tod slabo uro hoda, drugače pa je gorski dom postavljen na kraju, vidnem že iz velike oddaljenosti. In obratno od njega je izvrsten pogled na Suldski ledenik, na zasnežene vrhove gora in na zgornjo Suldsko dolino. A žal si zaradi manjkanja časa tega razgleda nismo mogli privoščiti, ker smo proti našemu cilju, Hintergrathütte, pred njim zavili v drugo smer.

Ob prihodu do Hintergrathütte, se je začelo mračiti. Prijazna pomočnica, ki je ta dan nadomeščala oskrbnika, nas je takoj razumela in nas pod pogojem, da oskrbnik tega ne izve, zastonj vzela pod streho.

Naslednje jutro smo bili že ob treh zjutraj na nogah. Prvo ključno vprašanje je bilo, kakšno je vreme, in že smo se izpred doma razgledovali po obzorju. A zaradi precejšnje teme, kaj prida nismo videli, ugotovili smo le, da vreme ni slabo.

V jutranji zarji smo opazili, da je blizu doma prekrasno jezerce Hintergratsee, ne daleč stran pa še morene od ledeniškega nanosa.

Obstal sem in nekaj časa opazoval krasote narave, kjer so se od sončnih žarkov ožarjeni vrhovi gora vse bolj svetili v snežni belini.

Pred vzponom na zaledeneli in zasneženi Hinterer Grat, smo si na čevlje namestili dereze in se navezali v naveze. Po prvem precej strmem delu se pobočni ledenik, po katerem smo se vzpenjali, nekoliko nagne, v zgornjem delu pa zopet pridobil na strmini.

Smer, po kateri smo se vzpenjali na Ortler (3905 m), pri normalnih vremenskih razmerah ni najtežja, zelo nevarna pa je v slabem vremenu zaradi močnih vetrov.

Ko smo prispeli do prvih skal južnega rokava Obern Knott (3461 m), smo si privoščili zajtrk. Med zajtrkom smo na vrhu Ortlerja videli skupino ljudi, ki se je verjetno povzpela nanj od bivaka Ortlers (3316 m), stoječega na severni strani gore.

A vreme se je kmalu poslabšalo. Vrhove so zastrli oblaki, ohladilo pa se je tako zelo, da me je celo v puhovki (vestonu) začelo tresti.

Pred nadaljnjim vzponom smo se navezali v tri naveze: v prvi navezi so bili Tine, Francelj in Mitja; v drugi Viki in Angelca; v tretji Peter-Petrač in jaz.

Teren je postajal vse nevarnejši in tudi rahlo je začelo snežiti. Po kratkem in precej strmem območju ledu in snega smo prišli na skalo, ki nam je zaradi derez na nogah delala precejšnje težave.

Kmalu za tem smo se znašli v gosti megli, s tem pa tudi v zahtevnejši in nevarnejši situaciji. Na srečo je sneg počasi nehal padati, pa tudi zahtevni skalnati del je bil za nami.

Sestopili smo na obsežno in precej položno snežišče Obern Knotta. Megla je bila še vedno precej gosta, kar pa nas na položnejšem snežišču ni oviralo.

Med vzponom po snežišču smo se približevali Signalkopfu (3725 m), iz naše strani najbližjemu vrhu Ortlerja.

Greben Singlkopfa smo prečili po južni skalnati strani. Pobočje je tu zelo strmo in nevarno, na mestih zaledenele več metrske skoraj navpične gladke skale, zaradi varnosti in prehodnosti pa je najtežji del skale opremljen z visečo

jekleno žico.

Med prečenjem, s pomočjo viseče žice, sem imel zaradi megle občutek, kot da lebdim visoko nad tlemi. Plezalnih užitkov sem imel v tem delu veliko, škoda le, da je vreme zatajilo.

Upanje na izboljšanje vremena sem docela izgubil in tudi sprejel dejstvo, da bom na vrhu Ortlerja prikrajšan za sape jemajoč razgled na bližnje in daljne gorovje in doline pod njim, kajti vzpenjali smo se že proti vrhu, na katerem stoji železni križ. Napravil sem še nekaj korakov in že sem bil pri križu. Ne da se opisati mojih občutkov sreče, kako lepo je bilo kljub gosti megli stati na 3905 metrov visoki gori. Za utrujenost mi ni bilo več mar.

Komaj smo prispeli na vrh, že je začelo močno snežiti. V kratkem času je zapadlo dobrih 10 cm snega. Zaradi vedno močnejšega vetra je ozračje postajalo vse bolj naelektreno. Začelo je brenčati tako glasno, kot da bi imeli okrog glav velik roj brencljev. Edino jaz, ki sem stal nekoliko nižje, tega pojava nisem zaznal.

Z vrha smo začeli panično sestopati po severni polede- neli in zasneženi strmini, ki se nam je zdela v tistem trenu- teku najprimernejša.

Nevihta je hitro minila in ko se je nebo začelo jasni, smo ugotovil, da smo na pravi poti. Opazili smo tudi sto- pinje gornikov, ki so bili pred nami na vrhu Ortlerja.

Prehod skozi območje ledenih in od sonca obsijanih serakov, raznovrstnih silhuet, je bil zame sanjski.

V nadaljevanju je postalo snežišče položnejše, dobre četr- urt ure za tem pa strmo, da niti največja previdnost ni bila odveč. Sledilo je več večjih in manjših ledeniških razpok,

nad nami pa so se pele grozeče ledeno snežne opasti.

Razbesneli vihar

*Ob prihodu se je razbesnel strašen snežni vihar,
kot roj čebel na vrhu, od elektrike je brenčalo,
med preizkusom trdnosti nam gora dala je v dar,
dar v begu po strmini beli se vsem srečno je končalo.*

Po prehodu tega nevarnega območja je sledil lažji teren, toda ne za dolgo, približali smo se najnevarnejšemu kraju, ki ob slabih snežnih razmerah preprečuje vzpon, ali izstop z Ortlerja, nahaja pa se visoko nad ledenikom Hohe Eisrinne. Na tem kraju zaradi velike strmine običajno ni snega, ostaja pa gladek led, ki preprečuje prehod, globoko pod njim pa leži skalnati skok in večje število ledeniški razpok. Pri prehodu tega zelo nevarnega terena smo imeli veliko srečo. Snega sicer ni bilo niti za vzorec, bila pa je tanka ledena skorja, ki je med hojo s krhko skorjo omogočala predrnje in s tem varovala naš korak.

Ko je bilo najnevarnejše mesto srečno za nami, smo se spoprijeli z ozkim skalnatim grebenom, za njim pa še z ne kaj deset metrov visokim previsom, preko katerega je bila spuščena okoli 6 mm debela nihajoča jeklenica.

Ko sva se s Petrom spuščala preko previsne stene, sem zaradi zgrešenega prijema skale zanihal nad globokim breznom. V strahu sem zaklical »Peter, odlepil sem se od

stene in v zraku bingljam!« Peter se je hitro odzval in mi z močnim potegom vrvi k sebi omogočil prijem stene.

Po spustu čez previsno steno smo najvišji vrh grebena Tabarettaspitze (3128 m) zaobšli in se znašli nad manjšim ledenikom, ki smo ga zlahka prehodili. Pot od tod do Payerhütte (3029 m) je bila lahka in uživaška.

Ko je oskrbnik po vstopu v kočo izvedel, kaj smo doživeli na vrhu Ortlerja, nam je povedal, da je v vremenu kot smo ga doživeli, gora zelo nevarna. Povedal je tudi da je prav prejšnji dan na Ortlerju od udara strele zoglenel neki gorski vodnik, medtem ko je gorski turist ostal nepoškodovan. Iz gore so ga rešili reševalci.

Ko je četverica tujih pohodnikov v koči izvedela, da smo prišli z Ortlerja, je eden od njih pristopil do nas in nam ponudil precejšnjo vsoto denarja zato, da bi jih naslednji dan popeljali na Ortler. Ponudbo smo zavrnilo.

Po okrepčanju z jedjo in pijačo ter po zasluženem počitku, smo kočo Payerhütte zapustili in pot nadaljevali preko lažjega skalnatega grebena do kočice Tabarettahütte (2556 m) in od tod naprej do Suldna, kjer smo pod krošnjami prijetnega macesnovega gozdička prenočili v svojih šotorih. Še prej pa nazdravili 3905 m visokemu Ortlerju, ki nam je dovolil stopiti na njegov vrh.

Zaradi vznemirljivih dogodkov tega dne, v šotoru dolgo nisem zaspal, misli so mi begale od enega do drugega kraja s čudovitimi doživetji, med vzponom na veličastni Ortler. Najgloblje sem podoživel najnevarnejše dogodke, npr. nihanje nad globokim prepadom, kjer me je pred morebitnim padcem v globel, rešil, soplezalec v navezi, Peter – Petrač. Hvala mu!

Matterhorn

(4478 m)

Švica

Matterhorn, najlepša gora Alp

Jeklena volja mi je varovala življenje

Po prihodu v znano turistično mesto Breuil-Cervinia (2006 m), ležeče na južni strani Matterhorna, smo si poiskali primeren prostor za kampiranje. Našli smo ga v bližini mesta Breuil, kjer smo ob avtomobilih postavili šotore. Za tem smo se razkropili po mestu z bogato hotelsko ponudbo. Razen bogate ponudbe spominkov drugega, za nas zanimivega, ni bilo. Le to, da se je na ulicah kar trlo ljudi.

Ker se je mračilo, se v mestu nismo dolgo zadržali. Po večerji, ki smo si jo skuhali na gorilnikih, pa smo kmalu odšli k nočnemu počitku, da bi se primerno odpočili za naslednji dan. Noč je bila mirna in hladna.

Ob izstopu iz šotora sem se razveselil lepega in jasnega jutra, a zaradi zgodnjega še nekoliko temačnega jutranjega dne, se kaj dosti ni videlo. Le preko vrha Matterhorna (4478 m) se je valila od sonca rahlo ožarjena bela meglica.

Na pot smo se podali navsezgodaj, a ne proti gondolski žičnici, ki pelje na Plateau Rosa, temveč k stranski vzpenjači, usmerjeni proti skalnatemu grebenu, ki povezuje Plateau Rosa z Matterhornom.

Med vožnjo proti zgornji postaji žičnice (ca. 3300 m) se nam je odpiral krasen pogled na zasnežene in poledenele vrhove gora. Zelo sem užival. In ko sem stopil na vrh grebena, se mi je odprl pogled na Zermatt, dobro znano gorsko turistično mesto Švice.

Po ne preveč razgibanem grebenu smo se podali proti Palteau Rosa: Tine, Viki, Francelj, Mitja, Peter-Petrač, moja žena Angelca in jaz. Ker se nismo navezali v naveze, smo kljub težkim nahrbtnikom dobro napredovali.

Skalni greben sicer ni bil zahteven, a kljub temu zelo strm na obe strani, le včasih smo morali preplezati kakšen krajši in nekoliko zahtevnejši del. In prav na enem izmed teh strmih delov sem izgubil ravnotežje. Ko sem med plezanjem navzdol prehitro stopil na kamniti rožiček, me je težki nahrbtnik pretehtal in stopil sem mimo njega ter padel.

Med padanjem proti več stometrski globini, sem imel prijeten občutek. Obdajal me je živo rdeči ognjeni obod brez vročine. Ob skrivnostno zavednem občutku sem padal in padal 150 metrov in več v globino, ne boječ se, da se bom kot nogometna žoga odbijal od stene, preden bom sladko zaspal.

In zgodil se je čudež. Po nekaj metrih padanja sem se nad previsnim delom stene nezavedno refleksno oprijel skalnatega žlebiča, padel nanj na prsi in na njem obvisel. Ob padcu v prsnem košu nisem začutil bolečine, čutil pa sem jo kasneje, rahlo boleče, še nekaj let za tem.

Imel sem dovolj moči, da sem na vrh skalnatega grebena, sicer v rahli omotici, splezal sam, kjer so me od strahu otrpli soplezalci z ženo Angelco opazovali. Viki me je takoj

po vrnitvi na greben prvi vprašal po počutju. Odgovoril sem mu, da se počutim dobro, takoj za tem pa, da čutim slabost in da se mi svet z gorami vred nagiba gor in dol. Od drugih nisem dobil vprašanj, le nemo in s strahom so me še naprej opazovali.

To je bila skoraj usodna šola zaradi neprevidnosti. Po tem dogodku smo se navezali v naveze, še prej pa me je Viki v navezi pospremil do gornje postaje žičnice, s katero sem se vrnil v dolino.

Pred vstopom v gondolo sem se Vikiju zahvalil za pomoč, ob vstopu pa pozdravil moškega, ki je bil v njej. Z njim sem želel vzpostaviti pogovor, a sem bil neuspešen. Bil je Španec in je poleg svojega jezika razumel le italijanščino, medtem ko sta bila meni ta dva jezika tuja.

Po prihodu v Breuil se nisem šel odpočiti v šotor, ampak sem se usedel v avto (fičko) in za dobro uro zadremal. Ker sem se po oddihu počutil izjemno dobro, sem sklenil, da se podam v gore v smeri bivaka Duca degli Abruzzi (2802 m), stoječim pod Mattrehornom.

Zaradi izjemno dobre kondicije sem osemsto metrov vzpona do bivaka opravil brez težav. Bil pa sem razočaran, ker je bil bivak v zelo slabem stanju. V njem je bilo vse razmetano in tudi na oknih stekla niso bila povsod cela, zato je bil v bivaku prepih. Da je bil bivak v takšnem stanju brez luči, je bilo razumljivo.

Da me ne bi karkoli presenetilo, sem pred vzponom vzel s seboj malo več hrane, pijače in dobro kilo bombonov, toplo kapo, rokavice, za ležanje pa slonovo nogo in s puhom napolnjeno bundo (weston), kar v Himalaji uporab-

ljajo slovenski alpinisti. Sicer pa sem bil v bivaku povsem sam, še škripalo ni, ali glodalo.

Zaradi dobre opremljenosti me ponoči ni zeblo. Ker so bile lesene postelje razdejjane, sem noč prespal na leseni klopi. Spal pa nisem dobro, ker me je ponoči tlačila mora. Po prebujenju sem bil od more nekoliko omotičen in zmeden, a sem se kmalu zbral.

Vstal sem na vse zgodaj zjutraj, še v temi, nekaj pojedel in se s pomočjo svetilke odpravil proti visokogorskemu prelazu Furggioch (3271 m).

Noč je bila jasna in mrzla z na gosto posejanimi zvezdami na nebu.

In ko se mi je med vzponom v strmi breg pod derezami predirala tanka ledena skorja, sem poslušal visoko v gorah škripajočo glasbo.

Ob prihodu na visokogorski prelaz Furggioch se mi je prikazal navdušujoč pogled. Vzšlo je sonce in njegovi žarki so obsijali zaledenele vršace veličastnega gorskega masiva Monte Rosa (4554 m) in Matterhorna (4478 m) v neposredni bližini.

Od veselja sem močno zavriskal. In glej ga zlomka, odzval se mi je znani glas iz daljave v smeri Zermatta. »Saj to je Tinetov glas!«, sem si rekel. Glas člana naše odprave, od katere sem se ločil na skalnatem grebenu prejšnjega dne.

Moji duši pa je notranji glas prišepnil: »Imaš dovolj moči, pojdi ga poiskat«. Ne da bi dlje razmišljal, sem sestopil strmo navzdol do ledenika Furggletscher, kjer sem se ob ob derezah na čevljih varoval s cepinom.

Nekaj ne pazljivosti in znašel sem se do prsi zagozden v ledeniški razpoki. Na srečo sem se iz razpoke z lahkoto

skobacal. Ker sem bil v nadaljevanju na ledeniku previdnejši, se mi kaj takega ni več zgodilo.

Ob prihodu do jezera Schwarzsee (2583 m) se mi je odprl krasen pogled na gorsko-turistično mesto Zermatt, ob tem sem razmišljal: »ali naj se pri iskanju sopotnikov usmerim navzgor proti Hörnlihütte (3260 m), ali navzdol proti Zermattu (1615 m)?« Odločil sem se za Zermatt.

Do okoli 950 m nižjega mesta sem se hitro spuščal z željo, da čim prej naletim na ženo Angelco in tovariše. Po prihodu v Zermatt, sem mesto povsem prečesal, a njih ni bilo nikjer, Razočaran nad neuspehom sem se pognal v breg proti 1645 m višje stoječi Hörnlihütte.

Močno oznojen od hitre hoje, sem ob jezeru Schwarzsee, oziroma ob bližnjem gorskem hotelu, naletel na mlado dekle in jo v nemščini vprašal, če je morda videla skupino Slovencev. Na moje presenečanje mi je odgovorila v slovenščini: »Da videla sem jih, in to zjutraj.« »In v katero smer so se podali ?« sem jo še vprašal. »Tega pa ne vem, vem le to, da so se pri kapelici Hirli (2889 m) obrnili navzdol.« Malo sva še poklepetala in izvedel sem, da je Štajerka, doma blizu Ljutomera in da ji je ime Lojzka.

Za dragocene podatke sem se ji zahvalil, se hitro poslovil in nadaljeval vzpon do, okoli 700 m višje stoječe, visokogorske kočje Hörnlihütte.

V kočjo sem vstopil okoli 21. ure, ko so že zadnji alpinisti odhajali k nočnemu počitku, uslužbenci pa zaključevali dnevno poslovanje.

Ko sem oskrbnika vprašal, če lahko dobim večerjo in vodo, mi je odgovoril da ne, ker sem prepozen. Pokazal pa mi

je vrata iz jedilnice, kamor grem lahko prenočit. Za temi vrati pa je bila shramba, jaz pa dehidriran za umret.

Ne da bi odlašal, sem v shrambi iz življenjske nuje, brez predsodka vzel s police pol litrsko steklenico, jo odprl in v dušku izpil sladko tekočino. V shrambi je bilo tudi veliko hrane, a ker sem bil od žeje močno dehidriran, mi hrana ni dišala.

V preteklem dnevu sem se izmenično spuščal in hodil navzgor dobrih 19 ur, kar sem zmozel ob izjemni kondiciji in volji ter zaužitju okoli enega kilograma bombonov, ki mi je dal prepotrebno energijo.

Pred spanjem sem oblekel puhovko (weston), se skobacal v slonovo nogo, se ulegel na trda tla in trdno zaspal, a ne za dolgo. Alpinisti, ki so se želeli povzpeti na Matterhorn (4478 m), so vstajali že po eni uri spanja. Malo sem odlašal, a se jim na koncu vseeno pridružil.

Za zajtrk sem naročil in popil skodelico čaja, pojedel nekaj kruha in plačal oskrbniku tudi sladki sok, ki sem si ga iz življenjske nuje samovoljno privoščil v shrambi. Denar za sladki sok je sprejel, me debelo pogledal, rekel pa ni nič.

Zaradi krajše poletne noči, se je danilo že ob tretji uri zjutraj, kar so alpinisti za vzpon na Matterhorn veselo izkoristiti. V navezah dva ali trije so odhajali na pot v še ne povsem svetlem jutru.

Odhajajoče naveze sem z žalostjo opazoval, ob misli, kako lepo bi bilo, če bi bila ob meni žena Angelca in najini tovariši. Pa sem se spomnil na ljudski rek: »beseda še ni konj.« Pristopil sem k najbližji navezi in vprašal, če se jim lahko pridružim. Eden od njiju me je z zanimanjem pogle-

dal in odgovoril, da lahko, le da bomo v troje počasneje napredovali proti vrhu Matterhorna, kar pa da ju ne bo motilo.

Pred vzponom, smo se še predstavili: »jaz sem Slovenec, Marko«, sem jima povedal v nemškem jeziku. »Jaz sem Avstrijec, Lukas, jaz pa Belgijec, Gustav«, sta se mi predstavila še ona.

Pred nami so se proti vrhu Matterhorna že podale štiri naveze, za nami pa se jih je na vzpon še nekaj pripravljalo.

Zaradi hitrega poslabšanja vremena, ob močnem vetru je začela padati sodra in vse naveze so se vrnile h koči Hörnlihütte; po drugem raztežaju tudi mi trije. Želja, ki sem jo gojil že doma, da stopim na znameniti vrh Matterhorn, se mi na žalost ni uresničila.

Med vračanjem proti Hörnlihütte sem razmišljal takole: »čakati na naslednji dan v upanju na zboljšanje vremena, je negotovo, vrniti se v istem dnevu v Breuil preko Plateau Rosa pa je zaradi dolge poti in moje izčrpanosti zelo tvegano.«

Po daljšem razmišljanju sem se odločil za vrnitev v Breuil, v mesto na italijanski strani Matterhorna, kjer se morebiti srečam z ženo Angelco in z drugimi sopotniki.

Zaradi neučakanosti do ponovnega snidenja sem napravil skoraj usodno napako. Na pot sem se podal, ne da bi se prej v koči Hörnlihütte okrepčal in spočil.

Po nekaj urnem spustu v vetru in sodri, so mi na ledniku Oberer Theodulgletscher zaradi podhranjenosti in dehidracije povsem pošle moči, tudi mraziti me je pričelo.

Da se okrepčam, sem odprl zadnjo ribjo konzervo, ki sem jo še imel in poskušal pojesti ribe, a ni šlo, tako močno

sem bil dehidriran, na silo sem izpil le nekaj olja, če bi ga popil le malo več, bi verjetno vse izbruhal.

Med približevanjem ledeniku Plateau Rosa, sem povsem obnemogel, a ustavil se nisem, vedoč, da me ob počitku čaka le še bela lepotica: smrt.

Neizmerna volja, da preživim, mi je pomagala pridobiti zadnje atome moči, da sem stoječ zelo, zelo počasi mlahavo hodil proti, že v daljavi slišani, zgornji postaji gondolske žičnice Testa Grigia (3479 m), povezani v dolini z Breuilom (2006 m).

Zadnjih sto metrov do zgornje postaje gondolske žičnice sem hodil tudi po štirih, a od nikoder človeka, ki bi mi pomagal. A moja volja do življenja je še vedno premagovala telesno nemoč. Ko sem se priplazil do žičnice Testa Grigia, sem do njene vhodne betonske terase po dveh treh stopnicah vstopal po kolenih, držeč se kovinske ograje. Držeč se za kovinsko ograjo sem si na terasi tudi pomagal vstati, ker so mi mlahave noge povsem odpovedale.

Po dobrih dvajsetih minutah stoječega počitka sem preizkusil moč svojih nog, a se več kot meter od ograje nisem mogel oddaljiti. Zaskrbelo me je, če bom sploh imel toliko moči, da vstopim v okoli deset metrov oddaljeno gondolo. Na srečo sem moral nanjo čakati več kot eno uro, do tedaj pa sem že zbral dovolj moči za pristop v njeno varno zavetje.

Beg pred smrtjo

*V belini s snegom pokritega ledu,
izčrpan sem taval za življenjem,
v veličastnem gorskem svetu,
bil sem težko bitko s trpljenjem.*

*Bela smrt vabila me je v objem,
vabila me je v svoj skrivnostni dom,
v dom spokoja od težav življenja,
pomirjenega od lastnega mi hrepenenja.*

*S pomočjo moje jeklene volje,
premagal sem mikavno mi vabilo,
se z zadnjimi močmi atomov,
rešil smrti, se življenje mi je ohranilo.*

Ob vstopu v gondolo sem se usedel na klop, da bi se do vmesne postaje Plan Malson (2548 m) kolikor toliko odpočil, tam sem moral zaradi pomanjkanja denarja in neplačane vozovnice izstopiti.

Pred to postajo sem se spraševal, ali bom po vsem, kar sem doživel, sploh zmogel sestopiti do okoli 550 m nižjega Breuila. Takoj po prvih korakih pa sem k sreči začutil v telesu neizmerno moč. Da mladost je pač mladost. Kmalu za tem sem od veselja nad rešitvijo po ozelenelem pobočju celo poskakoval, malo nižje tudi zavriskal. Ker so me slišali moji sopotniki, so mi dali znak, da mi hitijo nasproti.

Takoj ob srečanju sva se z ženo Angelco od veselja tesno objela in poljubila, s tovariši pa sem se rokoval. Povedali so mi, da so prejšnjega dne ob prihodu v Breuil pričakovali, da se tod srečamo, a me ni bilo nikjer.

Že se jih je polotila panika, obenem pa so razmišljali o reševalcih, ki bi me šli iskat na pobočje pod Matterhornom, ali na Plateau Rosa.

Po srečnem snidenju in od veselja odloženih skrbeh, ki jim jih je povzročila moja enodnevna in nočna odsotnost, smo se vrnilo k šotorišču, si skuhali večerjo in pripovedovali o doživetjih, jaz o svojih, oni o njihovih.

Izvedel sem, da so se po prečkanju grebena z ledenika Plateau Rosa spustili v Zermatt (1615 m), kjer so si ogledali mesto. Od tod so se povzpeli do Hirla (2889 m), kjer so v neki lopi prespali noč.

Naslednjega jutra vzpona proti Hörnlühütte (3269 m) niso nadaljevali zaradi slabega vremena. Izvedel sem tudi, da jih je pot preko ledenika Oberer Theodulgletscher vodila na Plateau Rosa, oziroma do zgornje postaje gondolske žičnice Testa Grigia (3479 m), s katero so se vrnilo v Breuil (2006 m).

In ko so slišali mojo izpoved, se niso mogli načuditi, kaj vse sem doživel in preživel. In od kod moja moč, so se spraševali, ko pa sem bil po padcu na skalnatem grebenu videti tako slaboten.

Ne samo fizična kondicija, tudi močna volja in motivacija dodajata človeku moč, da preseže meje nedoumljivega, sem jim povedal ob zaključku pogovornega večera.

Na poti proti Mont Blancu (4810 m) Francija

Mer de Glace, drugi največji ledenik
Alp

Vzpon nam ni uspel

Naslednje jutro smo na vse zgodaj vstali, zajtrkovali, spakirali in pot nadaljevali proti znanemu gorsko-turističnemu mestu Chamonix.

A v Francijo nismo vstopili že istega dne. Nekaj kilometrov pred montblanškim predorom smo z glavne ceste zavili v dolino Val Ferret, kjer smo postavili šotore in v njih prespali, še prej pa smo si privoščili imenitno večerjo. Francelj je skuhal ajdove žgance, zraven smo pili čaj s prilivom slivovke.

Naslednje jutro smo se odpravili do montblanškega predora, a pred njim smo morali dolgo čakati na dovoljenje za vstop v Francijo. Niso nam povedali, zakaj moramo čakati tako dolgo na stranskem delu ceste, čeprav skozi predor ni bilo veliko prometa. Po dobri uri so nam le vrnili potne liste in dovolili vstop v Francijo.

Med vožnjo skozi predor sem razmišljal in iskal vzrok za čakanje pred predorom. Pa se mi je posvetilo. Verjetno da

zato, ker so bile pred kratkim v Parizu velike študentske demonstracije, Titova Jugoslavija pa jih je podpirala.

Z nadaljnjo vožnjo do Chamonixa (1030 m) nismo imeli težav. Smo pa takoj po prihodu postavili šotore, in to na kraju, od koder je lep pogled na Mont Blanc (4810 m). In ker smo imeli do večera precej časa, smo se razkropili po Chamonixu. Z Angelco sva posvetila največ pozornosti trgovinam z alpinistično opremo.

Po vrnitvi do najinega šotora sem nekaj časa zunaj njega zrl na Mont Blanc, s katerega so se poslavljali zadnji zlato-rumeni sončni žarki, ki so v moji duši za slovo dneva zapeli večerno pesem.

Še prej, pred vstopom v šotor, smo se domenili, da odidem na pot zgodaj zjutraj, in to proti Hôt du Montanversu (1913 m), do koder vozi iz Chamonixa zobata železnica. Od zadnje železniške postaje pa, da se bomo spustili do ledenika Mer de Glace, po katerem bomo nadaljevali pot proti ledeniku Glacier Tacul in Vallée Blanche pod Aiguille du Midijem.

Rečeno, storjeno. Po vožnji z zobato železnico smo se spustili do ledenika Mer de Glace, si na čevlje nadeli dereze, na rame težke nahrbtnike, v roke cepine in začela se je ledna avantura. Avantura zato, ker se na ledeniku s pogostimi ledeniškimi razpokami nismo navezali v naveze.

Vedel sem, da nas do podnožja Aiguille du Midija čaka več kot 12 km dolga hoja po ledeniku z več ledeniškimi razpokami, globokimi tudi do 50 m in več, v zgornjem strmjšem delu pa tudi ledeni seraki. Seznanjen sem bil s tem, da se ledenik Mer de Glace zaradi lastne teže in kon-

figuracije terena pomika navzdol približno en cm na uro, kar pa za hojo ni predstavljalo neposredne nevarnosti.

Mer de Glace je s svojimi napajalnimi ledeniki (Glacier Tacul Vallée Blanche in De Leschaux) največji ledenik v francoskem delu Alp, v Alpah kot celoti, pa drugi najdaljši za švicarskim ledenikom Aletsch Glacier.

Med hojo po ledeniku smo se precej razkropili. Manj previdni so bili hitrejši, bolj previdni, med katerimi sva bila z Angelco, pa počasnejši. Sicer pa smo morali večje ledeniške razpoke zaobiti vsi, s tem pa smo si podaljševali pot do zgornjega dela ledenika pod Mt. Blanc du Taculom.

Med vzponom v zgornjem, zasneženem delu ledenika, smo morali biti še posebej previdni in pozorni na s snegom pokrite ledeniške razpoke. Hodili smo počasneje in s cepinom tipali trdnost tal.

Vreme nam je bilo naklonjeno, s snegom in ledom pokriti visoki strmi vršaci nad ledenikom pa so ustvarjali božansko sliko, ki mi je med zrenjem napolnjevala voljo z lepotno fantazijo. Pa snežno ledeni seraki, v tisočerih oblikah, ki so me popeljali v pravljичni svet.

Ob prihodu na ledenik Vallée Blanche se nam je odprl krasen pogled na zasneženi Mt. Blanc du Tacul (4248 m), na katerega smo si želeli povzpeti naslednji dan, a še prej smo morali nekje prenočiti.

In ko smo od daleč pod Aiguille du Midijem zagledali manjšo svetlečo barako, smo se razveselili, da se bomo v njej po dolgem in utrujajočem vzponu po ledeniku spočili.

Prenočitev v prepisni baraki

Po dobri uri in pol smo prispeli do lesene barake, a sledilo je razočaranje, baraka je bila na pol podrta, brez oken in vrat, spodnji deli lesenih pogradov pa so ležali pod snegom.

Kasneje sem izvedel, da je baraka, stoječa okoli 100 m pod Aiguille du Midijem (3842 m), služila delavcem pri gradnji Montblanške žičnice.

Preden smo se v baraki namestili na zgornje pograde, smo povečerjali in si naredili načrt za naslednji dan. Dogovorili smo se, da bomo pot do Mont Blanca (4810 m) nadaljevali s prečenjem Mont Blanc du Tacula (4248 m) in Mont Maudita (4336 m).

Zaradi trde postelje, mraza in zavijajočega se prepaha skozi odprte dele barake, dolgo časa nisem zaspal. Največ sem razmišljal o Mont Blanc du Taculu, na katerega naj bi se med prečenjem grebena najprej povzpeli. Ker sem si severo zahodno stran gore pred spanjem dobro ogledal, sem jo imel živo pred očmi. Njena veličastnost mi je vzbujala strahospoštovanje, hkrati pa željo, da goro od blizu spoznam.

A do jutra se je vreme povsem pokvarilo, zato smo iz varnostnih razlogov prečenje montblanškega grebena do Mont Blanca (4810 m) opustili.

Da časa ne bi izgubljali, ali da bi celo ne začelo snežiti, smo se zagrizli v poledenelo snežno strmino, ki nas je ločevala od Aiguille du Midija (3842 m). Pred vstopom na ta impozantni vrh, na katerem stoji vmesna postaja Montblanške žičnice, me je presenetil okoli petnajst me-

trov dolg ledeni predor, povezan s predprostori tamkajšnje žičniške postaje.

Ker je gosta megla preprečevala razgled z Aiguille du Midi, se tod nismo zadrževali, ampak smo se takoj po prihodu nanj odpeljali z gondolsko žičnico v Chamonix, od koder smo se pred dvema dneva optimistično podali na pot, z željo, da preko Montblanškega grebena stopimo na najvišji vrh Mont Blanc (4810 m) in s tem, pogojno uspešno, zaključimo načrtovano alpinistično odpravo v centralne Alpe.

Po tem neuspehu sem ženi Angelci prišepnil: »Pa drugič«, kar se je čez dobri dve leti tudi uresničilo.

Ker nismo imeli drugega cilja, smo se naslednji dan v Chaminixu razšli, Peter-Petrač, Francelj, Mitja, Viki in Tine so se z avtom preko Italije vrnili v Slovenjo, midva z Angelco pa sva z malim avtom (fičkom) nadaljevala pot v Švico in Italijo novim dogodivščinam nasproti.

Bivakiranje pod Eigerjem

Po prihodu v Švico sva se z Angelco ustavila ob mestu Grindelwald (1034 m), od koder se nama je odprl božanski pogled na eno od najimpenitnejših sten v Alpah, Eiger.

Da bi Eiger bolje doživela, sva nasproti njegove znamenite stene postavila šotor in to toliko stran, da z Angelco nisva bila ogrožena od padajočega se krušečega kamenja.

In to dejanje se je izkazalo za zelo upravičeno, saj so okruški skal praskajoče in bobneče padali proti dnu, ponoči redkeje, proti jutru, ko so sončni žarki s svojo

toploto talili led, pogosteje, kar mi je vzbujalo strah pred mogočnostjo narave in me ozaveščalo v moji majhnosti. Da, izjemni so tisti alpinisti, ki svoje življenje v tej steni zastavijo za svetovni sloves.

Po pogostem prekinjanju nočnega spanja sem vstal navsezgodaj, pred šotorom pa prižgal bencinski gorilnik, na katerem sem skuhal čaj in pogrel golaž iz konzerve, medtem pa sva z že vstalo Angelco družno srknila iz plastenke slivovko za dobro prebavo. Ko se je medtem približala krava na paši, sem jo odgnal, a tako nerodno, da je stopila na plastenko, iz katere se je razlila za naju na potovanju dragocena domača slivovka.

Pred odhodom od tod, sem se še enkrat ozrl na mogočno steno Eigerja, na katero pogled se mi je globoko vtisnil v spomin.

Po prestopu državne meje med Švico in Italijo, sem z avtom zavil proti jezeru Lago di Como, z namenom, da se ob njem spočijeva in z jedjo okrepiva.

Takoj po prihodu k jezeru sem prižgal bencinski gorilnik in nanj postavil odprto konzervo s fižolom, da se prekuha, na kar sva se od njega oddaljila nekaj deset metrov, da bi si v turobnem vremenu ogledovala temno gladino jezera.

Množica podgan

Da se fižol ne bi prežgal, sva se vrnila h gorilniku. Že od daleč sem zavohal, da fižol prijetno diši, verjetno tudi zato, ker sem bil precej lačen. Dobrih deset metrov od go-

rilnika pa zagledam, da se mu približuje na desetine in desetine srednje velikih sivorjavih podgan.

Od presenečanja sem nekaj časa otrpel zrl na podgane, nato pa izgovoril: »kako naj jih le odženeva?« Angelca, ki je stala poleg mene, mi je rekla: »počasi in previdno bova hodila proti njim, pa bova videla«.

In ko so naju podgane opazile, so se hitro poskrile v luknje med tlakovanim kamenjem ob obali.

Zaradi podgan nisem izgubil apetita, tudi Angelca ne. Sedla sva h kosilu in ob kruhu s slastjo pojedla fižol. Nekaj sva še popila in nadaljevala pot proti Sloveniji, a z vmesnim postankom v Veroni.

V Veroni sva si najprej ogledala znamenitosti mesta, nato pa stopila na tržnico, kjer se je kar trlo ljudi. In ko sem opazil, da nekateri prodajalci, kljub izredno vročemu vremenu prodajo majhne oskubljene ptičke, katerih vonj je po mojem že zaudarjal, sem bil nad tem presenečen in pretresen.

Za Slovence je pobijanje majhnih ptičkov za hrano nedopustno, tudi nedoumljivo, za določen sloj Italijanov, kot sem videl, pa je to kruto dejanje normalno in utečeno.

Z neprijetnim občutkom, ki nama je pustilo doživetje na tržnici v Veroni sva si z Angelco želela čim prej stran, domov v Ljubljano, kamor sva po nekaj urah vožnje srečno prispela.

Ko sedaj pomislim na to alpinistično odpravo v Centrale Alpe, sem srečen in ponosen, da sem se je udeležil. Doživljanje in izkušnje na tej odpravi mi bogatijo življenje in opozarjajo na budnost za varnejše pohodništvo v domačih in tujih gorah.

Mont Blanc

(4810 m)

Francija

Veličastna belina Mont Blanca

Opojnost Mont Blanca

V Francijo smo se iz Slovenije odpravili: Andrej, Angelca in jaz. Takoj po prihodu v Chamonix (1039 m) smo si postavili šotore. Zaradi pozne ure prihoda smo imeli pred spanjem časa dovolj, samo še za večerjo..

Pasulj iz konzerve smo si pogreli na majhnem plinskem gorilniku. Čaja posebej nismo skuhali, ker smo ga imeli še dovolj v termovkah.

Pred spanjem sem nekaj časa stal ob šotoru in zrl v svetlikajoč zasneženi vrh Mont Blanca (4810 m), od katerega so se, pred večerno zarjo, poslavljali zadnji prameni sončnih odbleskov. A ker so bili sončni žarki in oblaki na nebu nekoliko rdeče vijoličaste barve, sem sklepal, da se bo vreme poslabšalo.

In res so se. Naslednji dan se je vreme tako poslabšalo, da ni bilo mogoče niti pomisliti na vzpon na mogočno goro. Tudi deževati je začelo, višje, nad okoli 3000 m pa snežiti.

Da v šotorih ne bi poležavali, sem predlagal, da si nekoliko bolje ogledamo mesto Chamonix. In imeli smo kaj videti. Trgovine so bile bogato založene, prevladali pa so

artikli za gornišтво in smučanje. Sicer pa je mesto priljubljen kraj za ljubitelje gornišťva in gorskih zimskih športov. Zaradi izjemnih naravnih pogojev za zimski šport, so se tod leta 1924 odvijale zimske olimpijske igre.

Po ogledu mesta in precejšnjega dela trgovin ter športnih objektov smo se vrnili k šotorom.

Zaradi rahlega dežja in vse močnejšega vetra ter ohlaiditve smo se pred spanjem vsi trije podali v najin, nekoliko večji šotor, kjer smo razpravljali o vremenu in o načrtovanem vzponu na Mont Blanc, na katerega bi se radi podali, če bo vreme dopuščalo, naslednji dan. Po zaključku pogovora se je Andrej vrnil v svoj šotor.

Po dobro prespani noči sem v rani jutranji zarji vstal in stopil pred šotor ter pogledal proti Mont Blancu. Ko sem ugotovil, da se vreme izboljšuje, sem poklical Angelco in Andreja. Ob njunem prihodu sem jima rekel, da bi bilo dobro, da se zaradi izboljšenega vremena pripravimo za na pot, kar sta z veseljem sprejela.

Po zgodnjem zajtrku smo takoj pristopili k pakiranju gorske opreme: cepine, dereze, plezalno vrv, topla oblačila, pa tudi nekaj hrane in pijače.

Pred odhodom smo šotora zaprli, ju pustili na danem mestu, se s težkimi nahrbtniki usedli v mali avto »simco« in se odpeljali do okoli 8 km oddaljene gondolske žičnice, vozeče proti Les Houchesu.

Za vstop v gondolo nismo dolgo čakali in že smo vstopili in se odpeljali proti gornji postaji La Chalette (1801 m). Med vožnjo sem radovedno opazoval prostrano dolino ob reki L' Avre, ki se z gosto naselitvijo razteza tja do Chamoinixa in navzgor proti zasneženim vršacem.

Po prihodu na La Chalette smo pot do Le Nit d' Aigle (2372 m) nadaljevali z zobato železnico. S pridobivanjem višine se mi je vse bolj odpiral pogled na gorovje, nad katerim so veličastno kraljevali najvišji zasneženi in poledeneli vrhovi.

Med nadaljnjo vožnjo z zobato železnico so se mi pred očmi porajale izjemno zanimive slike narave, tako zanimive in lepe da sem v zamaknjenosti pozabil na čas, a ne za dolgo, že sem moral izstopiti iz vlaka in se v družbi žene Angelce in Andreja podati proti, okoli 1560 m višje stoječi koči, Nouveau du Gouter (3835 m).

Nad lepoto narave sta bila posebej vzhičena Angelca in Andrej. Angelca je ob tem dodala: »Srčno si želim, da bi bilo jutri lepo vreme in bi našla dovolj moči, da mi bo dano stopiti na najvišji vrh evropskega alpskega sveta, na 4810 m visoki Mont Blanc.« Andrej pa je dodal: »Malo me skrbi, če bom zmož priti na vrh Mont Blanca.« Odgovoril sem jima: »Verjamem, da bo vajina srčna želja uslišana, upanje obstaja tudi zato«, sem še dodal, »ker na najvišji vrh Alp uspe priti na leto več tisočim ljudem.«

Na poti od zgornje postaje zobate železnice Le Nit d' Aigle (2372 m) do Glacier Tete Rouse nismo imeli posebnih težav. Težave so se pričele na višini 3270 m, kjer smo iz ledenika prestopali v zelo strmi skalnati del, rahlo poledeneli svet pod Nouveau du Gouter.

Pred vstopom v steno smo morali preplezati zelo nevarni spodnji del žleba, po katerem pogosto plazijo, s kamnom in ledom pomešani, plazovi. Pri plezanju po tem strmem in gladkem mestu nam je bila v veliko pomoč nihajoča jeklena žica.

Med nadaljnjim plezanjem v okoli 660 m visoki steni nismo imeli posebnih tehničnih težav, koliko pa je bilo napravljenih napak zaradi adrenalina, pa od Andreja in Angelce nisem izvedel. Sicer pa je bilo najpomembnejše, da smo do kočice Nouveau du Gouter (3835 m) prispeli zdravi in srečni.

Po vstopu v kočico Nouveau du Gouter me je najprej zanimalo, če imajo za nas tri prenočitveni prostor. Ko sem izvedel, da ga imajo, smo se takoj namestili. A jaz se znotraj kočice nisem dolgo zadrževal. Stopil sem ven in opazoval veličastnost 4304 m visoke gore Dôme du Gouter, s katere vrha se več kilometrov navzdol spuščata dva ledenika: proti zahodu Glacier de Bionassav in proti severu Glacier du Taconnaz.

Po izdatnejši večerji smo se odpravili v postelje, a spanje, bolj odkrito rečeno bedenje, ni bilo dolgo. Kakor večina gornikov, smo dobro uro po polnoči vstali tudi mi.

Ob zelo zgodnjem izstopu iz kočice sem se lepega vremena zelo razveselil. Nebo so krasile še na gosto posijane svetlikajoče se zvezde, le precej mrzlo je bilo, kar po prehodu hladne fronte, ki je nasula nekaj novega snega, ni bilo neobičajno.

Pa ne samo sijoče zvezde, opazil sem tudi sijoče lučke na glavah gornikov, ki so se v večjih navezah po snegu in ledu premikali proti Mont Blancu. Da, to so tisti, sem pomislil, ki so me z rožljanjem že okoli polnoči budili iz spanja.

Pogled na premikajoče lučke, ki so osvetljevale bližnjo zasneženo okolje je bil tako lep, da me je domišljija popeljal v otroški pravljичni svet med pripovedke o palč-

čkih.

Da ne bi za prvimi navezami preveč zaostali, smo se tudi mi trije, z lučkami na glavi in v popolni zimsko alpinistični opremi, podali v na- vezi takoj za njimi.

Hoja po snegu in ledu, kjer so dereze ob vrezu v trdo podlago škripajoče pele pesem o visoki divji pokrajini, me je navduševala.

Zaradi temne noči smo morali v začetnem delu vzpona proti okoli 470 m višjemu in precej zasneženemu vrhu Dôme du Gouterju (4304 m), precej paziti, da nismo izgubili sledi naših predhodnikov v snegu.

In ko so sočni žarki pokukali izza obzorja in blago, vse bolj in bolj, osvetljevali zasneženo površje, so od vetra vrtinčasti kristalčki snega v zraku s svetlobo zrcalc ustvarjali svet nepozabne lepote.

Med vzpenjanjem po 4000 in več metrov visoki gori nam je vse bolj primanjkovalo kisika za življenje in naši koraki so postajali vse težji. A nepremagljiva volja nas je gnala naprej proti zastavljenemu cilju, 4810 m visokemu Mont Blancu.

Vreme nam je bilo v začetku naklonjeno, od območja Dôme du Gouter dalje proti bivaku Vallot (4362 m), pa je pričelo vse močnejše pihati, kar je izničilo vso še preostalo toploto nežnih sončnih žarkov.

Ob prihodu do bivaka Vallot vanj nismo vstopili, ampak smo po 558 m dolgem grebenu Les Bosses vzpon na-

Z Angelco med vzponom na Mont Blanc

daljevali do vrha Mont Blanka (4810 m), na katerega smo stopili v zelo močnem viharnem vetru.

Diamantni kristalčki

*Ko zavijajoči veter vrtinčil je oblake,
ko veter v vihar naraščal je tuleče,
je človek v njem in pod njim sluteče,
drgetajoč od mraza iskal zavetje sreče.*

*Mraz človeku iz obraza trgal je toploto,
skozi obleko prodiral s silo vso mu dano,
trgal voljo do uresničitve želje izpeljano,
mu trdna volja praznovala je zmagovalno.*

*Ko sonce visoko zasijalo je v gorah,
pokazal se je beli lesketajoči srebrni prah,
prah diamantnih kristalčkov se svetlečih,
med opazovanjem človeški duši hrepenečih.*

Bilo je zelo mrzlo (po povratku v Chamonix smo izvedeli, da je bila tedaj, po oceni, na Mont Blancu temperatura -30°C), sneg pa je po zraku vrtinčilo v obliki čudovito lepih svetlikajočih se kristalnih lističev.

Po prihodu na vrh Mont Blanca smo drug drugemu iz srca čestitali za velik uspeh in dosežek, ki je bil cilj odprave.

Zaradi izjemno ostrega mraza in orkanskega vetra se na vrhu nismo zadrževali dolgo. Andrej je opravil nekaj foto

posnetkov in skupaj smo se krajši čas ozirali po obzorju, ki je bilo zaradi snega, ki ga je še nosil veter precej zamegljeno.

Predno smo sestopili z vrha, me je Andrej še opozoril, da imam nos povsem bel. Potipal sem ga, in ker ga nisem čutil, sem ga takoj začel masirati, da bi s cirkulacijo krvi rešil ozebli nos.

Od Nouveau du Gouter do Mont Blanca sem bil prvi v navezi, z Mont Blanca navzdol pa zadnji, in to zato, ker bi zaradi svoje moči in izkušenj ob eventualnem zdrsu na ledu po pričakovanjih lahko najučinkoviteje varoval.

Iz varnostih razlogov smo se morali zaradi izjemno močnih sunkov vetra, vračati po grebenu Bosses, vsi sklonjenih teles, s trdno v sneg in led vsajenimi cepini in to vse do prihoda k bivaku Vallot.

Med spustom z vrha Mont Blanca sem na njegovem severnem pobočju opazil ostanke indijskega letala, zrušenega v letu 1966.

Zaradi nevzdržnih vremenskih razmer sem nestrpno čakal, da vstopimo v zavetje bivaka Vallot, v katerem bi se nekoliko ogreli, spočili in s hrano okrepčali. A vstop v bivač ni bil lahek. Veter je pihal tako močno, da sva morala pločevinasta vrata na južni strani bivaka odpirati dva. In ko sem vrata zadržal, sta v bivač smuknila Angelca in Andrej, za njima z vso hitrostjo pa še jaz.

V bivaku smo naleteli na Škota, s katerim smo se srečali na vrhu Mont Blanca. Videti je bil od utrujenosti precej zdelan. Razen mene, ki sem bil še precej pri moči, je bil zelo utrujen Andrej, a ne samo od hoje, tudi od višinske bolezni, Angelca pa je imela še dovolj moči, a jo je požirek

popitega žganja spravil v vrtočlavo. Tako se je pokazalo, da je požirek žganja v visokih gorah lahko zelo škodljiv.

Po vstopu v mrzel bivač Vallot sta Angelca in Andrej takoj sedla na klop, medtem ko sem jima jaz začel stoje streči. Najprej sem jima ponudil iz termovke že precej ohlajeni čaj, nato pa preostanek hrane iz nahrbtnika, kar sta z veseljem sprejela. Jaz se na klop nisem usedel, da se ogrejem, sem se raje sprehajal gor in dol po bivaču.

A časa za počitek v bivaču ni bilo veliko. Do večera smo se morali spustiti 2052 m nižje, do Plan del Aiguilla (2310 m) in od tam ujeti gondolsko žičnico za Chamonix.

Zaradi nevarnosti zdrsa smo si na ledeniku, takoj po izstopu iz bivača, naredili na čevlje dereze in se navezali v navezo. Prva v navezi je bila Angelca, v sredini še neizkušeni Andrej, zadnji sem hodil jaz, da bi pred morebitnim padcem lahko varoval oba. Na srečo pa sva imela z Angelco za gibanje po ledenikih že precej izkušenj.

Od bivača Vallot smo se spustili na ledenik Le Grand Plateau, kjer smo naleteli na silhete ledenih serakov, ki so se zrcalili v odbijajoči se svetlobi sončnih žarkov popoldneva.

Med ledenimi seraki

Hoja med seraki me je tako navdušila, da sem se v mislih zazibal v brezčasni svet. A iz pravljice me je zbudila Angelca, rekoč, da so več metrski seraki toč neprehodni. Ustavili smo se in se posvetovali, kaj nam je storiti. Pa se ponovno oglasi Angelca: »Preplezali jih bomo.« »Pa

poskusi«, sem rekel. In res, skobacala se je na enega izmed manj strmih serakov in pričela plezati s pomočjo cepina in derez. In uspelo ji je, znašla se je na drugi strani ledene prepreke.

Z Andrejem Angelčinega podviga nisva ponovila. Našla pa sva, na drugem mestu nekoliko lažji, a zelo tesen prehod, skozi katerega sva se s težavo prerila. Po izhodu iz objema serakov je pod nami, v smeri doline Vallée de Chamonix, kar naenkrat zazijala neskončna dolžina ledenika Glacier des Bosons.

Ledenik, po katerem smo se spuščali, je bil v zgornjem delu pokrit s snegom, nižje pa ne, tam smo stopali po hrpavem, ponekod tudi po povsem gladkem ledu. Ker so dereze na ledu dobro prijemale, enako cepin, ki nam je v glavnem služil za ravnotežje, smo dobro napredovali. A za neizkušenega Andreja prehitro.

Ko smo prišli do velike in globoke ledeniške razpoke, se je Andreju ta zazdela skrajno nevarna. Ko sem stopil do njega, sem videl, da se je od strahu tresel in da je imel na obrazu, predvsem pa na načelu, toliko kapljic potu, kolikor jih v življenju še nisem videl.

Z ohrabrujočimi besedami sva oba z Angelco Andreja spodbujala, dopovedujoč mu: »Ni se ti treba bati, moraš razumeti, da te imava v sredini naveze zato, da si varnejši«, kar ga je ščasoma malo pomirilo. Nehal se je tresti in tudi obraz mu je pričel izžarevati večjo zaupljivost nad obstoječim stanjem.

Kmalu za tem smo naleteli na več kot tri metre široko ledeniško razpoko. Ko sem se ji približal in pogledal v njeno globino, se mi je prikazala zelena in vse temnejša barva

brez dna, ki bi ga lahko videl. Ob tem spoznanju me je in tudi z Angelco zaobjela tesnoba. Zaradi preteče objektivne nevarnosti, se nam je že pred prehodom ledeniške razpoke po aluminijasti lestvi okreпил adrenalin.

Ledeniško razpoko je po lestvi najprej, celo brez strahu, prehodila Angelca, varovana s plezalno vrvjo, ki sem jo imel ovito okrog mojega telesa, čvrsto držal. Čvrsto privesan z vrvjo okrog telesa in varovan z napeto vrvjo z obeh strani, je razpoko po lestvi, od strahu nekoliko tresoč se, prehodil tudi Andrej. Zadnji izmed nas treh pa sem jo prehodil jaz, varovan z napeto vrvjo v rokah Angelce.

Po srečnem prehodu velike in nevarne ledeniške razpoke nam je spet zrasla samozavest, kar nam je vlilo moči med nadaljnjem spuščanjem po ledeniku v smeri doline Vallée de chamonix.

Ker v nadaljevanju nekaj časa nismo naleteli na večje ledeniške razpoke, smo mimo koč Grand Mulets (3051), ob kateri se nahaja Laboratorij Člaciologi Alpina, stoječ na skalnatem otoku sredi ledenika, dobro napredovali.

Približno 500 metrov nižje od omenjenih stavb smo naleteli na človeka na ledeniku, ki nas je klical na pomoč.

Zaradi številnih ledeniških razpok, smo se mu previdno približali, da bi ga rešili iz nevarnega položaja.

Po prihodu do njega nam je povedal, da je Avstrijec in da je bil z njim znanec iz Avstrije, ki pa ga je zapustil na mestu, kjer je sedaj. Ni pa se ganil zato, ker se je bal, da ne bi padel v ledeniško razpoko.

Reševanje Avstrijca

Nisem ga vprašal, zakaj ga je znanec zapustil. Morali smo ga le rešiti, kar smo tudi storili. Navezal sem ga v našo navezo in krenili smo po ledu do varnejšega dela. A glej ga zlomka, komaj smo napravili nekaj korakov, že se je Avstrijec znašel do vratu zagozden v ledeniški razpoki. In ko smo ga potegnili iz razpoke, se je dobrih 20 m za tem približno enako zgodilo še Andreju. Z nategom plezalne vrvi sva z Angelco oba rešila iz objema ledu.

Zanimivo je, da se je narava poigrala z manj izkušenima, ne pa z mano ali Angelco, ki sva imela že precej izkušenj na ledu iz prejšnjih alpinističnih odprav.

Psihično izčrpanega Avstrijca smo spremljali do najbližje kočice Les Glaciers Echelle (2414 m), mi pa smo pot nadaljevali do vmesne žičniške gondolske postaje na Plan de l' Aiguille (2310 m), ki povezuje Chamonix (1039 m) z Aiguill du Midi (3842 m) in Courmayeur (1224 m) na vzhodni italijanski strani Mont Blanca.

Preden smo prispeli do omenjene postaje, smo med koprma deloma še prečkali manjši ledenik Glacier des Pélerins, na katerem so bile na našo srečo, kljub usihajoči se zarji stopinje predhodnikov še dobro vidne. Bili pa smo v strahu, da gondole za Chamonix zaradi pozne ure ne bomo več ujeli.

In imeli smo srečo, ujeli smo zadnjo gondolo, s katero smo se, po celodnevni hoji po ledenih strminah Mont Blanca skrajno izčrpani, popeljali v 1271 m nižje mesto Chamonix. In kmalu smo se znašli ob dveh šotorih, našem tamkajšnjem začasnem domu.

Ko sem na skorajšnjem kraju naše gorske pustolovske poti Andreju povedal, da je Angelca v četrtem mesecu nosečnosti, je ta od groze pobledel in me ostro okregal z besedami: »Nisem si mislil, da se upaš igrati z življenjem svoje žene.« Ko pa je doumel, da je vse srečno za nami, se je pomiril. Na njegov nagli očitek sem mu odgovoril: »Ne samo jaz, tudi Angelca je bila prepričana, da bo zaradi izjemne fizične in psihične pripravljenosti zmogla opraviti vzpon na Mont Blanc brez posledic.« In tako je tudi bilo.

Ker smo bili zaradi pomanjkljivega pitja tekočine precej dehidrirani nam ob povratku do šotorov, večerja ni dišala. Skuhali smo si le čaj, ga popili v zadovoljivi meri in legli k počitku.

Zaradi precejšnje utrujenosti sem noč v postelji večinoma prebedel, a obdarjen z bogatimi doživetji in lepotami nadvse veličastnega Mont Blanca.

Zjutraj sem izvedel, da sta imela s spanjem podobne težave in sladkost podoživljanja tudi Angelca in Andrej. Na naše veselje smo zjutraj iz ležišča vstali vsi zdravi in čili.

Po obilnejšem zajtrku smo pristopili k pospravljanju obeh šotorov, pakiranju robe, se usedli v mali avto in se popeljali, iz Francije preko Švice in Avstrije, domov v Slovenijo, novim pustolovščinam nasproti.

Doživetja na Mont Blancu, v družbi žene Angelce in prijatelja Andreja, me vedno znova navdihujejo. Vodijo me in spodbujajo k novim podvigom v naših in tujih gorah, v katerih pridobivam moč za plodovito ustvarjalno delo. Kar mi bogati in olepšuje skrivnostno podarjeno mi življenje.

Po slovenskih gorah

Na poti s Hribaric proti Prehodavcem

Približno pet mesecev po najinem vzponu na Mont Blanc je moja žena Angelca rodila hčerko, ki sva ji dala ime Irma. Najprej sem razmišljal, da bi se imenovala Blanka v počastitev gori, a me je duša nagovorila za drugo ime.

In z Angelco sva si rekla:« Ker je Irma bila štiri mesece pred rojstvom na Mont Blancu, se spodobi, da že kot mali otrok spoznava slovenske gore.«

Preden sva šest letno Irmo popeljala na štiridnevno turo po slovenskem delu Julijskih Alp, smo opravili številne skupne vzpone, najprej s sedečo Irmo v nahrbtniku, potem pa počasi in vztrajno vse več s pešačenjem. Skupaj smo se povzpeli na Kofce v Karavankah, Veliko planino, na Grintovec in na Češko kočo v Kamniško-Savinjskih Alpah in preko Krme do Doma Valentina Staniča v Julijskih Alpah.

Z dojenčkom na Kofcah

Doživljanje lepote gora in zaznamovanje njene tišine je veličastno in nepozabno. Tako kot jaz v tem svetu, si želim, da bi si tudi hčerka Irma na ta način še naprej olepševala življenje.

Dojenček v štirimesečni starosti še ne govori, le čeblja, tudi zajoče, a nasmeh mu je blizu. Na prvi naši družinski gorski turi je novorojena Irma z zanimanjem opazovala svetlobo in sence zelenih listov visokih dreves.

Ni bilo prevroče, ne prehladno, ko sem hčerko Irmo, kot dojenčka prvič posadil v otroški nahrbtnik, si ga nadel na ramena in skupaj z njeno mamico Angelco krenil od gorske kmetije Matizovec proti domu na Kofcah (1488 m), kamor smo prispeli po dobri uri vzpona.

Bila je nedelja in ob domu se je trlo ljudi. Zaradi glasnega živ-žava, se je hčerka ob prihodu zbudila in zajokala, a se nato kmalu tudi zasmejala. Otroški jok in smeh sta si v bližini.

Na Kofcah tokrat nismo prespali, k parkiranemu avtu, ob kmetiji Matizovec, smo se vrnili pozno popoldan, na svoj dom v Ljubljani pa skoraj že popolnoma v temni noči.

Ker je Irma prvi vzpon na Kofce dobro prenesla, smo z vzponi na planine nadaljevali. V istem letu smo odšli na Kofce še dvakrat, na Veliko planino pa večkrat.

Po drugi letni turi na Kofce je sledil še zimski vzpon nanj.

Ker je bila gorska cesta do kmetije Matizovec zasnežena, sem avto parkiral okoli 200 m nižje.

Dan je bil sončen, brez vetra, a mrzel, zato sem hojo v

zasneženi breg proti Kofcam, z desetmesečno Irmo, sedečo v otroškem nahrbtniku, pospeševal, da se malčica ne bi prehladila.

Ob vstopu v kočo nas je zaobjel prijetno topel zrak, pogret od kurjenja v krušni peči.

Bil sem presenečen, da je bilo v planinski koči izjemno veliko ljudi, tudi družine z otroki. Takoj sem pomislil na prostor za spanje. Ne da bi odlašal, sem stopil do oskrbnika in ga vprašal po prenočišču. Ko pa sem izvedel, da bomo morali zaradi zasedenosti prenočiti na skupnem ležišču pod streho, sem se zaradi male hčerke ustrašil. Ko pa mi je oskrbnik zagotovil, da bomo spali na mehkih ležiščih, pokriti z debelimi koci, sem se pomiril.

Ko sem po večerji za krajši čas stopil iz planinske kočice in zrl v zvezdnato nebo in s snegom pokrito gorsko pokrajino, mi je duša odgovorila: »S spanjem bo vse v redu.«

Kar je zagotovil oskrbnik, se je tudi uresničilo. Ležišča so bila mehka, koci pa debeli. Da bi si zagotovili dovolj toplote za mrzlo noč, smo se pokrili s tremi koci, s hčerko Irmo nujno spečo v sredini med nama.

Nekaj po polnoči me je zbudil tuleč veter in z njim v vse večji mraz. Glave smo si pokrili s kapami, ker to ni bilo dovolj, smo si glave pokrili z debelimi koci, ki so nas prijetno grela do jutra.

Zjutraj pa presenečenje. Ker je močna burja prinašala sneg skozi majhne špranje lesene strehe v podstrešje, so bili koci, s katerimi smo bili pokriti, povsem zasneženi.

No, to pa si moram zapomniti, sem si rekel. Pod odejami je bilo toplo in prijetno, takoj nad njimi pa je ležal polarni zrak.

Ko sem vstal, me je zrak med dihanjem v nosu ostro zarezoval. In kako bo to spremembo prenesla Irma kot dojenček, sem se vprašal. Ampak Angelca se je znašla, otročička je trdno zavila v odejo in jo hitro prenesla v topli prostor planinske kočice.

A vreme je še kar naprej divjalo. Snežilo je kot za stavo, močni veter pa je ustvarjal visoke zamete. In ko sem stopil v zaprto preddverje kočice, sem videl, da termometer kaže -10°C. Kako mrzlo mora biti šele zunaj na prostem, sem se spraševal, hkrati pa se ob tej misli zgrozil. Kako neki naj z Angelco spraviva še ne enoletno Irmo do več kot uro oddaljenega avta pod kmetijo Matizovec.

Čakali smo, da se vreme umiri, a po štirih urah ni bilo nič bolje, le veter je malenkostno popustil. Šele po kosilu, okoli ene ure popoldne, je prenehalo snežiti.

Kljub izjemnemu mrazu sem dobro zaščiten Irma, za katero je poskrbela Angelca, posadil v otroški nahrbtnik, si ga nadel na rame in se s tekom spustili proti parkiranemu avtu.

Med tekom, bolje rečeno gazenjem po visokem snegu, sem se nekajkrat ustavil, da sva z Angelco preverila stanje hčerke. Jaz sem ji potipal nogice, če so dovolj tople, Angelca pa zgornji del glavičice.

Zanimivo je, da Irma ni protestirala proti grobosti med poskakajočim tekom, prenašala ga je dobrovoljno, ob kratkem postanku tudi z lahnim nasmehom, kar me je razveselilo.

Premočen in nekoliko utrujen, od teka s Kofc in nošenja otročička v nahrbtniku, sem ob prihodu do avta takoj prižgal motor, da bi se avto čim prej ogrel in da bi se umaknil

vanj pred hudim mrazom.

Kljub zasneženi in nekoliko poledeneli cesti je vračanje proti domu v Ljubljani potekalo brez posebnih težav.

V največje zadovoljstvo z Angelco pa nama je bilo, da Irma, kot dojenček, zaradi mraza ni imela posledic.

Večkratni poletni obisk Velike planine jo je v tem pogledu, kot se je tokrat izkazalo, dobro utrdil.

Med sodro v silovitem vetru

Med smučanjem po Veliki planini se je zgodilo tole: Ko sem se z malo Irmo, sedečo v otroškem nahrbtniku, s smučmi spustil po dokaj položnem terenu in padel ter se z glavo zaril v visoki sneg, je iz nahrbtnika z glavo v sneg štrbunknila tudi Irma; ni zajokala, le presenečeno me je gledala. In ko sem se ji nasmehnil, se je nasmehnila tudi ona. Ko pa se je preselila k mamicu Angelci, je med smučanjem, sedeča v otroškem nahrbtniku, zadovoljno čeblljala.

Ob drugi priliki sem imel malo Irmo pred seboj, stoječo na svojih smučeh. Naslonjen na sidro, v obratovanju vlečnice, pa se je zgodilo presenečenje. Med vleko so se hitro približevali grozeči oblaki, ki so takoj po prihodu, ob vse močnejšem vetru, začeli sejati sodro.

Okoli petdeset metrov pred zgornjo postajo žičnice je sodra padala tako na gosto in pikala v obraz, da nisem nič videl, a malo Irmo, ki se je boječa stiskala k meni, sem ščitil z vso preostalo močjo. In ko je Angelca opazila, da hčerke Irme ni nikjer, je od strahu na ves glas zajokala, ni

pa vedela, da je približno deset metrov pred mojim odstopom z vlečnice, k njej prihitel varnostnik, jo vzel v naročje in jo na vso moč hitro odnesel v zavetje žičniške postaje.

Porodila se je pesem

V lepem sončnem vremenu sem se z Angelco in Irmo, sedečo v otroškem nahrbtniku, podal iz Kamniške Bistrice (600 m) proti Kokršskemu sedlu (1791 m), po približno eni uri pa še na Grintovec (2556 m).

Ob prihodu na vrh Grintovca se nam je odprl krasen pogled na okoliške gore, globoke doline in v daljavi proti Ljubljanski kotlini. Lepote nisva doživljala le starša, ampak tudi hčerkica Irma, ki je kazala vzhičenost in veselje nad doživetim.

Med vračanjem z vrha, od sonca obsijanega Grintovca, pa se mi je porodila pesem, ki sem jo v čast mali Irmi na glas zapel: »Mamica je rožica, očka je pa sonček, Irma pa je zvezdica, lepa zlata zvezdica«, kar sem dvakrat ponovil. Kljub smehljajoči hčerkici pesem njeni mamici Angelci ni bila prav nič všeč, kar naju s hčerkico ni prav nič motilo.

Po prihodu na Kokrško sedlo smo se dodobra spočili, za okrepitev nekaj pojedli in popili, na kar smo se spustili skoraj 1200 m nižje do Kamniške Bistrice, kjer nas je čakal naš avto.

Irmi se je pesem, ki sem ji zapel okoli 200 m pod vrhom Grintovca tako priljubila, da jo je želela slišati še večkrat.

Prvi koraki v breg

Vzpon iz Ravenske Kočne do Češke kočice (1543 m) je bil nekaj posebnega zato, ker je mala Irma napravila v breg nekaj prvih korakov čisto sama. Sicer pa sem jo v strmem delu brega nosil jaz, v manj strmem delu pa njena mamica Angelca.

Pravi užitek je bilo opazovati hčerkico Irmo, ko je pod najinim budnim varstvom v skalnatem delu, opremljenem s pleteno žico in klini, preizkušala svojo rosno mlado moč.

»Da, s podobnimi vajami moramo nadaljevati«, sem omenil Angelci, »le s pridobljenimi izkušnjami in močjo se bo Irma z nama lahko podala višje v bolj zahtevne gore. A ne smeva pretiravati, da zaradi prevelikega napora ne izgubi veselje do gora. Vzljubiti jih mora, tako kot jih ljubiva midva, kar nama prinaša moč in smisel za življenje«, sem še dodal.

Iz tega prepričanja sva Irmo od desetega meseca do šestega leta vodila po planinah in manj zahtevnih gorah najmanj enkrat na mesec. Ni nama bilo v oviro, temveč v srečo in veselje, v veselje tudi zato, ker je, nad najinimi pričakovanji dobro napredovala.

Vedno se je otroško od veselja nasmehnila, ko je izvedela, da se odpravljamo v planine, ali v gore, ker je naravo, na moje in Angelčino veliko zadovoljstvo, resnično vzljubila. Vzljubiti naravo, pa pomeni, biti srečen.

Barvno sijoče dišeče rože

Po skrbnem načrtovanju poti v gore sva se z ženo Angelco odločila, da malo hčerko Irmo popeljeva, bolje rečeno poneseva, v otroškem nahrbtniku, v Julijske Alpe, in to iz doline Krme (870 m) do Staničevega doma (2332 m), stoječega za Begunjskimi vratci (2342 m) in pod Begunjskim vrhom (2461 m), od koder je izjemno lep pogled na slovenskega gorskega očaka, 2864 m visoki Triglav.

V lepem sončnem in ne preveč vročem vremenu smo proti Staničevemu domu dobro napredovali. Ob z naravnimi čudesi radodarni naravi je svoje zadovoljstvo kazala tudi Irma, kar je bila zame in za Angelco velika spodbuda. Tudi zato, ker je bilo pred nami do Staničevega doma še več ur vzpona.

Hodeč preko zelenih trat, z gorskim cvetjem posajenih, nas je narava objemala z nepopisno lepoto, ki nam je segala do srca. Včasih smo se ustavili tudi zato, da je mala Irma stopila iz nahrbtnika in si od blizu ogledovala in vonjala dišeče barvne cvetove, čudo narave. Spojiti se z naravo z vsemi čutili je bilo zanjo nepozabni dar.

Po približno 840 metrih vzpona, smo prispeli do pastirskega stanu Prganca (1763 m), stoječega v Zgornji Krmi, od koder je bil krasen pogled na ostenje Tosca (2275 m), Malega Draškega vrha (2132 m) in Velikega Draškega vrha (2243 m) in po dolini Krme navzdol.

Med postankom smo se v tem lepem okolju okrepčali in spočili za nadaljnji vzpon proti 569 metrov višjemu planinskemu domu Valentina Staniča, v katerem bomo preno-

čili.

Pot od Prganca najprej nas je vodila skozi lepo poraščeno pokrajino, kjer se ob zelenju spočijejo oči, od tod do Dovških vratc (2254 m) pa prevladujeta skalovje in grušč, ki ponazarjata divjost visokega gorstva Julijskih Alp.

Sončni žarki

*Ko sonce pošilja žarke svoje,
moja duša od veselja poje,
poje in se veseli vse dni,
dokler na tem svetu duša še živi.*

*Ko sonce na večer zatone,
moja duša se umiri, zaspi in sanja,
sanja o lepoti stvarstva in zapoje,
skrivnostne melodije svoje.*

*Ko v jutranji zarji sonce svetleče
iz pravljичnega sna me prebudi,
v veselje življenja nove sreče,
z žarki odpotujem v nove dni.*

Na območju, kjer je prevladovalo rušje, z vmesnimi macesni, smo naleteli na debelo in okoli tri četrt metra dolgo kačo. Ker kača ni kazala napadalnosti, smo jo previdno zaobšli in vzpon nadaljevali proti Dovškim vratcem, kjer smo okoli sto metrov pred njim zagledali dva svizca, ki sta se preganjala z glasnim žvižganjem. Njuna glasova sta prikli-

cala pozornost tudi že nekoliko dremajoče Irme, ki se je iz radovednosti glasno smejala.

Dan se je že nagibal k večeru, ko smo vstopili v prijetne, toplo ogrete prostore Staničevega doma (2332 m). V domu ni bilo veliko ljudi, kar mi je ugajalo glede na našo utrujenost in večjo možno izbiro prostora za prenočitev.

Po nekoliko obilnejši večerji je Angelca hčerkici Irmi prebrala iz knjige nekaj pravljic, nato pa smo se vsi skupaj, ne da bi odlašali, odpravili k zasluženemu nočnemu počitku.

Pred spanjem sva se z Angelco dogovorila, da bova vstala že zelo zgodaj, torej še v skorajšnji temi, in se povzpela na Rjavino (2530 m), računajoč, da bo hčerkica Irma, kot je bilo običajno, spala do najinega povratka. A žal ni bilo tako.

Oskrbnica doma nama je ob prihodu z Rjavine povedala, da naju je okoli deset minut jokaje iskala po planinskem domu, govoreča »mami, mami, mamica ...«. Da bi jo potolažila, jo je odpeljala v kuhinjo, kjer ji je pripravila zajtrk.

Najino napačno predvidevanje in pretirana samozavest se nama je torej maščevala. Bilo pa je tudi opozorilo, da si kaj takega ne smeva več privoščiti. In ponovilo se ni nikdar več.

Stisnjena k maminemu in mojemu telesu se je mala Irma počasi pomirila, a pozabila ni nikoli. V prijetnem spominu pa ji je ostala prijazna kuharica.

Po lepih in poučnih dogodkih, povezanih z gorsko avanturo, smo se srečno vrnili h kovinarski koči v Krmi, od koder smo se z avtom odpeljali v Ljubljano.

Doživetja s tega gorskega izleta mi ostajajo v spominu kot dobra učna knjiga za prihodnost.

Štiridnevno prečenje Julijskih Alp

S snegom pobeljeni Triglav

Odpravili smo se na pot

Po dobri fizični in psihični pripravljenosti Irme za vzpone po višjih gorah, sva se z Angelco domenila, da šest let staro hčerkico popeljeva na Triglav (2864 m) in naprej preko Velikega Špičja (2398 m) h koči pri Triglavskih jezerih in mimo Komne v dolino z namenom ogleda slapa Savice. Šlo je za štiridnevno, zahtevno gorsko turo, s tremi prenočevanji. Sicer pa je Irma tako vzljubila gore, da je komaj čakala na ta izziv.

Do Šport hotela na Pokljuki smo se pripeljali z avtobusom in od tam krenili proti Vodnikovemu domu (1817 m) nad Velim poljem.

Do Rudnega polja (1347 m) smo pešočili po cesti, od tod proti Studorskemu prevalu pa smo se vzpenjali skozi gozd, rušje in gorsko trato, po večjem delu razrito s kamnitim drobirjem.

Največ fizične pomoči je šestletna Irma potrebovala med vzponom na zadnji razriti poti proti Studorskemu prevalu (1892 m). Drugače pa je na poti z zanimanjem opazovala raznobarvne rožice, ki so od sonca obsijane, navdihujoče žarele.

In ko se je za Toscem (2275 m) pokazal veličastni Triglav, je Irma vzhičeno vzkliknila: »A tja gor se bomo povzpeli ?«, me je vprašala, »da tja gor,« sem ji odgovoril. »Saj gor ni poti«, je še dodala. »Malo bomo plezali«, sicer pa sem ji rekel: »z mamico ti bova o Triglavu več povedala po prihodu do okoli deset minut oddaljenega Vodnikovega doma, kjer si bomo privoščili počitek.«

Po prihodu do Vodnikovega doma, smo vstopili v notranje prostore in naročili kosilo, Irmi po njeni želji, da si nadoknadimo izgubljeno moč. Po okrepitvi smo stopili pred dom, z namenom, da si ogledamo veličastni Triglav.

Oblito s sončnimi žarki se je skalovje Triglava čarobno lesketalo in vabilo prijatelje gora v svoj objem.

»O kako je lepo, tako visoke gore še nisem videla«, je takoj po prihodu na razgledno mesto izza Vodnikovega doma izjavila hčerkica Irma. »Jutri, če bo vse po sreči, se bomo povzpeli ne njen mogočni vrh«, sem dodal. »Mamica, a res?« je Irma iskala potrditve. »Da, če boš zmogla«, ji je odgovorila Angelca. »Bom, ker mi bosta pomagala.« «A na Triglav se ne bomo povzpeli od tu, ampak od Triglavskega doma na Kredarici, kjer bomo to noč prespali, do njega pa imamo, če boš šlo vse posreči, slabe tri ure naporega vzpona«, sem zaključil.

Po melišču pod Vernarjem (2225 m) do skalnatega skoka, približno 500 metrov pred Konjskim sedlom (2020 m),

smo na skalnatem vzponu počasneje napredovali, počasneje tudi zaradi Irme v navezi. Ni je bilo strah, le spraševala je, kako se mora oprijemati železnih klinov in prestopati po strmi leseni letvi.

Po prihodu do Konjskega sedla smo si vzeli krajši počitek. A Irma ni mogla mirovati. Hodila je po zeleni trati in si ogledovala redko rastoče rožice. In ko je naletela na planinske nageljne (Sterubergove klinčke), je vzkliknila »O kako močno in prijetno dišijo!« »Da, lepo dišijo«, je rekla njena mamica Angelca«, a mi moramo naprej do še precej oddaljenega Triglavskega doma na Kredarici.

Na Konjskem sedlu se pot, ki pripelje od Vodnikovega doma, razdeli na štiri strani, leva proti Domu Planika (2401 m), prva desna proti Triglavskemu domu (2515 m), naslednja desna proti Domu Valentina Staniča (2332 m) in povsem leva v dolino Krme. »In mi, sem Irmi s prstom pokazal, se bomo podali po tej poti, in ti se boš vzpenjala v sredini naše naveze. Pot bo strma, ponekod opremljena z zelenimi klini in pleteno žico, a bodi brez skrbi, z mamico te bova dobro varovala.«

»Irma, ko boš želela počitek, nama povej in midva z očijem ti bova prisluhnila«, ji je rekla Angelca. »Sicer pa nas dan pred nočjo še ne preganja«, sem dodal.

Od Konjskega sedla do okoli 500 metrov višjega Triglavskega doma na Kredarici smo dobro napredovali. Izkazalo se je, da sva z Angelco Irmo fizično in psihično dobro pripravila tudi za ta zahtevni vzpon.

V zadnjem delu vzpona so Irmi sicer nekoliko pohajale moči, a sem ji pomagal s potegom vrvi, nameščene okrog njenega telesa.

Trud je bil poplačan

In trud je bil poplačan. Ob prihodu do Triglavskega doma, vanj nismo takoj vstopili. Ozirali smo se nekaj časa na prehojeno pot, predvsem pa na Triglav (2864 m), ki je z Aljaževim stolpom (349 m) nad Triglavskim domom bdel visoko nad nami.

Irma se ni mogla načuditi njegovi skalnati veličini. »In kje je pot na njegov vrh,« je vprašala. »Poti, kot smo jih navajeni ni, plezali bomo v smeri, označeni z markacijami«, sem ji odgovoril. »Ali bo nevarno?« je še hotela vedeti. »Ne, z mamico te bova varovala v sredini naše naveze«, sem jo pomiril.

Ob vstopu v dom sem opazil, da v njem ni veliko ljudi. In tisti, ki so bili, so si dali duška z glasnejšim govorjenjem, spodbujenim od doživetij in pričakovanja.

Skoraj vedno gorniki, ki prispejo do Triglavskega doma na Kredarici, želijo priti na najvišji vrh slovenskih gora, Triglav (2864 m).

Po nekoliko izdatnejši večerji se v jedilnici nismo zadrževali. Zaradi zahtevne poti, ki nas je čakala naslednji dan, smo se takoj po večerji odpravili v posteljo. A nismo hitro zaspali, ker je hčerka Irma neumorno in z otroško radovednostjo postavljala vedno nova vprašanja.

Ko sem v ranem jutru zaslišal glasove, sem vstal, izstopil iz doma in pogledal v nebo. Na moje veselje je bilo jasno in zaradi vse močnejšega sončnega svetlobnega sevanja so ugašale še zadnje zvezde na nebu, le nekoliko hladno je bilo.

Vrnil sem se v spalnico, s prijetno novico, da bi zbudil še

speči, a Angelca in hči sta bili že pokonci in sta hitro parkirali robo v nahrbtnik. Tudi jaz sem pohitel in že smo bili v jedilnici pri zajtrku.

Ko smo po zajtrku izstopili iz doma, so sončni žarki že osvetljevali Triglav. Neizmerna lepota nas je tako spodbudila, da smo takoj krenili na pot. Najprej proti Malemu Triglavu (2725 m), nato pa naprej po grebenu do vrha Triglava (2864 m).

Pred vstopom v skalovje Malega Triglava sem Irmo navezal v sredino naveze. Prvi sem v steno vstopil jaz, druga Irma, in tretja, zadnja, Angelca, ki je hčerko spodbujala in ji med plezanjem dajala navodila.

Na začetku vzpona proti vrhu Malega Triglava je bilo malo hčerko Irmo strah, a spodbujajoče besede mamice Angelce so jo pomirile.

Zaradi kratkih nogic je bilo treba mali hčerki pri vstopu na višje dele večinoma pomagati, kar pa nam ni vzelo veliko časa. Tudi po grebenu proti vrhu Triglava nam je šlo dobro, le na zadnjem strmejšem delu smo se zaradi hčerkinе utrujenosti vzpenjali počasneje. Ob prihodu na vrh Triglava pa veselje, ki se ga ne da opisati.

Na vrhu s soncem obsijanega Triglava

**Šestletna Irma na Triglavu.
Ob njej starša Angelca in
Marko Žerovnik**

V zahvalo, da nam je bilo vsem trem dano priti na vrh Triglava, sem zapel prvih nekaj besed o Triglavu: »Oj Triglav, moj dom, kako si krasan, kako me izvabljaš iz ...«. In ravno takrat se je od nekod prikradel Jaka Čop, znameniti gorski fotograf iz Jesenic in nečak Jožeta Čopa, enega najvidnejših slovenskih alpinistov.

Ko se nam je približal, je takoj vprašal: »Koliko pa je stara ta deklica?«, odgovoril sem mu: »šest let«. Pristopil je k njej, ji čestital in jo objel, čestital je tudi nama staršema, rekoč: »Pazita pa, da jo od tu varno pripeljeta v dolino.«

Po starem običaju sledi vsakemu prvopristopniku na Triglav krstitev, in to ne glede na njeno starost in tako je krst v poštev prišel tudi za Irmo.

Da male Irme ne bi presenetil, sem ji vnaprej povedal, kaj ji sledi v čast njenega prvega pristopa na Triglav. V roke sem vzel plezalno vrv, Angelca je Irmo nekoliko upognila in jaz sem jo narahlo z vrvjo, zvito v snopič, udaril po riti, medtem pa jo je Jaka Čop slikal za spomin.

Ker Irma ni razumela krstitve, in je mislila, da je kaznovana, je začela jokati. Tudi potolažiti jo je bilo težko. Otrok ima pač svojo še nepokvarjeno predstavo o življenju.

Od Jaka Čopa smo dober mesec za tem prejeli sliko, ki jo Irma hrani v nepozaben spomin.

Sledili so še drugi udarci po riti mlajših fantov – prvopristopnikov, pri katerih pa krstitelji niso bili prav nič nežni. Čim močnejši je bil tretji udarec, bolj veseli in glasni smo bili opazovalci.

Preden smo sestopili z vrha Triglava, sem Irmi opisal

okoliške vrhove gora in dolino Vrat, vidno tja do Mojstrane. Med pogledom z vrha Triglava je bila Irma od lepote narave povsem zamaknjena.

Tako kot navzgor, smo tudi nazaj proti domu Planika sestopali počasi in previdno. Zaradi pridobljenega zaupanja, se Irma ni več bala izpostavljenosti pred strmino, je pa iz radovednosti tudi tokrat veliko spraševala.

Po sestopu iz skalovja na melišče me je objelo veselje nad videnim in doživetim, povezanim s srečnim prihodom vseh treh do doma na Planiki.

V dom Planike smo vstopili le toliko, da smo se z jedjo in pijačo okrepčali. Več časa za počitek smo si privoščili zunaj doma, kjer smo uživali v prijetno toplih sončnih žarkih in zrlji na prelepo okolico Velega polja.

Da nas noč do kočice na Doliču (2151 m) ne bi ujela, smo se po prijetnem počitku odpravili naprej. Ker pot v začetku ni bila posebno zahtevna, smo hitro napredovali, le v zadnjem delu poti, med spustom proti Doliču, sem Irmo zaradi nevarnosti padca varoval s plezalno vrvjo. Ob prihodu do kočice se zunaj nje zaradi skorajšnje noči, nismo dolgo zadržali.

Zaradi utrujenost smo se takoj po večerji odpravili v postelje. Z razliko od Triglavskega doma na Kredarici, kjer je pred spanjem precej dolgo govorila in spraševala, je Irma tokrat hitro zaspala. V moji glavi pa se je še dolgo v noč zrcalila slika srečno opravljene poti.

Tako kot v Triglavski koči na Kredarici so nas tudi tu navsezgodaj zbudili, na pot odpravljajoči se gorniki. Sicer pa smo morali tudi mi trije že kmalu vstati. Čakala nas je dolga in zahtevna pot preko Hribaric (2306 m) in Velikega

Špičja (2308 m) do kočice pri Triglavskih jezerih (1685 m).

Pred odhodom sem vprašal hčerko Irmo, če je od prejšnjega dne utrujena. In ko mi je odgovorila da ne in da se dobro počuti, smo se takoj za tem odpravili na celodnevno gorsko turo.

Med vzpenjanjem, po okoli 250 m visokem melišču, sem Irmi pomagal z vlečenjem vrvi, kar je igrivo sprejela. Ob prihodu na Hribarice, kjer se pot malo uleže na razgibanem skalovju, je Irma od veselja zapela »Sijaj, sijaj, sončece, oj sonce rumeno! Kako bom pa ...«. Tedaj je sonce sicer res še sijalo, a so ga kmalu prekrili vse gostejši oblaki.

Po prihodu do Zasavske kočice na Prehodavcih (2071 m) smo si vzeli nekaj več časa za počitek. Ker nas je čakala zahtevna in nevarna pot proti Velikemu, oziroma Lepemu Špičju, smo se po okoli stopetdesetih metrih navezali v navezo. Poznavalci pa pravijo, da je varneje hoditi od kočice pri Triglavskih jezerih proti Zasavski kočici, in ne obratno, kar smo imeli mi pred seboj.

Na to zelo zahtevno pot sva Irmo peljala zato, da doživi, že kot otrok, pravo divjino sveta, tokrat visokogorskega kraškega sveta. Upala pa sva jo peljati zato, ker sva bila z Angelco kondicijsko in tehnično vrhunsko pripravljena.

Najprej smo se povzpeli na Zadnjo Lopo (2115 m), naprej pa po gladko visečih skalah v smer doline Triglavskih jezer, kjer je bil prehod za malo Irmo, od vsega do sedaj, najbolj zahteven.

Po prihodu na Malo Špičje (2312 m) se nam je ponovno odprl lep pogled na bližnje in daljne gorovje in nižji svet pod njim.

Od Malega do Velikega Špičja (2398 m) smo večinoma

hodili po grebenu. Razen na enem zelo nevarnem krajšem navpičnem sestopu, kjer sem Irmo še posebej pazljivo varoval, je bila nadaljnja ozka potka prijetna, predvsem zaradi krasnega razgleda na dolino Triglavskih jezer.

Bližajoča nevihta

Ker se je vreme hitro slabšalo, smo morali hiteti, kar pa ob varovanju Irme v navezi ni bilo lahko. A po prihodu na vrh Velikega Špičja se nam je hitrost obrestovala. Megla se nam je sicer vse bolj približevala, a na našo srečo ob prihodu na vrh, megla obzorja še ni zakrila. Uživali smo ob pogledu na Visoke Ture, izza Jalovca na Grossglockner in Hochalmspitze, proti zahodu pa se nam je odpiral pogled na Viš in Montaž, okrog Triglava pa na gorske vrhove ob njem.

In ko smo zaslišali grmenje smo se hitro, a brez panike, spustili proti dolini Triglavskih jezer, in to po direktni, nekoliko zagruščeni, precej strmi travnati poti. Pazljivi smo morali biti do skrajnosti, saj je bila pot zaradi morebitnega zdrsa zelo nevarna. A strmi spust so nam popestrili kozorogi, ki so v neverjetni predstavi skakali po golih skalah.

Še preden smo prispeli v položnejši del doline Triglavskih jezer, je začelo orkansko pihati in kmalu za tem se je vliv mrzel dež, ki je hitro prehajal v ledeno sodro. V višjem delu gore pa je po vse gostejšem grmenju in treskanju celo začel padati sneg, ki je hitro prekril skalnato sivino z belim pajčolanom. Najvišji del gorovja pa se je kmalu že zavil v

gosto meglo.

V bolj ravnem delu doline smo se razvezali, zaradi dežja pa pokrili s ponjavami, kar pa, zaradi močnega dežja in vetra, ni kaj dosti pomagalo.

Prestrašeno malo Irmo, ki ji je šlo zaradi strahu na jok, je Angelca prijela za roko in ji pričela pripovedovati pravljice, v katere se je hčerka povsem vživela. Ob Irmi sem hodil tudi sam, a ji pravljic nisem pripovedoval.

Odrešitev

Ko smo po dobri uri hoje po dežju in sodri premočeni vstopili v kočo pri Triglavskih jezerih, mi je močno odleglo tudi zato, ker se je že znočilo.

Po vstopu v planinsko kočo smo bili takoj v središču pozornosti. Ljudje so nas spraševali od kod smo prišli, in ko sem jim povedal, da z Velikega Špičja, se niso mogli načuditi tudi zato, ker je tako zahtevno pot zmogla najina mala hčerkica Irma.

Da se ne bi prehladili, smo najprej popili vroči čaj, se znebili mokre obleke in si naredi suha oblačila iz nahrbtnika, ki so bila zaradi dobre zaščite pred dežjem znotraj le vlažna.

Zaradi velike utrujenosti smo se po večerji vsi trije takoj odpravili v postelje, da se pogrejemo in odpočijemo. Malo Irmo sva oba z Angelco grela v sredini ležišča.

Preden sem zaspal, se je pred mojimi očmi odvil film vseh nevarnosti na poti, ki smo jih na srečo uspešno prebrodili. Spraševal sem se tudi, če je bilo na mestu vzeti

na tako zahtevno več dnevno gorsko turo rosno mlado hčerko Irmo. A glede na njeno fizično in psihično pripravljenost ter njeno izkazano zadovoljstvo, sem si lahko odgovoril pritrtilno. Ne bi pa je vzela na tako zahtevno turo, če ne bi imela z Angelco ustreznih gorskih izkušenj in znanja, pridobljenega na letnih in zimskih alpinističnih tečajih.

Da se čim bolje odpočijemo, smo v postelji zjutraj malo poležali. Saj nas je čakala le krajša pot mimo Črnega jezera v smeri proti domu na Komni, pred katerim smo prej zavili navzdol do koč pri Savici. Po prihodu smo srečni brez nezgod uspešno zaključili poučno in zanimivo štiridnevno turo po osrednjem delu Julijskih Alp.

In ko sva z Angelco po štirih desetletjih vprašala Irmo, kaj ima od gorske ture po Julijcih najbolj v spominu, nama je odgovorila: »Dogajanje na vrhu Triglava in del poti proti Velikemu Špičju, kjer sem na enem mestu s strahom prestopala prek nagnjene velike in gladke skalnate plošče.«

Avstrijski tritisočaki

Po mnogih letnih in zimskih gorskih turah v Sloveniji so prišli na vrsto avstrijski tritisočaki, in to Säuleck (3085 m) v gorski skupini Reisseckgruppe, Petzeck (3283 m) v gorski skupini Schobergruppe in Hafner (3076 m) v gorski

skupini Hafnergruppe.

Visoke Ture (Hohe Tauern), kamor spadajo tu omenjeni gorski vrhovi, so zaradi večinoma granitne kamnite sestave precej drugačne od naših belih apnenčastih Alp. V skalovju Tur prevladujejo temno sive do precej črne barve. Zaradi manjše vodoprepustnosti je na njih precej več površinskih voda kot v slovenskem apneničastem gorovju.

Säuleck (3085 m)

Lepo raščeni jurčki

Po prihodu v objem gora Visokih Tur mi je duša prepevala o dih jemajočem veličastnem stvarstvu, kjer se človek umiri in vživi v skrivnostno obdajajočo mu naravo.

Približno 700 m pred železniško postajo Mallnitz-Obervellch-Autoverladung sem zavil v desno ter se po gorski cesti povzpел do planine Quatschnigalm (1493 m), kjer sem parkiral avto. Pot proti Säulecku (3085 m), na katerega sta poleg mene krenili še žena Angelca in hči Irma, nas je vodila po dolini Dösental in mimo planinske koč Konradhütte (1616 m) do doma Arthur von Schmid (2272), stoječega

V ozadju planinskega doma Arthur von Schmid je viden Säuleck

ob jezeru Dösner See.

Bil je krasen sončen dan in tudi precej toplo je bilo, kar me je navdalo z optimizmom. Dobrih deset metrov od parkirane avtomobila sem v gozdu zagledal štiri lepo raščene jurčke, temno rjavih klobukov. Ko sem Angelci in Irni povedal, kaj vidim v gozdu, sta se ob pogledu na žlahtne gobe tudi oni dve razveselili. A jurčke smo smeli le opazovati, ker je bilo trganje po avstrijskih zakonih strogo prepovedano. Sicer pa bi jih tudi brez te obveze pustili rasti!

Dolina Dösental, po kateri smo se peš približevali planinski koči Konradhütte, nam je nudila obilo užitka. Poleg lepo raščenih zimzelenih gozdov so jo krasili številni, od sonca obsijani, slapovi. Po strmem, okoli 350 m visokem vzponu pred Dösnerhütte, kjer smo se od napora precej potili, pa se je pojavil visokogorski pašnik s številno živino.

Zadnji del poti proti planinskemu domu Arthur von Schmid (2272 m) od nas ni terjal posebnega napora. Bilo pa je veličastno opazovati, nad tri tisoč metrov, visok Säuleck, na katerem se je lesketalo od sonca obsijano snežišče.

Po vstopu v planinski dom, Arthur von Schmid, je k meni takoj pristopil oskrbnik in prijazno vprašal kaj si želimo. V nemščini sem mu odgovoril, da v domu želimo prespati, še prej pa nekaj povečerjati. Ni bilo treba dolgo čakati, vse kar smo si želeli je bilo hitro pripravljeno.

Da ne bi s polnimi želodci legli v posteljo, smo se vsi trije odpravili na krajši sprehod ob jezeru.

Med sprehodom ob jezeru sem z zanimanjem opazoval nebo, kjer se je s prihodom noči prižigalo vse več skrivnostnih zvezd. Sprehod je bil prijeten tudi zaradi lahne večerne sapice.

V postelji nisem takoj zaspal, misli so mi begale od prehojene poti do jutrišnjega dne, ko se bomo podali v, nam sicer nepoznani, visokogorski svet. Nisem razmišljal le o sebi in o Angelci, več sem razmišljal o enajstletni hčerki Irmi, če bo zmogla 813 m visok, večurni vzpon na Säuleck (3085 m).

Z nekoliko lažjim nahrbtnikom in s plezalno vrvjo, smo se napotili proti Säulecku takoj po ne preobilnem zajtrku, ne preobilnem zato, da bi nam polni želodci med vzponom ne povzročali težav.

Vključno s strmejšim vzponom nad domom Arthur von Schmid, je hoja do strmega vzpona proti vrhu Säulecka potekala brez posebnih težav. V zadnjem, najbolj strmem delu, pokritem z snegom, sem Irmo navezal v sredo naše naveze in tako smo se prebijali proti vrhu Säulecka (3085 m).

Gora nas je sprejela

Po prihodu na vrh pa je sledilo veselje, najprej sem malo Irmo tesno objel in ji čestital za uspeh, tudi poljubil sem jo, enako Angelco.

Razgled z vrha, kjer smo stali ob križu, pa tako lep, da si ga človek, ki ga ni doživel, kar ne more predstavljati. Takoj ob severnem robu Säulecka pa se prikaže več stometrska navpična skalnata globel, katera, ob pogledu v njeno globino, človeku jemlje dih; za njim v daljavi stoji visoko ostenje gorske skupine Ankogelgruppe, ki lepoto samo še dopolni kot s češnjo na vrhu torte. Globoko pod nami na južni strani pa se je tistikrat lesketalo dobro vidno jezero Dösner

See, ki nas je v sijoči modrini vabilo v svoj objem.

In ko se človek iz zamaknjenosti prebudi, ugotovi, da čas teče neusmiljeno naprej.

Da, vrniti se moramo, sem si tedaj rekel. In tako je tudi bilo, a pot z vrha Säulecka smo ubrali v drugo smer. Namesto po že prehojeni poti smo se spustili do prelaza Mallnitzer (2676 m) od tod pa naravnost navzdol, kjer je bila zaradi premikajočih ploščatih skal potrebna velika previdnost. Med krajšo miselno odsotnostjo bi mi, če ne bi bil zadosti hiter, premikajoča skalnata plošča, ki sem jo sprožil, skoraj poškodovala stopalo.

Zaradi časovne zamude se ob jezeru Dösner See nismo ustavljali, ampak smo pohiteli do planinskega doma Arthur von Schmid, kjer smo se pred odhodom v dolino proti Mallnitzu še okrepčali.

Da bi nadgradili prijetno gorsko doživetje, smo se pred dokončnim spustom v dolino ustavili na lepi razgledni točki gostišča, od koder smo si med prigrizkom in prijetno osvežujočo pijačo, ogledali venec visokih in zasneženih gora nad dolino z mestom Mallnitz.

Med vožnjo proti domu v Ljubljani, kamor smo prispeli še istega dne, sem že razmišljal o naslednji gorski turi v tujini, in moje misli so se res kmalu udejanile v resničnost.

Petzeck

(3283 m)

Nezahtevni vrh

Vzpon na Petzeck (3283 m) smo pričeli iz doline Mölltal iz naselja Mörtschach (920 m), ležečega ob reki Möll.

Pot do planinskega doma Wangenitzseehütte nas je vodila po dolgi dolini Wangennitztal, kjer smo prečkali tri planine, v zgornjem strmejšem delu pa se je po pobočju vilo več manjših žuborečih potočkov.

Po dobrih petih urah vzpona smo prispeli do planinskega doma Wangenitzseehütte (2508 m), stoječega ob dveh visokogorskih jezerih: ob večjem Wangenitzsee in manjšem Kreuzsee. Zaradi oblačnega vremena in prihajajoče noči sta jezera učinkovali temačno, tako jima nismo posvečali večje pozornosti.

Ker se je hlad vse bolj stopnjeval, sem ženi Angelci in dvanajstletni hčerki Irmi predlagal, da takoj vstopimo v toplo kočo, kar sta z olajšanjem sprejeli. V koči ni bilo samo toplo, tudi prijetno je dišalo po jedeh, ki so si jih naročali stari in mladi gorniki.

V domu sicer ni bilo veliko ljudi, kljub temu pa je bilo zelo živahno. Dobre volje je bil tudi oskrbnik, ki me je takoj vprašal, če bomo pri njih prespali in kaj si želimo za večerjo. »Da, tu si želimo prespati, hrano pa bomo naročili, ko si

Položni vrh gornika med vzponom navdušuje

ogledamo jedilni list«, sem mu odgovoril. V naše zadovoljstvo je vse potekalo gladko in hitro.

Ker smo bili po celodnevem potovanju precej utrujeni, prehodili smo namreč 1688 metrski vzpon, smo si želeli čim prej v postelje, kar smo po večerji, ki nas je s svojo izdatnostjo in okustnostjo spravila v dobro voljo, tudi storili.

Po dobro prespani noči sem vstal nekoliko prej kot Angelca in Irma, z namenom, da si ogledam kakšno vreme se nam obeta med vzponom na 775 metrov višji Petzek.

Ob svetlikanju prihajajoče jutranje zarje so se zvezde na jasnem nebu počasi poslavljalje. Hladen zrak pa je naznajeval, da bo dan lep in sončen. Pohitel sem do mojih ljubih spremljevalk in jima sporočil veselo novico, rekoč: »Vstani, obeta se nam lep sončen dan!«

Takoj po zajtrku smo se odpravili proti vrhu Petzecka (3283 m). Pot nas je najprej vodila strmo navzgor, nato položnejše na desno preko grebena, na katerem je bilo nekaj metrov stare jeklenice in od tod strmo navzgor do nekoliko bolj položnega pobočja gore.

Med vzponom na Petzeck smo dobro napredovali, jaz sem le na najnevarnejšem, prepadnem delu nekoliko zanimal iz ravnotežja, a sem se še pravi čas prijel za jeklenico.

Na višini okrog 3000 m se je greben, s ploščatim skoraj povsem črnim kamnitim drobirjem, precej zravnil in razširil, a zaradi pomanjkanja kisika ni bilo nič lažje hoditi do okoli pol ure oddaljenega kopastega vrha Petzecka, na katerem kraljuje visok železni križ.

V zadnjem delu smo se vzpenjali mimo snežišč, ki pa so bila tokrat, zaradi toplega poletja, precej okrnjena.

Po približno dveh urah in pol vzpona, proti vrhu 3285 m visokega Petzecka, se nam je odprl krasen razgled na okoliško, ponekod tudi zasneženo gorovje, obdano z globokimi dolinami, rečnega nastanka.

Grossglockner se je zrcalil

V lepem sončnem vremenu se nam je izza gorovij čarobno zrcalil, v beli lepoti poledeneli, Veliki Klek (Grossglockner), s 3798 m, najvišji vrh Visokih Tur in Avstrije. Med zrenjem na koničasti vrh velikana mi je misel poromala v preteklost, ko sva na njem z ženo Angelco izzivala usodo in tvegala svoji življenji.

Ob pogledu na gorsko veličastnost mi je od lepote zastajal dih. Po uspešno premaganih strminah in ob opazovanju njenih veličin mi je raslo zaupanje v večkratno ponovljivost doživljanja gora, ki z opojnostjo nadgrajujejo dušo in moč.

Po vrnitvi z vrha Petzecka smo si ob domu Wangenitzseehütte privoščili daljši počitek, se okrepčali in pristopili k jezeru Wangenitzsee, ki je iz nekaj metrov črne skalnate vdolbine, od sončnih žarkov obsijan, žarel v čudoviti smaragdni barvi.

Po izjemno lepih in zanimivih dogodkih, ki sem si jih vtisnil v spomin na tej poti, je sledil sestop v dolino Mölltal in povratek v Ljubljano, kamor smo z avtom prispeli istega dne v pozni večerni uri.

Hafner (3076 m)

Izjemen razgled

Tako kot prejšnja gorovja me je tudi gorska skupina Hafnergruppe vabila k sebi. Nisem dolgo odlašal in že sem se s svojo družinico, ženo Angelco in hčerkico Irmo ter z več prijatelji znašel pred betonsko pregrado akumulacijskega jezera Spericher Kolnbrein, ležečega v zgornjem delu doline Maltatal.

Navdušeni nad lepim sončnim vremenom in parkiranjem minibusa, v bližini betonske pregrade akumulacijskega jezera smo krenili proti okoli dve uri in pol oddaljeni gorski koči Kattowitz Hütte (2320 m), do katere nas je po rahlih vzponih in spustih vodila dobro markirana pot.

Ne samo odrasli, tudi naši srečni spremljevalci, otroci so bili navdušeni nad lepo naravo. Med prečkanjem pobočij so nas posebej navduševali številni potočki in precej vodnati slap.

Ker smo se na željo igrivih otrok ob žuborečih potočkih večkrat ustavljali, smo do planinske kočice Kattowitz Hütte potrebovali pol ure več časa od predvidenega. Da nas ni ujela noč, smo morali na zadnjem delu poti do kočice zelo pohiteti.

Po vstopu v kočico Kattowitz smi si najprej uredili pre-

**Mačje pokopališče pod vrhom
Hafnerja**

nočitev, zatem pa sedli za mizo k večerji.

Ker nas niti zahtevna pot do koč ni posebej utrudila, smo si, razen otrok, ki smo jih po večerji poslali v postelje, privoščili večerno zabavo s petjem slovenskih pesmi, kar je trajalo do desete ure zvečer, ko mora uradno v koči zavladati nočni mir.

Po ne najboljše prespani noči sem navsezgodaj vstal, enako tudi Angelca, z namenom, da med prvimi kreneva proti vrhu Grosser Hafnerja (3076 m), kar je kmalu sledilo.

In ko sva po prehodu najtežjega dela vzpona, zavarovanega z jeklenico, ugotovila, da ta del za Irmo ne bo pretežak, sva se vrnila po njo h koči. Ko naju je hči zagledala, se je zelo razveselila, še bolj pa se je razveselila, ko je izvedela, da sva prišla z namenom, da jo bova vzela na vzpon na vrh 3076 m visoke gore. Ne samo midva, tudi nekaj drugih staršev se je podobno odločilo.

Mačje pokopališče

Na vrh Hafnerja smo se vzpenjali preko Ochsenkarja dobri dve uri. Še prej pa smo na razglednem grebenu naleteli na številne po konci postavljene ploščate kamne, po zgledu pokopališč, pri Avstrijcih imenovano »Katzenfriedhof« (mačje pokopališče). Od kod izvira to ime, še danes ne vem.

Nazaj grede smo si na tem mačjem pokopališču postavili tudi mi trije svoj kamniti spomenik.

Zanimivo je, da so nekateri ljudje pričeli postavljati po-

dobne kamnite spomenike tudi na našem Voglu v bližini srednjega dela žičnice, usmerjene proti Šiji. Ideja da idejo, čeprav ne vem, komu je namenjeno tukajšnje pokopališče, vem pa da je ne glede na namen, lepo za oko.

Ob prihodu na vrha Grosser Hafnerja pa se je odprl čudovit razgled. Da, človeka lepota nagovori vse do dna njegove duše, vzame dih in čas se ustavi. Kot na večini avstrijskih gorskih vrhov, tudi tu stoji križ.

Med opazovanjem gora v kristalno čistem vremenu sta Angelca in Irma želeli spoznati imena nekaterih izmed vrhov. Razgrnil sem zemljevid in jima z usmerjeno roko kazal, rekoč: »tam je Raiseckgruppe z najvišji Reisseckom (2965 m), v Ankogelgruppe sta najvišja Hochalmspitze (3360 m) in Ankogel (3252 m), dlje proti zahodu pa vidimo Grossglockner (3798 m), najvišji vrh Visokih Tur in Avstrije«.

A treba se je bilo vrniti h koči Kattowitzter, ob kateri smo se Slovenci počasi zbirali, hkrati pa se poslavljali od lepega gorskega okolja, ki se mi je s svojo divjo milino vtisnil v spominu.

Po ureditvi formalnosti v koči smo se poslovili od prijaznih domačinov in se po poti prihoda vrnili k našemu minibusu, parkiranem v bližini akumulacijskega jezera Spericher Kolnbrein.

Tako kakor prejšnjo noč, v koči Kattowitzter Hütte, smo tudi ob povratku v domovino v minibusu veselo prepevali slovenske pesmi, obogateni z mislijo na čudovita in nepozabna doživetja v okolju 3076 m visoke gore Grosser Hafnerja.

Mitikas

(2918 m)

Grčija

Najvišji vrh Olimpa

Stati na vrhu Mitikasa je nekaj posebnega, mitološkega

Proti najvišjemu vrhu gorovja Olimpa, Mitikas (2918 m), sva se z Angelco v družbi prijateljev, podala v zgodnjih jutranjih urah iz naselja Litchoro. Ovinkasta cesta nas je vodila do 18 km oddaljenega Prionia, od koder smo se, do okoli tisoč metrov višje ležeče planinske kočice Spilios Agapitos, vzpenjali okoli dve uri in pol.

Pot nas je vodila skozi gozd, katerega drevesa so se z višino manjšala ter postajala vedno redkejša. Po prihodu do planinske kočice Spilios Agapitos, smo se ustavili za krajši čas in si privoščili kavo, nekateri čaj, na kar smo krenili proti Skoliu (2911 m), enemu od zelo poznanih vrhov Olimpa.

Na območju nad gozdno mejo, kjer v alpskim podobnih travnikih raste bujno cvetje, so me med vzponom nagovorile raznobarvne cvetlice, za njim pa še tiste, ki se kot paradiz šopirijo v visokogorskem travniškem svetu.

Na Olimpu, višje od 2000 m, sneg leži približno devet mesecev na leto, in ko se stopi, pride do pravega izbruha Novo raslih cvetic, ki z lepoto navdušujejo mimoidoče lju-

di. Z višino pa se redči tudi trava in vedno več je skal.

Vzpon od planinske kočice Spilios Agapitos do Skolia ni bil posebno zahteven, le primerna obutev in kondicija sta bili potrebni, potekal pa je po postrani postavljenem pobočju v obliki dolgega hrbta.

Da, do vrha Skolia je izurjenim planincem lahko priti, a naprej, na Mitikas, pa gre drugače. Strm spust s Skalia do Mitikas terja od gornika veliko pazljivost, če so skale mokre in piha močan veter, pa je boljše se ne podati. A mi smo imeli srečo. Bilo je lepo sončno vreme brez vetra, skale pa so bile suhe.

Med plezanjem navzdol do skalnate razpoke, kjer se strmina prevesi navzgor proti vrhu Mitikasa, nisem imel težav, sem pa zelo užival. Ko pa sem pred preskokom skalnate razpoke nekaj časa razmišljal kako naprej, mi je Milan na drugi strani podal roko in problem je bil hitro rešen tudi zato, ker se zdravstveno nisem najboljše počutil, a med vzponom do vrha nisem imel prevelikih težav.

Poznavalci pravijo, da plezanje na Olimp tehnično ni posebej zahtevno, razen na odseku od Skolie do vrha Mitikasa, kjer je skalno plezanje 3. stopnje. In tudi na ta vrh smo uspešno priplezali vsi iz naše skupine.

Po prihodu na vrh se nam je odprl navdušujoč razgled. Nekateri od nas smo od veselja zavriskali, si od sreče čestitali, z ženo Angelco pa sva se tudi poljubila.

Stati na najvišjem vrhu Olimpa Matikas (2918 m) je nekaj posebnega, mitološkega.

Na gorovje Olimp, ki ima skoraj krožno obliko, se med drugim veže mitologija, povzeta po Olimp - wikipedijo, prosta enciklopedija: »V grški mitologiji je Olimp sedež

dvanajstih olimpskih bogov antičnega grškega sveta, kjer se odvijajo številne grške mitološke zgodbe. Olimpska dvajsterica je živela v soteskah, v katerih so bile njihove palače. Panteon (danes Mitikas) pa je bil prostor srečevanj in ogledalo njihovih viharnih razprav. Prestol Zevsa (danes vrh Stefani) je bil namenjen samo njemu, najvišjemu bogu. Od tam je pošiljal strele kot izraz božje jeze.«

Nadalje, v isti wikipediji piše še tole: »Zgodovina Olimpa je bila burna, saj je bila njegova okolica ne samo svetišče, ampak v antičnih časih tudi bojišče za nadzor dostopa iz Tesalije v Makedonijo. V obdobju Otomanskega cesarstva je bilo skrivališče in izhodišče delovanja kleftov (hajdukov) in armatolov (paravojske).«

Z zgodovinsko obravnavanim ozadjem je bilo naše bivanje na najvišjem vrhu Olimpa Mitikas izjemno veličastno.

Ker smo se morali še isti dan vrniti v časovno precej oddaljeno dolino, se na vrhu Mitikasa nismo dolgo zadrževali. Prepričan pa sem, da so v spominu tudi moji sopotniki poneli iz mističnega Olimpa skrivnostno zamaknjenost, ki navdušuje ljudi že vse od antičnih časov.

In ni se čuditi, da se v letu dni na Olimp povzpne okoli 10,000 gornikov, a večina od teh na varnejši vrh Skolio (2911 m).

Marmolada

(3343 m)

Italija

Zastrašujoča stena Marmolade

Iz Slovenije smo k jezeru Lago di Fedaiia, ležečem na severni strani najvišje gore Dolomitov, Marmolade (3343 m), prispeli z minibusom že pred nočjo. Zapeljali smo se na parkirni prostor Cima Undici (2098 m), ob katerem smo zaradi bližajočega se dežja hitro postavili šotore, v katere smo se po večerji namestili in legli k nočnemu počitku.

Zaradi močnega deževja sem v šotoru, v katerem mi je delala družbo žena Angelca, bolj bedel kot spal. Predvsem sem razmišljal in si želel, da bi do jutra dež ponehal in nam omogočil vzpon na Marmolado.

Ne samo jaz, o vzponu na Marmolado so med nočnim deževjem gotovo razmišljali tudi drugi sopotniki, prijatelji: Peter, Viki, Tine idr., s katerimi sva z Angelco pripotovala pod vznožje gore, poznane po letnem pohodništvu in zimsko športnemu smučarskemu središču italijanskih Dolomitov.

Imeli smo srečo, da je pred jutrom dež ponehal, celo malo se je zjasnilo in skozi oblake je na kratko posijalo sonce. Bilo je sicer hladno, a nas hlad ni motil. To je spodbudno, sem kot vodja izleta dejal sopotnikom. Takoj za tem sem vprašal Petra, najstarejšega izmed njih, katero pot naj si

po njegovem izberemo za vzpon na Marmolado. Malo je pomisli, nato pa rekel: »tista pod gondolsko žičnico, ki pelje proti koči Punta Rocca (2250 m) se mi zdi najprimernejša«.

Rečeno, storjeno. Odpravili smo se strmo navzgor po serpentinasti poti v smeri gorske kočé Pian dei Fiacconi (2626 m), do koder iz doline vozi gondolska žičnica. Nekaj sto metrov naprej od te kočé se pot odcepi na dva dela: naravnost navzgor proti vrhu Marmolade, kjer stoji gorska kočá Cap. Punta Penia (3343 m) in levo proti planinski koči Punta Rocca, do katere smo se vzpenjali mi.

Po sestopu iz kamnitega dela Pian dei Fiacconi na ledenik Ghiacciaio della Marmolada smo se navezali v navezo, na čevlje namestili dereze in s pomočjo cepinov v roki odkorakali navzgor proti gorski koči Punta Rocca. Ker med vzponom nismo imeli težav, smo dobro napredovali.

Po prihodu do kočé Punta Rocca (3250 m), ki stoji ob znameniti več sto metrov visoki skalnati pečini Marmolade, sem najprej stopil do roba te zastrašujoče pečine in užival nad pogledom proti južnemu, ponekod tudi zasneženemu gorovju.

In ko mi je misel preskočila na prvo svetovno vojno leta 1915 – 17, ko se je tu v Dolomitih odvijala tirolska fronta z več krvavimi ofenzivami, sem pomislil »Ubogi vojaki, v kako divjem in nevarnem svetu ste se morali bojevati in žrtvovati življenja za kos, večinoma neposeljenega skalovja; po vojni odvzeti poraženki Avstriji in dani Italiji.«

Med tem razmišljanjem sem s strahom opazil, da se iz daljave približuje nevihta z bliski in grmenjem, kar sem takoj alarmiral sopotnikom v koči, rekoč »Takoj moramo v

dolino, da se izognemo bližajoči se nevihti«, takoj za tem pa pomislil: »Morebiti bi bilo bolje in varneje preživeti nevihto v koči, kjer smo sedaj«, »a kaj, ko pa v njej nismo vsi iz naše skupine.«

Po sestopu preko ledenika Ghiacciaio della Marmolada smo hitro napredovali, po skalnatem delu pod gondolsko žičnico, ki zaradi nevihte ni obratovala, pa počasneje.

V strahu pred strelami, ki so z gromkim in zamolklim glasom sikale okrog nas v mokrem skalovju, smo se zaradi večje varnosti spuščali proti dolini pod žicama gondolske žičnice. Bilo nas je tako strah, da se tega z besedami ne da povedati.

Zaradi visoke statične elektrike v zraku so lasje privzdigovali premalo nameščene kape na glavah, onim, med katerimi sem bil tudi jaz, pa so lasje štrleli naravnost navzgor.

Pa ne samo lasje, tudi ostalo telo je bilo ovito s statično električno energijo. Ko mi je na nekem mestu iz rok padel cepin in sem ga takoj za tem pobral, me je preskok elektrike tako močno stresel, da sem skoraj omedlel.

Čeprav mokri d o kože in deloma prestrašeni od hude vremenske ujme, smo bili srečni, da nihče od nas ni bil poškodovan. Srečni so bili tudi preostali sopotniki, ki so nas pričakali ob naših šotorih.

Po prespani noči smo najprej zajtrkovali, po pakiranju robe pa smo se takoj odpeljali z minibusom proti domu, v Sloveniji.

Med vračanjem v domovino je v minibusu vladalo veselo razpoloženje, s petjem, kar je potrjevalo, da je bil gorski iz-

let na območje veličastne Marmolade, v zadovoljstvo vseh sopotnikov, uspešno izpeljan.

Alphubel (4206 m) Švica

Zasneženi Alphubel

Na pot proti švicarskemu kraju Saas-Fee smo se odpravili Harald, Angelca, jaz in vodja naše alpinistične odprave Bojan Pograjc.

Po predhodnem dogovoru smo se v Saas-Fee (1803 m) srečali z gornikoma Gregorjem in Francetom. Srečanje je bilo pristrčno in polno navdušenja nad tem, da se bomo naslednji dan skupaj podali proti zasneženima in polede- nelima štiritisočakoma Alphublu (4206 m) in Allalinhornu (4027 m).

Medtem ko sta Gregor in France z ženami stanovala v najetem stanovanju, smo si preostali štirje v urejenem kampu za prenočitev postavili šotore.

Preden smo legli k nočnemu počitku, smo si, po večerji v mestu Saas-Fee, ogledali nekaj kulturnih spomenikov in vstopili v nakupovalno središče, kjer smo si nabavili hrano in brezalkoholno pijačo za potrebe naslednjega dne.

Pred vstopom v šotor, v katerem sva z ženo Angelco prespala noč, sem nekaj časa zrl v zvezdnato nebo in občudoval njegovo nepredstavljivo neskončnost. Zazrl sem se tudi na poledenelo višavje gora, kar mi je kljub temu dalo slutiti posebno mogočnost starodavnih silhuet.

A v šotoru nisem takoj zaspal, dolgo sem bedel. Misli so se mi podile od ene do druge poledenele in zasnežene gore, med katerimi sem živo podoživljal težave na bočnem ledeniku Grossglocknerja, s katerega sva se z ženo Angelco s pomočjo neizmerne volje do življenja, srečno rešila.

Zaradi celodnevne ture smo vstali navse zgodaj. Tudi Gregor in France sta se že prikradla k našim šotorom.

Bilo je precej hladno, a ker se je napovedoval lep in jasen sončen dan, smo bili med zajtrkom in pred odhodom na pot prešerne volje.

S težkimi nahrbtniki in z rekviziti za ledeniški vzpon, smo krenili proti spodnji postaji gondolske žičnice v Saas-Fee, ki nas je kmalu po prihodu popeljala do Längfluehütte (2870 m).

Med vožnjo z žičnico so se mi odpirali novi in novi prizori čudovito oblikovane visokogorske pokrajine in dolin pod njo; obsijani od sončnih žarkov najvišjih vrhov do še vedno temačnih dolin.

Ob prihodu do Längfluehütte pa se je pred nami razpel božanski razgled. Nad nami so se kot na krožniku, v soncu zrcalili mogočni ledeniki, ki so ležali pod Lenzspitze (4294 m), Taschhornom (4491 m), Alphublom (4206 m) in vse do Allalinhorna (4027 m) in na drugi strani doline Saas-Fee, na skalnato verigo vzhodnega bogato razčlenjenega visokogorja z višinami nad 3000 metrov.

Zaradi zahtevne celodnevne ture se na Längfluehütte nismo zadrževal. Na čevlje smo si nadeli dereze, se povezali v dve navezi: v prvo, katero je vodil izkušeni mednarodni vodnik Bojan Pograjc, Angelca, Harald in jaz, v drugo pa Gregor in France.

Ko sem stopil na ledenik in pogledal navzgor proti 4206 m visokemu Alphublu, sem se zavedal, da bo vzpon težak, a ne samo zaradi višine, tudi zaradi vse redkejšega zraka in pogostih ledeniških razpok, tako imenovanih »špalten«.

V začetku smo dobro napredovali: mi štirje spredaj, Grega in France pa nekaj deset metrov za nami. Ko smo se približevali ledeniškim razpokam, je postajal vzpon vedno počasnejši.

Nevarne ledeniške razpoke

Iz previdnosti, da ne bi kdo od nas zdrknil v, s snegom pokrito, ledeniško razpoko, je Bojan počakal in nevarno mesto vedno najprej temeljito preveril. Sicer pa smo bili v naši navezi razvrščeni takole: prvi je bil Bojan, redom za njim pa Angelca, jaz in Harald, medtem ko sta si vodstvo v drugi navezi, Grega in France izmenjavala.

Na kraju, kjer je bil prehod preko večinoma zasnežene ledeniške razpoke izredno nevaren, smo razpoko v navezi prestopali posamično in z lahno hojo. In splačalo se nam je, z izjemo Gregorja in Franceta, ki sta zaradi manj previdne hoje drug za drugim do vratu zdrknila v ledeniško razpoko. Bila sta navezana in rešila sta se, s potegom vrvi, na srečo brez kakršnih koli poškodb.

Ne samo razpoke na ledeniku Feegletscher, groziti so

nam začeli tudi ledeniški podori »vehte«, ki pa so se, na našo srečo, podirale na nekoliko bolj oddaljenem območju Mischabe, nad katerim kraljuje 4479 m visoki vrh, imenovan Dom.

Kljub adrenalinskim razmeram sem med vzponom, po vse bolj strmem ledeniku Alphubel, užival. Užival sem v vse veličastnejšem razgledu, obsijanem s sončnimi žarki, užival sem v tehnični uigranosti naše naveze, užival sem nad novostmi, ki mi jih je med vzponom podarjala narava.

Višina in strmina sta nas v zadnjem, najstrmejšem delu precej zdelala, svoje pa je doprinesel tudi vse redkejši zrak z zmanjšano vsebnostjo kisika. A prihod na 4206 m visok vrh Alphubla nas je v vsem poplašal.

Ko sem zrl na bližnje, s snegom in ledom pokrite, vrhove Taschhorn (4088 m), Rimpfischhorn (4199 m), Allalinhorn (4027 m), nekoliko v ozadju prepadni Dom (4479 m) in v daljavi na lepotca Alp Matterhorn (4478 m) in veličastno Monte Rossa (4609 m), se mi je od zamaknjenosti ob neizmernih čudežih ustavil čas.

A za poglobljeno doživljanje narave, ki me je blagodejno polnila in bogatila duha, ni bilo veliko časa. Morali smo naprej proti Allalinhornu, da nas do tja ne bi ujela hitro bližajoča se noč.

Med sestopom z Alphubla in v nadaljevanju poti proti Allalinhornu se je naša naveza preoblikovala. Prvi v navezi ni bil več Bojan, ampak Angelca, izkušeni vodnik Bojan pa je zdaj hodil zadnji zato, da bi nas varoval pred morebitnim zdrsom. Na našo srečo se ta ni zgodil.

Allalinhorn

(4027 m)

Švica

Izredno nevarna pot

Lepa in dobro obiskana gora

Sestop proti Alphubeljochu (3772 m) je bil v začetku zelo strm, pa tudi globoko se nam je udiralo v sneg. V nadaljevanju do Feechopfa (3888 m) je bilo lažje hoditi, ne pa tudi na ozkem grebenskem delu do Feejocha (3826 m), kjer se je zaradi objektivne nevarnosti v mojem telesu krepil adrenalin. Preden smo prešli ta nevarni kraj, se je Bojan od naveze odvezal in rekel: »Na tem mestu ostanite toliko časa, da se vrnem.«

Približno po desetih minutah se je Bojan vrnil, se navezal spredaj v navezo in rekel: »Zelo počasi, tiho in previdno se bomo spuščali do nižjega dela Feejocha in ko prispeemo do tja, bomo izven najbolj nevarnega dela«.

Po predhodnjem navalu adrenalina sem se med prečkanjem ozkega in rahlo zasneženega grebena povsem umiril, čeprav sem dobrih deset metrov pod seboj opazoval široko odprto žrelo izjemno strmega ledenika. Če bi zdrsnili z grebena v žrelo, bi me (nas) direktno pogoltnilo, saj oprijemljivega mesta za rešitev na njem ni bilo.

Po srečnem prehodu najnevarnejšega dela, smo se močno oddahnili in ne da bi čakali, takoj zagrizli v breg proti 200 m višjemu vrhu Allalinhorna (4027 m).

Po prihodu h križu, stoječemu na vrhu tega štritisočaka, se nismo počutili tako slavnostno kot na Alphublu, ko je od sonca osvetljena narava žarela kot prižgana luč, tu je vstopajoči večerni mrak zastiral lepoto, z belim poledenelim snegom objete, gore.

Zaradi toplega vremena so se na področju Doma (4479 m) še vedno sprožali seraki, ki so z gromom rušili vse pred seboj. A najgrozovitejši podor smo slišali ravno tedaj, ko smo se med spustom nahajali pod velikanskim serakom Allalinhorna.

Zaradi nevarnosti, ki nam je tam pretila, smo hojo po slabo shojeni gazi, pospešili, a ne vsi, Harald se je, ne da bi slutil nevarnost, začel obirati in govoriti na ves glas. Utihnil in pospešil je korak šele po Bojanovem in mojem opozorilu.

Haraldova neizkušenosť se je pokazala v neobjektivni presoji nevarnega gorskega sveta. In ko smo prestopili prag nevarnosti, sem si počteno oddahnil, a ne iz panike, ampak zaradi dejanske nevarnosti pretečega položaja.

Želeč, da se še isti dan spustimo z gondolsko žičnico v dolino, smo korak proti njeni zgornji gondolski postaji Felksinn (2989 m) še pospešili, a smo na našo žalost zadnjo vožnjo zamudili.

Ker nas je ujela noč, nam ni preostalo drugega kot da si na kraju žičniške postaje poiščemo prenočišče. Najprej smo poskusili vstopiti v postajo, a zaman, vsa vrata so bila trdno zaklenjena. Ker druge možnosti za prenočitev nismo imeli, smo oblečeni »legli« v odprti veži na trda betonska tla, si pod glavo namestili vsak svoj nahrbtnik in čakali, stiskajoč se ob stene žičniške postaje, da bi zaspali.

Na naše zadovoljstvo je bila noč topla, in s tem je izginil še zadnji odvečni strah, da nas bi zeblo.

Preden sem zatisnil oči, sem se zazrl v nebo, kjer so se svetlikale zvezde in me vabile v kraljestvo sanj. In ko sem zatisnil oči, so se mi v očeh s filmsko hitrostjo odvijali dogodki, nepozabnega dne. Da, opojnost gora je tista vrлина stvarstva, ki me duhovno bogati in mi osvetljuje pot v življenju.

In ko so žičničarji naslednji dan pognali gondolsko žičnico in se je od Mittelallalina približeval metro Alpin, smo se zbudili.

Trdi od ležanja na betonskih tleh smo okorno vstajali, a glej ga zlomka, že se je od nekod prikradel žičničar in nas grobo oštel, ker smo proti njihovim pravilom prespali v predverju ob žičniški postaji, ne ozirajoč se, da druge možnost za prenočitev nismo imeli. Zaradi njegove nerazumnosti se mu nismo trudili ugovarjati. Ni pa nas toliko spravil s tira, da ne bi uživali v prvinski visokogorski naravi, kjer so počasi lazeči sončni žarki spreminjali poledenele in zasnežene vrhove v svetlikajoče se kristale.

Med spustom v dolino proti Saas-Fee (1803 m) sem iz gondole opazoval na videz premikajoči se svet. Prehod iz naravne divjine v vse bolj živahen svet življenja navadnih ljudi, kamor sodimo in od koder prihajamo vsi.

Slovo z Gregorjem in Francem v Saas-Fee je bilo kratko, a prisrčno in že smo se Bojan, Harald, Angelca in jaz, usedli v moj avto, s katerim smo se srečni in zadovoljni pripeljali domov.

Gran Paradiso

(4061 m)

Italija

Edini povsem italijanski štiritisočak

Do vrha so potrebne alpinistične veščine

Na pot proti italijanskemu Gran Paradisu smo se odpravili Harald, Angelca, jaz in vodja odprave Metod Humar.

Pot nas je vodila preko Padske nižine do vasice Pont (1960 m), ležeče v dolini Val Valsavaranche, kjer sem parkiral avto.

Takoj po prihodu smo krenili proti, okoli dve uri in pol, oddaljeni koči Vittorio Emanuele (2730 m), kjer smo se namestili in prespali noč.

Ob prihodu v idiličen gozd, me je prijeten vonj macesnov navdušil, razveselili so me tudi premeni sončnih žarkov, ki so se prebijali skozi vejevje okrog stoječih dreves. Po izstopu iz vse bolj redkega macesnovega gozda, se je odprl pogled na vrhove gora, nad katerimi se je modro zrcalilo nebo.

Zaradi strmine je vzpon, do kočice Vittorio Emanuele, potekal po vijugasti poti. Iz tega vidika hoja ni bila težka, a zaradi žgočega sonca in potenja sem postajal vse bolj potreben telesu prepotrebne tekočine.

Ko sem si privoščil nekaj kapljic tople vodice, lenobno tekoče po skalovju, si žeje nisem pogasil, sem pa zaradi te »nedolžne« pijače kmalu po prihodu v depandanso kočé Vittorio Emanuele zbolel.

Ker mi je postajalo vse bolj slabo, sem se ulegel na posteljo in začel krčevito bruhati. Žena Angelca mi je v tem nesrečnem stanju prizadevno pomagala, a moral je miniti čas, da sem izbruhal iz telesa vso strupeno tekočino, kar je vzelo približno pol ure.

Proti pričakovanju sem se hitro opomogel, in že sem se znašel med sopotniki v gorski koči, v kateri je bilo na moje presenečenje neobičajno veliko ljudi. Ob žlahtni kapljici je bilo precej živahno. A v osrednji koči se nisem dolgo zadržal, moral sem se dobro odpočiti do zgodnjega jutra, ko bo naša naveza, v sestavi: Metod, Harald, Angelca in jaz, krenila proti vrhu Gran Paradiso (4061 m).

Gran Paradiso se nahaja v Grajiških Alpah med Mont Blancom na severu in Dorfinejo na jugu. Sicer pa je Gran Paradiso edini italijanski štiri tisočak, ki ne meji na nobeno tujo državo, niti na Francijo niti na Švico.

Pred vstopom na strmi ledenik Gran Paradisa smo si naredili na čevlje dereze, se navezali, v roke vzeli cepine in takoj krenili strmo navzgor. A nismo bili prvi, pred nami so korakale že tri naveze, ki so dobro napredovale. Dobro, brez posebnih težav smo napredovali tudi mi.

Z vzponom se je vse bolj odpiral pogled na zasneženo in poledenelo visokogorje, kar me je še posebej navduševalo, navdušen pa sem bil tudi zato, ker z dihanjem v okolju z vse manj kisika v zraku in s kondicijo, kljub včerajšnji zastrupitvi z vodo, nisem imel

težav.

Po približno štiriurnem vzponu smo se na nekoliko položnejšem delu ledenika ustavili za krajši čas, da bi si s fotografiranjem zabeležili za spomin prekrasno okolje in tudi, da bi si pridobili moč za zadnji naskok na skalnati vrh Gran Paradisa, na katerem kraljuje beli kip, okoli enega metra visoke Marije.

Tako kot doslej, smo tudi do vrha zgledno napredovali, zalomilo pa se je v njegovem zadnjem skalnatem delu, kjer je imel Harald veliko težav. Ostali trije: Metod, Angelca in jaz na tem kratkem skalnatem in prepadnem delu grebena nismo imeli hujših težav, le previdno smo ga morali preplezati. Po mnenju Metoda, je imel Harald predvsem težave psihičnega izvora.

Razgled v lepem jasnem vremenu z vrha Gran Paradisa pa je bil tako neverjeten, da mi je od veselja zapela duša. Iz tega najvišjega italijanskega osamelca sem zrl na dolino Aosta, nad katero kraljujejo mogočni zasneženi vrhovi Monte Rosa (4634 m), Matterhorn (4478 m), Grand Comblina (4314 m) in Mont Blanc (4810 m), proti jugovzhodu pa najvišji Barre des Ecrins (4102 m).

Med opazovanjem tega sveta sem se, v odmaknjenosti iz realnega življenja, popeljal v pravljичni svet čudes skrivno stnega stvarstva, iz katerega vsi izhajamo in v katerega se vsi vračamo.

Med vzponom sem zelo užival

**Angelca na vrhu ob kipu
Marije**

Ne samo jaz, tudi moji trije sopotniki, Angelca, Metod in Harald so kazali vzhičeno zadovoljstvo nad videnim in doživetim. A ker se je dan nagibal v popoldan, smo morali iz raja na vrhu Gran Paradisa sestopiti in se vrniti h koči Vittorio Emanuele, od tod pa do turističnega naselja Pont, ležečega v gornjem delu doline Val Valsavaranche.

Ker nas je dobro uro hoda pred Pontom zajela noč, smo se nastanili v ovčji staji, kjer pa zaradi smradu po ovčjih iztrebkih ni bilo prijetno. Neprijetno je bilo tudi ležati na armafleksu, skozi katerega je s tal bodlo ostro kamenje.

Po precej mučnem ležanju in neprespani noči, smo vstali zelo zgodaj, si v svežem jutru pretegnili kosti in si zunaj staje pripravili topel zajtrk.

Po prihodu v vasico Pont, smo se vkrcali v avtomobil in se napotili preko Padske doline proti domu, kamor smo prispeli v pozni nočni uri.

Vse od takrat mi doživetja na gori Gran Paradiso veličastno dopolnjujejo spomine z gora in bogatijo tuzemsko življenje.

Mount Kenya, Lenan (4985 m) Kenija

Lepotica afriških gora

Na vrhu ob vzhajajočem soncu

Mount Kenya je najvišja gora v Keniji in druga najvišja gora v Afriki po Kilimandžaru v Tanzaniji. Je vulkanskega izvora, nahaja pa se v osrednji Keniji, 16.5 km južno od ekvatorja.

Med desetimi najvišjimi vrhovi Mount. Kenye segajo najvišje v nebo Batian (5199 m) Nelion (5188 m) in Lenan (4985 m), na katerega se zaradi najlažjega dostopa povzpone večina tujih gornikov, oziroma planincev. Ker je vzpon na dvojčka Batian in Nelion tehnično zelo zahteven, se nanj podajo le redki, najbolj izkušeni alpinisti.

Na pot iz Nairobija proti Mt. Kenyi smo se v lepem in jasnem jutro podali Angelca, Maja, Tone in jaz. Po približno dvestotih kilometrih vožnje smo prispeli v prijeten, s cvetjem urejen Mount Kenya Hostel (okoli 2000 m), ki velja za zbirni kraj turistov oziroma gornikov za vzpon na Mt. Kenyo.

Ob prihodu v Mount kenya Hostel so nas prijazno sprejeli s pozdravom »Jambo« (džambo) in povabili v lepo urejene prostore hiše, kjer so nam postregli z okusno hrano.

Po seznanitvi z Josefom, našim vodičem, in nosači, smo se do okoli 10 km oddaljenega vhoda v nacionalni park Mount Kenya vozili po prašnem makadamu, tam izstopili in strmo pot do bungalova Naro Moru River Lodge nadaljevali peš.

Do Lodgea (3048 m), kjer je nekaj lesenih koč in meteorološka postaja, smo hodili dobri dve uri, od tega večji del strmo v breg. Po prihodu na cilj smo bili od naporne hoje in vročine od potu povsem premočeni in smo komaj čakali, da nam vodnik Josef odredi leseno kočo za počitek.

In preden je Josef odprl vrata prijetno grajene stavbe, poimenovane Hagenia, nas je opozoril, da se je ponoči zaradi kafrskih bivolov nevarno oddaljevati od koč.

Koča, v kateri smo prenočili, je bila dobro zaščitená pred zvermi. Okno je varovala železna mreža, vrata pa so bila debela in težka z močno ključavnico.

Komaj se je znočilo, že sem zaslišal iz gozda glasove: piskali so, žvižgali in tudi renčali. Ob odboju svetlobe svetilke sem iz temnega gozda videl svetleče oči. Sredi noči pa sem ob koči zaslišal težke korake več 1000 kg težkega kafrskega bivola, ki je svojo prisotnost ob koči zaznamoval s 3 – 4 kg težkim odpadlim blatom.

Ne da bi bila opozorjena na nevarnost divjih zveri, je štiričlanska skupina naivnežev iz češke postavila šotor sredi jase. Noč so sicer srečno preživeli, a strah pred zvermi je bil tako velik, da so se jim še naslednji dan ob vzponu na Mt. Kenyo tresla kolena.

Po slabo prespani noči v koči Hagenia smo se odpravili na pot v zgodnjem, jasnem in izredno hladnem jutru, toda ob vzponu v breg smo se zaradi napora kmalu ogreli.

Poln zanosa, da se z ženo Angelco, hčerko Majo in prijateljem Tonetom, v varstvu vodnika Josefa in številnih nosačev, vzpenjam proti gorski postojanki Mackinder's Camp (4300 m), sem zelo užival. Kako lepo se je bilo vzpenjati po prehodu iz vse redkejšega gozda v redko posejano iglasto grmovje, imenovano *Erica arborea*, za katerim se je kmalu med šopi trave pojavila lobelija, visoka do 0,5 m, nekaj 100 m višje pa celo do 4 m.

Lobelije so nas navduševale

Nepozaben kot je bil, je ostal pogled na visoke drevesne lobelije, ki v zgornjem delu do golega vulkanskega ostenja tvorijo čudovit in redek gozd; kjer zelena in rjavo-rdeča barva oblikujeta barvno skladnost, kar je navidezno ustvarjalo veličastno gorsko poezijo. Tudi visoki šopi ostre rumene trave, ki na višini okrog 4000 m segajo človeku čez pas, in živobarvne rdeče rože z rosno kapljico, so vlivali upanje na novo tamkajšnje rojstvo.

Med opazovanjem čudovitih stvaritev sem se z naravo zlil tako močno, da sem med hojo navzgor proti Mackinder's Campu pozabil na pot in na napor, ki ga je zahtevala.

Po prihodu v Mackinder's Camp (4300 m), kjer je redek zrak marsikomu že povzročal težave, nekaj se jih je moralo celo vrniti v dolino, smo se mi štirje dobro počutili, kar je bil dober znak, da bomo naslednjega dne stopili na 4985 m visoki vrh Lenana.

Ko sem po prihodu do gorske postojanke vodiču Josefu

povedal, da sem med potjo izgubil pokrov objektivna fotoaparata, ga je na moje presenečenje takoj odšel iskat. Na moje presenečenje se je čez približno pol ure vrnil in mi nasmejan izročil izgubljen pokrov objektivna.

Ker je bilo jasno in so topli sončni žarki prijetno greli okoliški gorski svet, sem se ulegel na redko šopasto travo in se predal užitku. Sicer pa ni lepšega na svetu kot počitek v gorah, ko človek ob utrujenosti začuti spokojni dih narave.

In še tale znamenitost za radovedne: ob postojanki sta skakljala in nas zabavala dva sivorjava gorska drevesna skrivača, poimenovana hyrax, podobna svizcem živečih v Alpah. V naravi so te živali precej plašne, a ta dva sta bila udomačena, ker so jima gorniki dajali hrano. Prijeti ali pogladiti ga po kožuhu pa vendarle ni bilo varno, da ne bi roke zamenjal za hrano, ki sta jo vsakič sunkoma pospravila z ostrimi zobmi.

Da bi se spočili in s tem ustrezno pripravili za vzpon na vrh Lenana, smo po večerji takoj odšli v posteljo. Ker nisem takoj zaspal, sem slišal, da je nekatere gornike zaradi redkega zraka že načenjalo višinska bolezen, ki je na višini gorske postojanke Mackinder's Campa (4300 m) pogost pojav.

V želji, da dosežemo 4895 m visok vrh Lenana pred vzhajajočim soncem, nas je vodič Josef popeljal na pot okoli tretje ure zjutraj. Ko smo izstopili iz koč, je bil pogled na jasno in z gostimi zvezdami posejano nebo prečudovit. Bilo pa je zelo mrzlo, zato nam je zaradi zmrznjene rose med hojo močno škripalo pod nogami.

Zaradi temne noči in slabe poti smo za varno hojo upo-

rabljali svetilke. Zaradi lučk je bil pogled na gornike, ki so se z njimi vzpenjali pred nami, izredno romantičen. Kot palčki iz pravljice smo premagovali strm breg vse do lesene kočice Austria Hut, ki stoji na višini 4790 m.

Ker smo bili fizično in psihično vsi štirje dobro pripravljene, smo po strmem in plazovitem delu gore do kočice Austria Hut dobro napredovali. Niso pa bili vsi iz drugih skupin dovolj dobro pripravljene za tako pot, zato so se morali nekateri zaradi težav z redkim zrakom predčasno vrniti v Mackinder's Camp, ali celo v dolino.

Ko smo vstopili v kočico Austria Hut, je bilo v njej precej živahno. Nekaj gornikov je v njej noč kar prespalo na trdih lesenih pogradih brez jogijev. Sicer pa kočica ni bila oskrbovana, saj je služila predvsem za zavetje pred slabim vremenom in za počitek.

V koči se nismo dolgo zadrževali, saj nas je vodič Josef popeljal naprej z namenom, da ob prihodu na vrh Lenana doživimo vzhajajoče sonce. In imel je prav: skoraj istočasno, ko smo stopili na vrh, se je pokazalo sonce. Nebo je v raznobarnih niansah lepo zažarelo in s svetlobo najprej obililo najvišje vrhove Mount Kenye: Batian in Nelion ter nato Lenan z nami vred.

Med sončnim vzhodom se je pokazal čudovit pogled tudi na nižji svet, kjer je svetloba počasi prehajala v spokojno temo nižje ležečega sveta. Da bi shranil od sončnih žarkov

**Angelca in Maja na vrhu 4985 m
visokega Lenana**

obsijane čudovite prizore, sem za spomin pridno fotografiral, fotografirali so tudi ostali. Posebej se je svetila od sonca obsijana bela točka visoko, na vrhu prepadnega Batiana. Ta bela točka je bil bivak, ki služi za počitek in zavetje alpinistom, ki uspejo preplezati visoko tehnično zahtevno steno.

Pot, po kateri smo se povzpeli na vrh Lenana, razen neposredno nad ledenikom, tehnično ni bila zahtevna, svoj davek pa je terjal redek zrak, v katerem je bilo skoraj polovico manj kisika, kot ga živo bitje vdihava neposredno nad morsko gladino.

Med vzpenjanjem proti vrhu Lenana smo čutili pomanjkanje kisika vsi gorniki. V naši skupini je Tone reagiral na njegovo pomanjkanje z nenavadnim nerganjem, tudi z zmerjanjem, kar ni značilno za njegovo obnašanje v nižini.

Težavnejša vrnitev

Spust z vrha Lenana proti Austria Hut je bil težavnejši od vzpenjanja. Na nekem strmem delu, neposredno nad ledenikom, je bilo na okoli tri metre široki gladki in mokri skali težko najti varno stopinjo. Potrebno je bilo kar nekaj spretnosti pri plezanju, da smo nevarno mesto uspešno premagali.

Ko smo se vrnili do kočice Austria Hut, je mraz sicer nekoliko popustil, a ivje na skalah in lišajih, obsijano s sončnimi žarki, je še vedno svetlikajoče vabilo mojo dušo k duhovni združitvi živega z neživim.

Ob vstopu v kočico je bilo v njej zelo živahno. Ljudem so oči kar žarele od zadovoljstva nad osvojenim vrhom Lena-

na in izredno lepim vremenom. V tem okolju smo mi štirje zapeli slovensko pesem, ki je z večglasnim petjem dopolnjevala srečo vseh prisotnih gornikov.

Prišel je čas, ko se je bilo treba spustiti do gorske postojanke Mackinder's Camp, ki se je nahajala skoraj 500 m globoko pod nami, v zgornjem delu več kot 10 km dolge ovalne doline Teleki Valley.

Zaradi lepega sončnega vremena sem pri spustu po strmem peščenem delu, bolje rečeno vulkanskem drobirju, zelo užival.

Med prešernim smehom smo po pesku hitro drseli navzdol. A Tone je bil pri tem nekoliko neroden in je pri hitrem teku padel čez skalo ter si nekoliko poškodoval koleno, toda do gorske postojanke Mackinder's Camp je prišel brez naše pomoči. Koleno mu je pozneje močno zateklo in kazalo je, da naslednji dan ne bo mogel z gore brez pomoči. A na srečo ni bilo tako. Pri spustu z gore ga je koleno sicer oviralo, a je zmogel v dolino priti sam.

Ko smo prišli do gorske postojanke Mackinder's Camp, je bilo vreme še vedno lepo in toplo, kar sva z Angelco izkoristila za ogled okoli 200 m višje ležečega jezera, do katerega sva potrebovala dobre pol ure hoje. A splačalo se je, doživela sva neizmerno lepoto jezerske gladine v živo rumeno-zeleni barvi. Nisem in nisem mogel odvrniti oči od ponujene naravne krasote, ki mi je polnila dušo z veličino.

Le stežka sva se poslovila od jezerske lepote in od obale s travo poraslega sveta, ki je kot ozek pas ločilo ta gorski kristal od nemih prepadnih sten Mount Kenye.

V gorski postojanki Mackinder's Camp smo prespali še drugo noč, da bi si na tamkajšnji višini 4300 m čim bo-

Lje aklimatizirali za vzpon na Kilimadžaro. Tudi ta noč je bila za nas spokojna, le nekaj stokanja sem slišal iz druge sobe, kjer je imelo neko dekletko težave z višinsko boleznijo.

Ob spustu v dolino vreme ni bilo več tako lepo kot dva dni prej. Naokoli so se začeli poditi oblaki, ki so kmalu zagrnili najvišje vrhove Mount Kenye, a naš spust je bil vseeno zanimiv.

Bolj kot pri vzponu, smo med spustom opazovali rastline v tako imenovanem rastlinskem vrtcu z označenimi imeni – res pravi arboretum, škoda le, da se od nas štirih na izbrano rastlinje ni nihče dobro spoznal,

Ob prihodu v hotel Naro Moru River Lodge se je vreme povsem pokvarilo. Začelo je na gosto rositi, kar pa ni motilo številnih opic, ki so igrivo poskakovale z drevesa na drevo, z veje na vejo in se podile po travnati jasi. Bile so nam v veliko zabavo, tako da nam je čakanje na džip, ki nas je z jase popeljal do hostela Mount Kenya, kljub vse bolj hladnemu vremenu hitro minilo.

Nekaj opic se nam je tudi približalo, vendar jim hrane nismo dajali, saj nam je to prepovedovala tabla na jasi, z napisom: Opice morajo živeti naravno, le tako se s pridobljeno odpornostjo lahko ohranijo v divjini.

A glej ga zlomka, opice so naenkrat zakričale in hitro zbežale ter se skrile v gosto vejevje gozda. Ko je nevarnost, za katero so vedele le one same, minila, so se počasi začele vračati na jaso.

Dan se je že krepko prevesil v drugo polovico, ko je na jaso prisopihal džip, v katerega smo urno vstopili in z njim nadaljevali pot po razdrapani gorski cesti iz nacionalnega parka Mount Kenye. Džip je med potjo preplašil eno večjo

opico, v daljavi pa sta vzbudili našo pozornost dve manjši skupini kafrskih bivolov.

Vožnja do hotela Mount Kenya je hitro minila. Preden smo se, z drugim džipom, ki nas je v hostelu že čakal, odpravili na pot proti Nairobiju, sem v zahvalo za dobro vodenje po Mount Kenyi Josefu izročili denarno napitnino zanj in za vse člane ekipe nosačev.

Izjemno lepoto Mount Kenye in čudovita doživetja na njih pobočjih ohranjam v spominu, kot balzam sreče in veselja do obogatenega mi življenja.

Kilimandžaro, Kibo (5895 m) Tanzanija

**Kibo-Uhuru Peak je najvišji vrh
Kilimandžare, preostala vrhova sta
Mawenzi (5121 m) in Shira (3943 m)**

Izpolnjena želja

Bliže ko smo bili trop-skemu gozdu, ki kot širok venec objema Kilimandžaro, najvišji afriški gorski osamelec, bolj je bilo nebo zastrto z oblaki in zamegljeno od sopare.

Ob prihodu v Marangu (1830 m) je najprej rosilo, nato

pa rahlo deževalo, kar pa domačinom ni preprečevalo, gibanje na prostem, brez zaščite.

Pred visokimi zaklenjenimi železnimi vrati, kjer je vhod v nacionalni park Kilimandžaro, se je trlo mladih fantov, čakajoč, da jih kdo od tujih pohodnikov najame za nosače na goro.

Tudi v notranjem, ograjenem delu, kjer smo odložili prtljago, se je smukalo naokoli več nepovabljenih domačinov, zato smo budno spremljali vsak njihov gib.

Vedno močnejši dež nas je vse bolj preganjal, zato smo pohiteli s porazdelitvijo prtljage: za nosače v transportne vreče, za nas, Angelco, Majo, Toneta in mene, v naše nahrbtnike.

Po prijavi na recepciji, ki je potekala brez težav, hitro, za kar je poskrbel naš vodič Shfunzi, smo se takoj odpravili na pot proti načrtovanemu cilju, proti Kibu – Uhuru Peaku, ki je kraljeval visoko nad oblaki.

Vzpon na Kilimandžaro se začne iz Maranguja (1830 m), od koder vodi pot skozi vlažen tropski pragozd, ki se potem nadaljuje okoli 10 kilometrov in sega do višine nekaj nad 2700 m.

Hoja skozi pragozd po izsekani urejeni poti je bila zame nekaj posebnega, edinstvenega: bujno rastlinje, visoka drevesa polna ovijalk, in gosto grmičevje, pa glasovi iz divjine, so mi pričarali veselo razpoloženje. Tudi ob dežju je ostajal pragozd v svoji življenjski moči skrivnostno lep.

Do gorske postojanke Mandara Hut (2682 m), kjer je bi-

lo več lično grajenih lesenih stavb, smo se vzpenjali slabe štiri ure po bolj ali manj položni poti.

Imeli smo srečo, da po odhodu iz Maranguja ni deževalo. Če bi bila pot zaradi razpadle vulkanske kamenine blatna in spolzka ter pri vzponu napornejša.

»jambo« je bil pozdrav za srečo

Med potjo smo srečevali vračajoče se z gore: domačine in tuje gornike, prišleke iz vseh kontinentov sveta. S toplim pozdravom »jambo« smo si želeli srečo.

Ker je ob prihodu na Mandaro sijalo sonce, smo se s Shfunzijem takoj napotili do bližnjega, okoli pol ure oddaljenega majhnega kraterja Maudni, ki je poznan po samo-svoji avtohtoni vegetaciji, med katero izstopa orhidea kili-manjaro, roža z velikim žlahtno belim cvetom.

Med nedokončanim ogledom, z rastlinjem poraslega, kraterja Maundi in njegove okolice so se od nekod pripodili črni oblaki, s katerih je začelo kapljati, prav kmalu pa je lilo kot iz škafa. Najprej smo se zatekli pod, okoli 50 m oddaljena, košata drevesa. Ker je iz njih kmalu začelo kapljati, smo se morali podvizati in steči do koč po mokri in od blata drčni poti, v varno zavetje smo pohiteli do kože mokri in blatni. Bilo je kar precej smeha, ko smo si ogledali drug drugega. Da smo bili mokri in blatni, nas ni prav nič potrlo.

Zaradi debelih temnih oblakov se je hitro znočilo. Konec koncev pa je znano, da sonce blizu ekvatorja (ki je oddaljen

340 km od tod) hitro zaide.

Po večerji smo v prijetni leseni koči, grajeni po švicarskem vzorcu, legli v postelje. A nisem takoj zaspal, to pa zaradi oglašujočih skrivnostnih glasov v zgornjem delu džungle. Sem pa neizmerno užival, ker sem vedel, da se v nadaljevanju poti podajam v še nepoznani svet.

Iz varnostnih razlogov so gorsko naselje Mandara stražili oboroženi moški, ne samo zaradi živali, tudi zaradi morebitnih tatov.

Jutro je bilo na Mandari precej sveže. Da nam bi bilo prijetneje, je Shfunzi prinesel posodo s toplo vodo in jo odložil pred vrata, ob tem pa se je prešerno smehljal in nas pozdravljal.

Dobro razpoloženi smo po zajtrku nadaljevali pot proti gorski postojanki Horombo Hut, ki leži 3719 m visoko, prispeli smo po dobrih šestih urah hoje.

Prijetno je bilo hoditi po suhi visokogorski stepi, saj je sonce vseskozi razsvetljevalo okoliški gorski svet. Drugače pa je naš vzpon do gorske postojanke Horombo Hut, ki ima na voljo več koč, zaradi redkejšega zraka, ki jemlje človeku moč, potekal počasneje kot do prve gorske postojanke Mandara Hut.

Ker se je med hojo proti Horombo Hut pri vseh pojavila huda utrujenost, smo se odločili za nekoliko daljši vmesni počitek, kar nam je prišlo še kako prav. Z veseljem sem se usedel na klop ob masivni leseni mizi in nanjo položil raznoliko hrano, a najbolj mi je teknilo osvežilno sadje.

Takoj za nami so prisopihali naši nosači, obloženi s tež-

kim tovorom, in se približno 10 m od nas utrujeni ulegli na tla med grmovje ter si na ta način nabirali moči za nadaljevanje poti.

Ob prihodu na Horombo Hut sem z zanimanjem opazoval, na suho stepto prilagojene, kserofilne rastline, poznane po bodičevju. Med njimi tudi rože in v ozadju divji skalnati vrh Mawenzi, visok 5149 m. na katerega uspejo priplezati le najbolj izurjeni alpinisti.

Počitek na poti Mandara Hut in Horombo Hut

Kljub lepemu vremenu je ob večernem zatonu sonca postajalo vse hladneje, začel pa je pihljati tudi rahel vetrič, kar je ozračje še bolj ohladilo.

Naš vodič Shfunzi nam je takoj po prihodu na Horombo Hut brez odlašanja pokazal prostor za prenočitev.

Ko sva z Angelco odložila prtljago, v zanjo namenjen prostor, sva takoj odšla na krajši sprehod, da bi si ogledala samosvojo bližnjo in daljno okolico. Izjemno zanimiv in lep je bil pogled na skalnati Mawenzi, ter na nekaj 100 m oddaljene, visoke lobelije. Posebno pozornost so nama ob poti vzbudile male, dokaj neboječe živalice, podobne našim podganam, le da so bile le tu svetlo rjave barve in s cikcak črno črto na hrbtu.

Ko je v bazi prijetno zadišalo, sem vstopil v restavracijo, največjo leseno stavbo na Horombo Hut, kamor se je pred mojim prihodom že zatekla večina gornikov. Usedel sem se

za pogrnjeno mizo, ki jo je, naši mali štiričlanski skupini, prihranil naš kuhar.

Hrana mi je zelo teknila, kar je bilo dobro znamenje za naslednji dan, ko se bom moral povzpeti skoraj 1000 m do gorske postojanke Kibo Hut na višini 4750 m.

Ker je noč postajala vse hladnejša in je začel pihati tudi vse močnejši veter, smo se umaknili v okoli 20 m oddaljeno leseno kočo, v kateri je bil odrejen prostor za 4 postelje. V sobici, v kateri je bilo prijetno toplo, sem se počutil izvrstno, prižgali smo lahko tudi električno žarnico, da smo si osvetlili bivalni kotiček.

Električni tok je bil v koče posredovan iz akumulatorjev, ki so jih prek dneva z električno energijo napajale tamkajšnje sončne celice.

Redek zrak mi na višini, okoli 3780 m, ni delal težav, zato sem kmalu zaspal. Noč je hitro minila in že je na vrata potrkal naš vodič Shfunzi. Lenobno smo se izvlekli iz toplih spalnih vreč ter počasi začeli pospravljati in urejati prtljago za nadaljnjo pot.

Tako kot na Mandari je tudi tokrat vodič prinesel pred naša vrata toplo vodo, da smo se lahko umili in nato vsi skupaj pohiteli na zajtrk, da smo lahko čim prej odrinili na okoli sedem ur trajajočo pot do gorske postojanke Kibo Hut na višini 4750 m.

Tako kot prejšnji dan, sem tudi v tem zgodnjem jutru občudoval vesele obraze ter igrivo naravo nosačev in vodiča z asistentom, ki so se kljub težkemu tovoru, ki so ga nosili na svojih plečih, veselili s soncem obsijane poti.

Med hojo so nas vodič in nosači spodbujali z besedami »Hakuna matata«, kar v prevodu pomeni »ne skrbite«, povzpeli se boste na Kibo Hut. Na tej poti imajo namreč številni popotniki zaradi vse redkejšega zraka oziroma pomanjkanja kisika v zraku, med hojo navzgor resne težave.

Narava je od Horomba dalje vse bolj svojstvena in zato za spoznavalce še posebej zanimiva. Približno do višine 4000 m se razprostira visokogorska stepa, višje pa visokogorska kamnita puščava, ki daje zaradi posamično namestanih skal in drobno rjavo-rdečo zrnate kamnite podlage vtis lunine površine.

Prostrano, več deset kilometrsko sedlo tod ločuje prepadni Mawenzi (5149 m) od Kiba, najvišjega vrha Kilimandžara, ki se pozimi lesketa od ledu in snega, poleti pa se na njem zrcalijo, več metrov visoki bočni ledeniki.

Zasanjani obrazi

Na poti proti Kibo Hut smo srečevali gornike, prevzetih in zasanjanih obrazov, zlasti značilnih za tiste, ki jim je uspelo stopiti na najvišji vrh Kilimandžare, Kibo (5895 m), na svoj način pa so bili očarani tudi tisti, ki se jim je uspelo povzpeti do roba vulkanskega kraterja na Gilman's Pointu, ki je visok 5680 m.

Zamaknjenost vračajočih se gornikov je v meni še bolj vzbudila željo, da na najvišji vrh Kibo, kjer domuje čudovita skrivnost, ki prežema pore v človeku z magičnim občutkom, stopim s svojo potovalno skupinico.

Po nekaj urni hoji ni bilo več ne rastlin, ne ptic in ne

drugih živali. Le drobno zdrobljeno rdečkastorjavo kamenje je bilo pod našimi težkimi koraki in se je drobilo v prah. Povsem je bilo drugačno od kamenin alpskega porekla. Tudi vonj kamenin, ki zaudarja po zasmojenem vulkanskem izbruhu in ohlajeni žareči lavi še po več sto tisoč letih je bil poseben.

Ob pogledu na kamnito gorsko postojanko Kibo Hut, ki se nahaja le 60 m nižje od mogočne evropske gore Mount Blanc (4810 m), mi je radostno poskočilo srce in tudi korak je zadnje metre postal nekoliko lažji.

Sicer pa smo bili vsi dobro fizično in psihično pripravljene, zato z vzponom do gorske postojanke Kibo Hut nismo imeli posebnih težav. Tudi hrana nam je vseskozi teknila, kar je bil dober znak za zadnjih 1145 m najbolj strmega in napornega vzpona na Kibo - Uhuru Peak (5895 m).

Vedeli smo, da smo fizično dobro pripravljene, nismo pa vedeli, kako bomo prenesli pomanjkanje kisika, saj je tega življenjsko pomembnega plina na vrhu gore več kot polovico manj kot neposredno nad morsko gladino.

Ob prihodu na Kibo Hut nas je Shfunzi najprej odpeljal v večjo sobo, kjer nam je odkazal postelje. Za nami so vstopili v sobo še drugi gornik, ki so zasedli preostale postelje oziroma pograde. Prispelo je tudi sedem Avstrijcev, s katerimi smo se prvič srečali pred vstopom v nacionalni park Kilimandžaro, vendar je bila njim dodeljena druga soba.

Avstrijce je vodil alpinist z mednarodno licenco gorskega vodnika. Ta, izredno dobro fizično in psihično pripravljen

ter prijazen vodič, je tudi na nas izredno pozitivno vplival. Zlasti spodbudna je bila njegova izjava, ki se je glasila: »Opazoval sem vašo hojo in sem prepričan, da boste vsi prišli na Uhuru Peak.«

Ker je gorska postojanka Kibo Hut zgrajena iz kamnja, so prostori v njej zelo hladni. Tudi ogrevanja ni, ima pa električno luč, podobno kot postojanki Mandara Hut in Horombo Hut, priključeno na akumulatorje, ki jih napajajo sončne celice.

Sončni zahod

Da ne bi zamudila sončnega zahoda, ki je na tej višini še posebej čudovit, sva se s hčerko Majo povzpela na bližnjo, nekaj metrov visoko skalo in opazovala odhajajoče sončne žarke poslavljaljajočega se dne.

Tako kot na Mandari in na Horombu se je tudi tu sonce hitro poslovilo; jasna noč na gosto posejana z zvezdami pa je ustvarjala silhuete nepozabnih čarobnih oblik tamkajšnjega sveta.

Po večerji, ki je bila tokrat prej kot običajno smo takoj legli v postelje, da smo se odpočili in si nabrali moči za zadnji, najnapornejši vzpon na 5895 m visoki Kibo - Uhuru Peak.

Zaradi pomankanja kisika in v pričakovanju odločilnega vzpona na najvišji vrh Kilimandžara sem v postelji bolj dremal kot zares spal. Ker pa je bilo v debelih vrečah toplo, sem se dobro počutil. Po treh dneh vzpenjanja in nočnih počitkih v gorskih postojankah Mandara, Horombo in Kibo

smo si ob počasni hoji pridobili določeno stopnjo aklimatizacije in kondicije, kar nam je do neke mere omogočilo lažji naskok na 5895 m visok vrh Kibo oziroma Uhuru Peak.

Pred nadaljevanjem poti smo spili malo čaja in pojedli piškot, da ne bi imeli pri najnapornejšemu vzponu težav z želodcem. Vsak izmed nas je pogoltnil še aspirin za redčenje krvi. Pri pomanjkanju kisika se namreč kri postopoma zgoščuje, kar lahko povzroči višinsko bolezen. Ob prevelikem pomanjkanju kisika se kri lahko tako zgosti, da privede celo do možganskega ali pljučnega edema, ki povzroči neizogibno smrt.

Bila je temna in zelo mrzla noč in tako na gosto posejana s svetlimi zvezdami, da je kar žarela, ko smo deset minut čez polnoč, s počasnimi koraki, a tudi dobro razploženi, začeli premagovati zadnjo strmino proti Gilman's Pointu, kamor smo želeli priti še pred sončnim vzhodom.

Pod vodstvom vodiča Shfunzija in njegovega pomočnika Haisfija smo se na pot podali Angelca, Maja, Tone in jaz.

Iz gorske postojanke Kibo Hut smo se odpravili prvi, saj smo želeli na Gilman's Pointu ujeti vzhajajoče sonce, ki v jasnem vremenu, kakršno je bilo tedaj, z mehko svetlobo oblije najprej obrobje in nato še dno obsežnega poledenega vulkanskega kraterja.

Ker je v avgustu južno od ekvatorja zimski čas, sta bila takrat najvišji vrh in pripadajoči krater obtežena s snegom in ledom.

Do votline v steni, na višini okrog 5250 m, smo dobro

napredovali, potem pa je postajalo vse težje. Najprej so nam zaradi mraza odpovedale čelne lučke, razen navadne ploščate, ki sem jo nosil pod vratom na toplih prsih, zato smo bolj tavalili kot hodili po neutrjeni in neizraziti strmi poti, večinoma po drobnozrnatem in prašnem peščenem plazu.

Nekajkrat smo pot zgrešili, zaradi česar je postajal vzpon proti Gilman's Pointu vedno daljši in vse napornejši.

Ker smo se na pot podali prvi, smo lahko nekaj 100 m pod nami opazovali premikajoče se luči gornikov iz drugih skupin, kar me je spominjalo na palčke s svetilkami iz vsem poznane pravljice. Eni so se približevali, drugi oddaljevali. Tudi v naši skupini se je pokazala razlika v moči posameznikov: eni so počivali več in bolj poredko, spet drugi manj in pogosteje, čim višje smo bili, več smo počivali, da bi na ta način v naših telesih nadoknadili manjkajoči kisik.

Z višino je postajal tudi mraz vse bolj oster. Dvojne rokavice, ene volnene in ene zaščitne proti vetru, niso več pomagale, zato si je moral marsikdo izmed nas masirati prste, da si jih je, s pospeševanjem pretoka krvi, ogrel. Me ne je po hrbtu začelo mraziti, ko pa sem bundo v spodnjem delu z vrvico čvrsto pripasal k telesu, mi je ujeti topli zrak končno malo grelo telo.

Nekaj 10 m pod robom vulkanskega kraterja je sledil prestop s peščenega dela poti na skalovje, po katerem je bilo treba malo plezati. Bilo je skrajno naporno, a v upanju,

Na Gilmans Poitu (5680 m) je termometer kazal -41°C

da bomo kmalu na kraterskem robu, smo napor vzdržali prav vsi.

Po šestih urah smo prisopihali na Gilman's Point in dosegli višino 5680 m, ker pa

je v sunkih močno pihalo, smo se ob prihodu morali čvrsto oprijeti ledeno mrzlih skal, ki smo jih z nelagodjem čutili prek dvojnih rokavic.

Imeli smo srečo. Komaj sem se zavedel, da smo na robu kraterja, že je sonce naznanilo svoj приход. Za zarjo se je začelo daniti in sončni žarki so začeli v blišču razsvetljevati zasneženo in poledenelo visokogorsko pokrajino – obrobje kraterja in njegovo dno. Termometer je tedaj ob močnih sunkih vetra kazal -41°C . Posnetki, ki sem jih naredil s fotoaparatom, so mi tudi toliko let po vzponu še vedno nepozaben spomin na tamkajšnje surove življenjske razmere in prečudovito lepoto narave.

Po krajšem postanku na Gilman's Pointu smo pot nadaljevali v čudoviti in čisti svetlobi ter po poledenem, a položnejšem robu kraterja do Kiba – Uhuru Peaka.

Želja priti na najvišji vrh Kilimandžara je bila tolikšna, da smo se, ne da bi se zavedali med hojo proti vrhu razkropili. Ne da bi opazila, sva s Shfunzijem naenkrat ostala sama na Gilman's Pointu. No, sam sem potem nekoliko pohitel ter dohitel Angelco, Majo in pomočnika našega vodiča, Haistija, vendar se mi je to igranje maščevalo, zato sem

začel hoditi počasneje.

Kmalu za mano se je z Gilman's Pointa odpravil tud vodič Shfunzi, ki je pred tem še nekaj časa leže počival.

Po slabi uri hoje sem prispel do Toneta, ki je dobrih 100 m pred najvišjim vrhom Kibo sedel na poledenelem snegu in počival. Povedal mi je, da mu zmrzujejo prsti na rokah. »Masiraj jih, pa bo bolje«, sem mu svetoval, nato pa dodal: »Dvigni se, nadaljujva skupaj!«

Tone je še nekaj časa sedel, potem pa se je hitro dvignil, skočil nekaj korakov naprej in togotno zalučal proč pohodno palico, Še sreča, da palica ni padla v krater. Po tem sem ga opozoril: »Brez palice ne boš mogel naprej, poberi jo.« In Tone jo je pobral.

Ko sem opazil, da se mi približuje naš vodič, sem pot nadaljeval proti vrhu, kamor sta se, kmalu za mano, napotila Tone in Shfunzi.

Načert zaradi višinske bolezni je Tone nekaj 10 m pred vrhom odvrigel nahrbtnik. Pobral ga je Shfunzi in mu ga odnesel na vrh. Za njim je na vrh prispel tudi Tone, vendar tako oslavljen, da se je kar sesedel na led.

Kibo, najvišji vrh Kilimandžara smo dosegli vsi štirje: Angelca, Maja, Tone in jaz.

Zasanjan od opojnosti vzpona mi čas tedaj ni bil gospodar. Vesel, da nas je gora sprejela, sem se najprej prepustil svoji notranji sreči, nato pa užival v prekrasnem razgledu, ki ga vse naokrog ni oviralo čisto nič.

S stiskom rok in objemi smo predali drug drugemu zahvalo za spodbujajoče besede pri premagovanju skrajnega

Na Kibu (5895 m). Na levi Angelca in jaz, na desni Maja

napora in mraza.

Zanimivo je bilo doživljanje takoj po prihodu na vrh, ko zaradi pomanjkanja kisika v nuji preživetja zreš minuto ali dve omotično naokrog: vidiš, slišiš, a ne doumeš takoj, kar ti morebiti želijo dopovedati drugi.

V zvezi z omotičnostjo se je meni pripetilo tole: ko je Avstrijec prispel za nami na vrh Kiba, je takoj pristopil k tanzanijski zastavi in hkrati držal v roki avstrijsko zastavico. Prosil me je, naj ga slikam, a sem vanj slabo minuto le nemo strmel, ne da bi doumel, kaj hoče od mene. Šele ko ga je slikal nekdo drug, sem ugotovil, kaj je želel Avstrijec od mene.

In še drug primer: ob prihodu na vrh je Tonetu na ledu, ki je bil ves razjeden, z do 0,5 m globokimi škrapami, spodrsnilo. Pri tem je padel in si zlomil palico. Kmalu po tem dogodku nas je vprašal: »Od kod mi zlomljena palica?«

Bilo je lepo, sončno vreme, postajalo je tudi topleje, zato smo se na vrhu zadržali malo dlje, kot smo načrtovali. Naredili sem več fotografskih posnetkov, občudovali več metrov visoke bližnje bočne ledenike, zamegljeno prostrano nižavje v daljavi globoko pod nami, zasnežen in poledenel vulkanski krater, lepoto komaj vidne vijugaste ledene poti proti Gilman's Pointu in prepadni Mawenzi, ki je bil v primerjavi s Kibom videti kot otrok.

Ker se vsaka stvar prej ali slej konča, se je končalo tudi

naše uživanje na najvišjem vrhu Kilimandžara. Morali smo na pot navzdol in tako mi je ostal samo še bleščeč spomin na čudovit razgled in vsebinsko pestrost, ki se združuje na vrhu Kiba. Na njem je bilo moje doživljanje tako globoko, »da mi je duša zapela.«

Tokrat naj nam spregovori pesem, ki jo je prevzeta od te veličastne gore napisala osemnajstletna hči Maja:

Utrinek visoko na gori – Uhuru Peak

*Svoboden naj bi bil tisti, ki pride na vrh.
A tam ni ptičev in bogatih molekul kisika.
Špice ledu pod pravim kotom klonejo močnemu vetru.
Soncu je ukraden rumeni sijaj, vse je belo.
Korak se zdi kot tek na sto metrov,
vzdihljaj globok kot morje.
Pogledi ljudi so vodeni ali pa globoko zmedeni sami v sebi.
Na vrhu ni sape za himno in hvalo,
le šepetanje sreče, ki je počasno.
Kralj na prestolu gore brez krmarja pluje proti dolini.
Kjer šele začuti, kaj je premagal brez meča in sulic,
le s koraki polžev in z vztrajnostjo levov.*

Medtem ko smo se vračali z najvišjega vrha Kilimandžara, so se nižje čez rob vulkanskega kraterja začeli poditi oblaki.

Znano je, da se lahko na Kilimandžaru vreme hitro sprevrže v vihar. A v našem primeru je ostalo le pri pro-

zorni lahni meglici, pa tudi veter je bil blag, komaj zaznaven.

Reševanje

Pri sestopu s Kiba do Gilman's Pointa, do koder je pot vodila, enako kot navzgor, po grobem in kot beton trdem snegu, nismo imeli težav, z izjemo Toneta, ki je resno zbolel za višinsko boleznijo.

Tonetu noge niso več omogočale, da bi hodil sam, kmalu za tem tudi stati ni več mogel. Postal je zaspan in bi le spal, kar bi bilo zanj lahko usodno, če mu ne bi pomagala Angelca.

V zgornjem delu sestopa sta Toneta, na vsaki strani, podpirala vodič Shfunzi in njegov pomočnik Haistija. Ko sta zaradi nenavadnega obnašanja zaključila, da je Tone jemal poživila, da bi zmoget priti na vrh, mu nista več hotela pomagati. Na posredovanje Angelce je Shfunzi odgovoril: »narava bo sama poskrbela zanj.« Šele po nadaljnjem prosečem prigovarjanju je popustil in priskočil Tonetu na pomoč.

Kmalu za tem pa bi se skoraj zgodila nesreča; na zelo nevarnem strmem delu, neposredno nad kraterjem, se je Shfunzi spotaknil in s Tonetom sta se začela valiti navzdol. Po nekaj metrih sta ju rešila gibčnost in moč Shfunzija. Po tem zelo srhljivem dogodku je zadevo vzela v roke Angelca. Bila je namreč edina izmed nas, ki se je nekoliko spoznala na medicino.

V nadaljevanju poti je Angelca Toneta podpirala, kolikor je zmošla, in mu glasno ponavljala, da mora hoditi, ko ni

več zmožel prestavljati nog, pa mu je rekla, naj malo posedi. Toda hodil je le s popolno podporo in globoko zaspal takoj, ko se je usedel. Življenje mu je verjetno rešilo kratko vmesno spanje, saj ni prišlo do edema in s tem smrti.

Pomoč skrajno onemoglemu človeku, več kot 5700 m visoko v gorovju ob več kot polovičnemu pomanjkanju kisika lahko postane usodno tudi za tistega, ki je še zmožen pomagati. Na srečo se pomoč Tonetu, Angelci ni maščevala.

Ob prihodu na Gilman's Point (5680 m) je bil Tone čisto brez moči. Z vso težo se je nekaj metrov stran, v smeri siceršnjega sestopa nad okoli 10 m visoko prepadno skalo, nevarno nagnil, in če ga Angelca ne bi zadržala, bi zagotovo strmoglavil v prepad. S hčerko Majo sva se tedaj zadrževala na Gilman's Pointu in te nevarnosti, ki je pretila, sploh nisva opazila.

Veliko lažje je šlo z bolnim Tonetom navzdol po drobnem peščenem plazu, počasi pa se mu je vračala tudi moč. Vendar pa se je, ob pomoči Angelce, vodiča Shfunzija in njegovega veliko mlajšega pomočnika Haisfija, navzdol večinoma zaganjal, poskakoval in tudi padal, pri tem pa na ves glas ponavljajoče pel: »Doma so stare babe, ragljajo kakor žabe.«

Ko smo se zbrali ob votlini približno 400 m niže od Gilman's Pointa, si je Tone že toliko opomogel, da je po krajšem postanku na ne preveč strmi poti do gorske postojanke Kibo Hut že hodil sam, celo brez pomoči. Tu je prišla do izraza njegova dobra fizična pripravljenost, ki jo je pridobil pri prejšnjih vzponih na tri in štiritisočake v Alpah, predvsem pa v gorovju Mount Kenya, kjer se je z

nami povzpel na 4985 m visok vrh Lenana.

Okoli 10 m pred gorsko postojanko Kibo Hut je vsakega posebej pričakal naš kuhar, ki je vsakemu izmed nas prijazno in z nasmehom ponudil, prijetno hladno, limonado, ki je kot balzam učinkovala na naše utrujeno telo in na od vulkanskega prahu izsušena usta.

Kibo Hut smo dokaj hitro zapustili, ker smo morali do večera priti do gorske postojanke Horombo Hut, do koder nas je čakalo okoli šest ur hoje.

Pod vtisom zmage samega nad sabo in tega, da mi je bilo dano osvojiti najvišji vrh Afrike, sem zatopljen v ta veličastni dogodek na čas sestopanja z gore tako rekoč pozabil, celo utrujene noge so pozabile na utrujenost, ko sem s skupino pred sončnim zatonom srečno prispel do koč postojanke Horombo Hut.

Tako, smo z vzponom od gorske postojanke Kibo Hut do Kiba - Uhuru Peak kot najvišjega vrha Kilimandžara in nato do gorske postojanke Horombo Hut, opravili okoli sedemnajst ur čiste hoje.

Po prihodu na Horombo Hut in po dodelitvi prostora za prenočitev smo se takoj odpravili v restavracijo na večerjo, po večerji pa takoj odšli v postelje, da bi se odpočili za naslednji dan.

Turobno vreme z dežjem

Ko smo po prespani noči vstali, je bilo vreme turobno in megleno, pa tudi mrzlo je bilo in še pihalo je. Tako neugodno vreme nas je spremljalo skoraj vso pot do gorske postojanke Mandara Hut, kjer je začelo najprej rositi in na-

to še deževati. Zaradi dežja je pot kmalu postala povsem blatna, ponekod je po njej tekla celo voda.

Zaradi neugodnih vremenski razmer se v Mandari nismo zaustavili, ampak smo hiteli naprej, da bi čim prej prišli iz tropskega pragozda. A ni šlo enostavno, pot je bila blatna in zato zelo spolzka. Izredno smo morali paziti in loviti ravnotežje, da smo se obdržali pokonci. Bili smo blatni vse do kolen.

Dobre pol ure pred izstopom iz nacionalnega parka Kili-mandžaro je prenehalo deževati in dobra volja se nam je ponovno vrnila.

Pred slovesom v Maranguju smo vodiču Shfunziju, njegovemu pomočniku Haisfiju in nosačem v denarju darovali napitnino in še kakšen kos naše planinske opreme. Vse kar smo jim dali, so s hvaležnim nasmehom sprejeli. Ko smo jim podarili tople kape, ki smo jih nosili na poti, in se jim opravičili, da so umazane, so se le nasmehnili in odgovorili: »Non problem.« Z veseljem so sprejeli tudi rokavice, ponošene čevlje in vse, kar smo od planinske opreme lahko pogrešili.

Treba pa je poudariti, da so imeli nosači, vodič in njegov pomočnik ter kuhar med vso potjo po Kilimandžaru do nas izjemno spoštljiv odnos. S privzgojeno vljudnostjo do premožnejših belcev so se trudili, da bi nam bilo v njihovih gorah lepo in udobno. Zelo radi so se pogovarjali, spraševali o našem življenju in vljudno odgovarjali na naša vprašanja, pri tem pa upoštevali pristno hierarhijo, pri čemer ima tuji gornik najvišji rang, od domačinov pa mu sledijo, vodič, pomočnik, kuhar in nazadnje nosači.

Kilimandžaro in veličastni dogodki na njem so se mi glo-

boko vtisnili v spomin, od napora vzpona pa vse do neverjetnosti razgleda, do džungelskih glasov v tropskem pragozdu in premagovanja izjemno redkega zraka, ko so celice mojega telesa kričale po kisiku, nujnemu za življenjsko moč.

Bariloški Andi

Argentina

Naravne lastnosti

Precejšen del nacionalnega parka Nahuel Huapi se dviga nad gozdno mejo. V davnini so vse visoke gore, med katerimi je veliko nekdanjih ognjenikov, pokrivali ledeniki. Ko so izginili, se je ledenik ohranil le na Tronadorju, za njim pa je ostal dolg visokogorski svet granitnih pobočij in sten.

Razlike med nočnimi in dnevnimi temperaturami ter zimo in poletjem so tu izredno zaznavne. Podnevi sonce močno pripeka, ponoči pa zmrzuje, celo poleti.

Ko se sneg stopi, je vode v gorovju zelo malo, pobočja pa nenehno bičajo močni vetrovi. Granit razpade v grušč z robovi, ostrimi kot britev.

Catedral Sur

(2360 m)

Skozi požgani gozd

Proti Catedral Sur smo se napotili skozi obsežno pogorišče pragozda, kjer štrlijo v nebo velika požgana drevesa lenge, kaje in nire, nekatera debela pa so v gozdu podrta. Po treh urah hoje smo prišli do zavetišča »Pod skalco«, ki je po slovenskem alpinistu poimenovano »Petriček«. To je še danes med slovenskimi rojaki zelo priljubljena planinska postojanka, do katere so pot izsekali požrtvovalni začetniki slovenskega planinskega društva in postavili prvo zavetišče pod naravnim skalnim obokom.

Od zavetišča »Petriček« smo nadaljevali pot po dolini slovenskega zvonika in nato »po brezpotju« proti Catedral Suru.

Najprej smo se prebijali skozi pragozd in potem skozi grmovje, poimenovano nire. Plazeče se veje nire so se zapletale v naše nahrbtnike in nas ovirale pri iskanju smeri, na kar smo se prebili na prosto, kjer me je očaral razgled po številnih vrhovih Catedral Sura. Pot naprej je bila strma, skalnata in krušljiva.

Vendar je tudi tako divji in odmaknjeni svet poln svojevrstne očarljivosti in rastlinja. Preživijo lahko le tiste rastline, ki so se prilagodile na sušne razmere in veliko izpo-

Catedral Sur nam ni bil dosegljiv

stavljenost ultravijoličnemu sevanju sonca. Še težavnejše življenje si je zanje težko zamisliti. V tem visokogorju traja zima skoraj devet mesecev, zato imajo rastline zelo malo časa za svoj razvoj.

Ob vzponu je bilo ozračje zelo čisto in za vrh se nam je zdelo, da je blizu, vendar smo bili po dvanajstih urah vzpona še tako oddaljeni od Catedral Sura, da smo se odločili za vrnitev.

Ugotovili smo, da smo podcenili pot do vrha Catedral Sur (2360 m) in nazaj do zavetišča, saj si nismo predstavljali, da je tako dolga.

Nisem osvojil vrha, doživel pa sem divjino Catedral Sura, se vživel v razmere prvopristopnikov in užival v samotni. Le krožeči kondorji na nebu so mi delali družbo.

Ob vzponu in vračanju se je zgodilo več zdrsov, najbolj nevarno pa je bilo, ko se je izpod noge enega izmed sopotnikov sprožil izjemno velik kamen in skakajoč z vso hitrostjo, letel mimo glav nekaterih članov odprave, tudi Angelce, česar sem se kot njen mož, zelo prestrašil.

Ko smo se vračali po zelo strmi suhi strugi hudournika, pa je na enem velikem balvanu sopotniku zdrsnilo, velika sreča je, da je bila tedaj ob njem Angelca, ki ga je zadnji hip rešila pred nevarnim padcem.

Vračali smo se po suhi strugi, nato ob hudourniku ter v mraku in temi še skozi pragozd do steze, ki vodi do zavetišča »Pod skalco«.

Ob rušenju kamenja, malih zdrsih in iskanju prehodov smo doživeli tudi številne nevarne situacije, a smo se vsi zdravi in srečni vrnili. Po prihodu smo se ob ognju nekoliko okrepčali, odpočili in tudi zapeli z drugimi nekaj sloven-

skih pesmi.

Naslednje jutro smo se povzpeli po dobro shojeni poti do kočice Refugio, ki stoji ob laguni Tonček, ki je največje visokogorsko jezerce pogorja Catedral Sur. Jezerce je dobilo ime po slovenskem alpinistu Tončku Pangrsu.

Še pred nočjo je sledila vrnitev v dolino, ponovno skozi požgani pragozd.

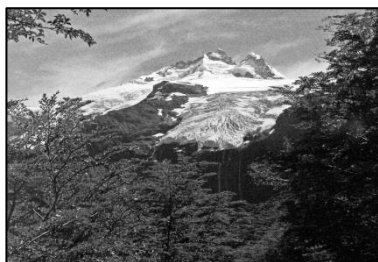
Tronador (3478 m)

Po slovensko imenovan Gromovnik

Tronador, 3478 m visoka gora, ki nam ni dovolila sto piti na vrh, leži na meji med Argentino in Čilom. Pokriva ga vulkanski ledenik, ki je ostanek celinskega ledu iz ledene dobe.

Prvi slovenski vzpon na Tronador, najvišjo goro na severu patagonskih Andov, je bil opravljen leta 1950, opravila pa sta ga Janez Flere in Dinko Bertonec. Slednji je, v okviru argentinske ekspedicije v Himalaji, poskušal osvojiti 8197 m visok Dhaulagiri.

Na Tronador smo se napotili drugi dan po vrnitvi z gorovja Catedral Sur. Na pot smo odšli veseli in hkrati s tes-

Ledenik s številnimi ledeniškimi
razpokami

nobo v srcu. Nekaj dni pred našim odhodom se je namreč na ledeniku Tronadorja smrtno ponesrečilo šest mladih fantov iz naveze osmih članov. Kot vojaki so ob opravljanju vaje zdrsnili v razpoko (špaltno). Ledenik ima veliko nevarnih razpok, pokritih s snegom, ki tu pada zelo pogosto, zato tudi večkrat zabriše sledi možnih prehodov.

Našo skupino je vodil Boris Kambič iz San Carlos de Bariloche, ki se je na Tronador povzpел že sedemkrat, večkrat pa mu je vzpon preprečilo slabo vreme.

Od Borisa Kambiča smo izvedeli, da je uspeh na gori močno odvisen od vremena, ki je tu izredno muhasto. Najbolj pa je nevarno, če se na ledeniku pojavi megla, ki človeka zaradi neizrazite konfiguracije terena povsem zmede – dezorientira. Če se izgubiš na ledeniku, je to zaradi številnih s snegom pokritih razpok smrtno nevarno.

Ob prihodu v nacionalni park Tronador in plačilu vstopnine smo pot nadaljevali do Pampa Linde in naprej do Garganta del Diablo, od koder smo se peš odpravili v bližino mogočne stene Tronadorja, po katerem so bobneli številni slapovi talečega se ledenika; zgodi se tudi, da se nad 100 m visoko steno odtrga kos ledenika (serak), ki grozeče zgrmi čez ostenje. Od tu tudi ime Tronador, kar v prevodu pomeni grmovni.

Zamaknjen od veličastnega slapu, nad katerim visijo več metrov visokega gmote ledu, sem kot v transu odjadral v svet oddaljenih skrivnosti.

Ker na Tronador od slapu ni poti, smo se vrnili do Pampa Linde, od koder smo peš zakorakali proti planinski koči Otto Meiling. Pri tem se nam je ponudila priložnost, da del poti opravimo na konjih. A za jahanje sta se odločila le dva,

medtem ko je večina dala na konje le svoje nahrbtnike.

Za peš hojo sva se z Angelco, ne da bi oddala nahrbtnika, odločila zaradi lepega vremena in želje, da ob poti od blizu spoznavava floro in favno tega dela Andov.

Občudoval sem mogočna drevesa lenge in nire ter različno grmičevje, kjer je prevladoval do 4 m visok bambus, ki trdno zmanjšuje prehodnost pragozda. Ko sem se povzpel nad pragozd, se mi je razgrnil pogled nad slapove in ledenik, le vrh Tronadorja se je skrival v megli.

Na razglednem kraju gore se nam je približal kondor (največja ujeta Andov; razpetina njegovih peruti lahko doseže do 3,6 m) in nekajkrat, dokaj nizko zaokrožil nad nami.

Po razglednem delu gore sem hodil do gorske kočice Otto Meiling dobro uro po skalovju oziroma, bolje rečeno, po strnjeni lavi in občudoval mogočen ledenik.

Otto Mailing je skromna in sorazmerno majhna gorska kočica. Pritličje je v celoti jedilnica z nekoliko pregrajeno malo kuhinjo, celotno podstrešje pa je skupno ležišče, kjer so položene pene. Odej ni, spalne vreče in vse drugo si mora vsak sam prinesiti s seboj.

Gorniki in andisti z različnih celin in držav smo postali prijetna družčina in radovedni »zakajčki« v komunikacijah.

Sredi noči je začel zavijati veter, zaslišal sem dežne kaplje, ki so močno škrebale po strehi, tramovje pa je škripalo. V zavest se mi je vse bolj tihotapila misel, da nam vreme ne bo dovolilo stopiti na zeleni vrh Tronadorja. Močno je deževalo vse dopoldne in tudi popoldan ni bilo veliko boljše.

Po dežju še sodra

Ko smo zapuščali varno gorsko zavetišče in se napotili v dolino, je padala celo sodra. Tudi ko se je ob vračanju nazaj, od časa do časa, zvedrilo, tega nisem občutil, saj je močno kapljalo od drevja, bambus pa se je na več mestih upognil strmo nad pot, tako da smo hodili skozi »naravni tuš.

Mokri, a vseeno dobre volje, smo se v pampa lindi (lepa ravan) zatekli v lokal, ki so ga upravljali Indijanci. Nad našo mo kroto se niso pritoževali.

Sledilo je čakanje na avtobus, ki bi moral priti po nas ob 20. uri. Vsake pol ure smo spraševali, ali bo res prišel po nas; domačini so nas z nasmehom tolažili in venomer ponavljali, da je naša skrb odveč. In res, ob 22.30 je vstopil v gostišče nasmejan šofer, nas prijazno povabil v mali avtobus in nas varno odpeljal do hotela Carantania v naselju San Carlos de Bariloche.

Med vožnjo sem imel v mislih že naslednji vzpon na »slovensko goro« Kapižo, v izvorniku poimenovano Cerro Capilla, s srčno željo, da po tretjem gorskem poskusu uspešno priti na njen 1958 m visok vrh.

Kapiža

(1958 m)

Prebijali smo se preko na pol strohnelih dreves

Kapiža, najbolj slovenska gora

Kapiža je poleg Tronadorja najznamenitejša gora v nacionalnem parku Nahuel Huapi. To najbolj slovensko goro v Argentini so Slovenci prvič osvojili v začetku februarja (takrat je pri nas avgust) leta 1951 in hkrati so ustanovili Slovensko planinsko društvo Bariloche.

Leto za tem so na vrhu Kapiže postavili križ, ki je postal simbol slovenstva v Argentini. V obviseli dolini tolmunov pod vrhom Kapiže pa so leta 1996 postavili še slovenski bivak Slovenija z originalnim napisom Viva Slovenia.

Dostop do Kapiže je mogoč samo s strani jezera Nahuel Huapi.

Da bi se povzpeli na Kapižo, smo se do zaliva Bahia Lopez pripeljali z avtomobili in se tam vkrcali na majhno ladjo, ki nas je popeljala po dokaj razburkanem jezeru, do vznožja Kapiže. Bil sem kar nekoliko presenečen, ker je plovilo s prednjim kljunom zapeljalo kar na peščeno obalo, hkrati pa zadovoljen, saj smo se lahko iz ladje izkrcali neposredno na kopno.

Edina pot na Kapižo, ki so jo uhodili Slovenci in jo tudi vzdržujejo, se torej začne z izkrcavanjem na zelo strmem

in divjem delu gore. Kapiža, na katero je hoje približno pet ur, je takoj pokazala zobe: po gozdu je najprej ležalo polno podrtih, napol strohnelih dreves, povečini leng, kar nas je pri vzponu po izjemno strmem bregu močno oviralo.

Med vzpenjanjem je bil neprijeten tudi prah, ki se je ob vsakem koraku dvignil izpod čevljev, zato smo večinoma hodili razkropljeno. Prah je bil po večini ostanek pepela od davnega izbruha vulkana.

Nevarna stena

Preplezati je bilo treba tudi nevarno steno, brez vsakršnega varovanja, kaj šele stopinj v skali, nato pa se po vrvi dvigniti na višino, kjer se že začne ostro in nevarno drseče kamenje, pravzaprav granitne plošče, ki občasno zgrmijo v dolino proti jezeru Nahuel Huapi.

Med hojo je bila potrebna izredna previdnost, na kar nas je še posebej opozarjalo dejstvo, da se je prav tu hudo ponesrečil legendarni alpinist Dinko Bertoncelej, ki je v petdesetih letih prejšnjega stoletja osvojil vse nevarne in do-

Zvečer smo pred bivakom Slovenija prepevali slovenske pesmi

tlej še ne osvojene vrhove bariloških Andov; skušal je osvojiti tudi 8167 m visok vrh Daulagiri v Himalaji.

S skupino slovenskih gornikov, med katerimi je bila tudi moja žena Angelca, sem se do

bivaka Slovenija, ki stoji na višini okoli 1500 m, prebijal

skozi grmičevje lengo, ki na nižji nadmorski višini predstavlja mogočno avtohtono drevesno vrsto v Andih argentinske Patagonije.

Dolina tolmunov, kjer stoji bivač Slovenija, je prostrana dolina potočkov in malih jezer.

Po prihodu v ta kraj so tamkajšnji gorniki - Slovenci, tako kot je v navadi, zakurili ogenj in pripravili čaj za vse udeležence gorskega izleta. Večer smo preživeli ob ognju v prijetnem pogovoru in ob slovenskih pesmih, kar me je, z navzočnostjo mojega tenorskega glasu, prijetno vradostilo.

Jutro je bilo nekoliko megleno, kar pa večjemu delu naše odprave ni preprečevalo nadaljevanja poti proti 1958 m visokemu vrhu Velike Kapiže, medtem ko sva se z Angelco odpravila proti Mali, nekaj metrov nižji Kapiži in bližnjemu grebenu, od koder je čudovit pogled na jezero Nahuel Huapi in okoliške vrhove, zlasti na najbližje ostenje Lopeza.

V zamaknjenosti ob pogledu na naravno stvaritev so me plavajoče misli popeljale v svet brezčasnosti, v svet neizmerne lepote, ki se mi je globoko usidrala v spomin. Globoko v spomin se mi je usidralo tudi raznovrstno avtohtono cvetje, rastoče v dolini tolmunov, med katerimi so izstopali okusni, brusnicam podobni rdeči sadeži.

V zgodnjih popoldanskih urah smo se ob bivaku ponovno vsi zbrali, na kar smo se napotili proti vznožju do jezera.

Z vso zbranostjo in previdnim korakom smo navzdol premagovali strmino, ki je bila po nekod še nevarnejša kot ob vzpenjanju navzgor. Na najzahtevnejšem mestu so skozi strmo skalnato pečino bolj izurjeni gorniki priskočili na

pomoč tistim, ki nevarnega spusta s težkimi nahrbtniki niso zmogli.

Utrujeni, vendar veseli, da smo se s te zahtevne gore vsi srečno vrnili, smo se v jezeru še umili in ob obujanju spominov počakali na ladjo, ki je priplula do nas v dogovorjenem času.

Samota in popolna odrezanost od civiliziranega sveta sta me navdajali z mirom, čeprav so visoki valovi razburkanega jezera nevarno premetavali ladjo sem in tja.

Treking v indijski Himalaji

Na splošno o trekingih v Himalaji in o našem trekingu

Treking je vrsta planinarjenja, za katero je značilno, da pohodniki največkrat najamejo vodiča in mule ali osle, ki nosijo hrano in prtljago.

Veliko se jih odloči tudi za kuharja, pridruži pa se jim še njegov pomočnik. Le redki se odločajo za samostojno planinarjenje po Himalaji, saj so zemljevidi zelo slabi, netočni, doline pa se cepijo in vejajo v neskončnost, tako da je orientacija za neizostreno oko zelo težavna. Takšni podvigi

so zelo tvegani in se večkrat končajo z izginotjem oseb, ki odtavajo v neznano.

Mi smo se odločili za popolno spremstvo in izkazalo se je, da je bila naša odločitev pravilna. Ko človek hodi od pet do osem ur na veliki višini (od okoli 3000 m do okoli 5000 m), je zelo izčrpan in si želi umik pred žgočim soncem, kuhanje pa mu po dnevni turi niti ne pride na pamet.

Vedno so nas ob prihodu v prostor kampiranja postregli s čajem ter nam skuhali dobro in raznoliko večerjo, večinoma indijske, kitajske ali nepalske jedi, tako da so naše potovanje spremljali še avtentični okusi nove dežele.

Šotore lahko popotnik prinese s sabo sam ali pa si jih izposodi pri kakšni turistični agenciji, pri kateri najame vodiča in ostale pomočnike.

Zanimivo je bilo, da smo pričakovali spremstvo le nekaj ljudi, zbralo pa se jih je več, kot je bilo nas: vodič (včasih se mu je pridružil še pomočnik), kuhar, pomočnik kuharja in mulovodec z dvema gonjačema, ki so skrbeli za delavne živali, ki na svojih hrbtih potrpežljivo nosijo tudi do 80 kg težko raznovrstno opremo.

To, da plačaš več ljudi, kot jih potrebuješ, je v Indiji običajno, saj je delovne sile na pretek, ljudje pa se na vse načine znajdejo pri zaslužku za vsakdanji kruh. Takšna »odprava« je za naše razmere še vedno poceni. Znesek, ki smo ga odšteli za prvi petdnevni trekning z vsem tem spremstvom vred, je bil manjši, kot če bi pet dni planinarili po naših gorah ter spali in jedli v planinskih kočah.

Prvi trekking

Na večdnevni trekking po Indijski Himalaji smo se podali: moja žena Angelca, hči Maja in jaz, spremljali pa so nas Teku, vodič trekinga, kuhar Lalu in njegov pomočnik Taši ter mulovodec Bakši z dvema pomočnikoma.

Po prihodu v Kafnu smo se poslovili od dotedanjega vodiča, Vineja in voznika džipa, Deija. Takoj za tem nas je Teku povabil v že pripravljeni šotor, kjer smo ob sveči večerjali.

V lepem in svežem jutru smo se iz Kafnuja podali na trekking proti Musrangu oziroma Lanoku, kjer smo kampirali na višini 3350 m, do kamor je bilo okoli šest ur hoje.

Ob pogledu na visoke in zasnežene vrhove Himalaje sem izjemno užival. Ob zrenju nanje sem pozabil na čas in na napor hoje, kar ob vse večjem pomanjkanju kisika zmanjševano dodajalo moč mojim celicam življenja. A treba se je bilo aklimatizirati, saj nas je čakalo med trekkingom še veliko višjih in strmejših vzponov v Himalaji.

Naslednji dan smo se podali na strmejšo pot proti 4190 m visoki Tauti, kjer je bil naš naslednji tabor. Tu leži še vedno zeleno področje Himalaje z visokogorskimi pašniki, v spodnjem delu pa tudi z nekaj drevesi in grmovjem.

Dvakrat smo prestopili mrzla in manjša deroča hudournika, izvirajoča s stopljenega ledu oziroma snega v višavju ter srečali pastirje ovac, ki so jih pasli zlasti na pobočjih nad bolj ali manj zamočvirjeno Tauto.

Ob srečanju so nas pastirji najprej »žicali« za cigarete, v katerih naj bi bilo mamilo. Bili so razočarani, ko so izvedeli, da noben od nas treh Slovencev ni kadilec.

Do prihoda na Tauto smo morali premagati visoko in zelo strmo, povečini travnato strmino. Zaradi strmine se me je sem in tja loteval rahel dvig adrenalina, in prav zaradi njega sem tako zelo užival.

Po prerčkanju ledenika na prevalu
Bhaba Pass

Pred nočjo sem z navdušenjem opazoval poslavljaljajoče se sončne žarke, ki so se v vijugasti rečici sredi močvirja zrcalili v čudoviti lepoti. Noč je bila jasna in mrzla.

Naslednje jutro smo precej zgodaj vstali zaradi načrtovanega strmega skalnatega vzpona do poledenelega prevala Bhaba Pass, visokega 4980 m. Vzpon je bil počasen in zdelo se mi je, da se pred mojimi očmi odpirajo vedno nove strmine.

Po petih urah vzpona sem zagledal bleščeči se ledenik, na vrhu pa plapolajoče budistične zastavice, ki so nas pozdravljale v mrzlem vetru, in Shanti Stupo, budistično sveto znamenje miru, spomenik velikemu Budi.

Na srečo noben izmed nas treh ni imel težav z višino, kar je bil dober znak za nadaljevanje poti.

Na vrhu prevala Phaba Pass se nam je odprl veličasten pogled na dolino Spiti, kjer v zgornjem delu zaradi redkega dežja in velike višine ni videti niti travne bilke. Imel sem občutek, kot da hodim po Luninem površju, le da je dolino po dolžini na pol presekala ledeniški potoček, ki se je po nekaj kilometrih pridružil mogočni ledeniški reki Pin.

Naprej nas je čakala dolga pot do vasice Mud Purko pred katero smo kampirali na okoli 4180 m nadmorske višine, kjer je manjša ravnina redko porasla s travo. A še prej smo morali pri sestopu s prevala Phaba Pass zelo paziti zaradi gladkega ledu, predrtega s tanko plastjo kamnitega drobirja.

Po prečkanju ledene površine, smo se usedli na kamnita tla in počivajoč zrl v čudovite večbarvne plasti prepadnega skalovja doline Spiti.

Dobro uro po prihodu na kraj kampiranja se nam je iz bližnje samotne kmetije približalo mlado dekle s košem na

Kampiranje v dolini Spiti. Na sliki Angelca in Maja

rami in brez besed začelo pobirati živalske iztrebke, ki so posušeni služili za kurjavo.

Naslednji dan smo obiskali prvo vasico v dolini Spiti Mud Purko, ki leži na nekaj manj kot 4000 metrih nadmorske višine. Tam smo si ogledali mlačev ječmena, pri kateri so po raz-

tresenih snopih hodili v krogu štirje konji. Pregarjanje vpreženih živali pa je odmevalo daleč naokrog. Nato smo se odpravili do manjšega vaškega templja ob skali, ki pa je bil žal zaprt in si ga nismo mogli ogledati.

Tu živijo delovni ljudje, ki se pozimi borijo z neusmiljeno zimo. Njihove domove zasneži tudi do nekaj metrov snega, veter pa neprestano ostro brije. kuhajo in grejejo pa se s kurjenjem posušениh živalskih odpadkov, ki jih otroci

in ženske pridno nabirajo vse leto.

Družine so velike, običajno s pet ali več otroci, zato so potrebne precejšnje zaloge hrane, ki jo pridelajo s pomočjo namakalnega sistema. Vode je seveda dovolj, saj se mogočni ledeniki po vrhovih gora topijo vse od aprila do septembra, kolikor traja poletje.

Pokrajina ima posebno barvitost: neštete odtenke peščenih barv, rdeče, sive in rjave, redki oblaki pa rišejo sence po pobočjih gora. Za naš, na zelenje navajen pogled, je to precej nenavadno.

Ker je naš trekning v Trans Himalaji potekal v smeri doline Spiti, ki se nadaljuje proti severozahodu, je bila naša naslednja točka, predvidena za kampiranje, v okoli 3800 m visokem Bara Balandarju, ki leži ob vasici Tilling. Še prej pa smo prečkali hudourniško reko Pin, ob kateri smo se v čistem potočku temeljito umili in si oprali nekaj prepotenih majic.

Hudourniško reko Pin smo prečkali na mejavem mostu

Za tem smo prečkali viseči rečni most do Tillinga, kjer smo naleteli na skupino mladih fantov in nekaj deklet, ki so nam takoj ponudili njihovo, doma varjeno, pivo. Zaradi velike žeje smo ponudbo z veseljem sprejeli, zanimalo pa nas je tudi, kakšnega okusa je pivo. Bilo je zelo dobro.

Ko smo kampirali blizu vasice Tilling, so ob našem prihodu k nam prihiteli vaški otroci vseh starosti in nas prosili za bombone, nato pa so nas do večera opazovali in se okrog nas igrali družabne igre.

Po ogledu bližnjega manjšega svetišča, nameščenega ob skalovju, smo se vrnili v tabor, kjer so se nam pridružili gonjači konj in zvečer pripravili ogenj s posušenimi konjskimi iztrebki. Poudariti je treba, da so iztrebki goreli s svetlo rdečim plamenom, enakomerno in brez smradu.

Ko smo nadaljevali pot proti vasi Mud, smo ponovno prečkali deročo reko Pin, ki dobi največ vode izpod ledenika na prevalu Pin parvati Pass, ki leži na višini 5319 m.

Reko Pin smo prečkali s pomočjo letečega mostu. To je nekakšen železen zaboj, s kolescem pritrjenim nad debelejšo žico. Izmed nas treh se je najprej v ta zaboj usedla Maja, Teku, ki je stal na drugi strani reke, pa jo je s tanjšo žico povlekel k sebi, kar je ponovil tudi pri Angelci in pri meni. Da pa je lahko on prvi prišel prek reke, si je pri tem veliko pomagal s poznavanjem tehnike.

Na poti smo srečali kar nekaj domačinov, ki so pot, ki smo jo ubrali, uporabljali za povezavo med gorskimi vasicami. Človek misli, da je zašel v divjino, nato pa sreča domačina lahkih nog, ki nas smeje prehiteva in pozdravlja z »džule«.

Sledilo je še nekaj hoje ob veliki reki Pin, na kar smo ponovno prečkali reko, a tokrat prek majavega visečega mostu. Pešci smo se prek mostu sprehodili brez večjih težav, mule in konji pa ne.

Gonjači so živali preganjali čez most z metanjem kamena v njihova telesa in z glasnim vpitjem, a živali so se zaradi bojazni, da bodo padle v široko in deročo reko, na vse mogoče načine upirale. Precej dolgo je trajalo, da so živali prešle most, eden od konj pa je sredi zibajočega se mostu celo padel, a se na srečo pobral in brez poškodb prišel na

drugo stran.

Po srečnem prečkanju mostu in vsem, kar je pred tem sledilo na trekingu, smo se po prihodu v vasico Mud zagledali v džip, ob katerem sta smeje stala in nas od daleč pozdravljala prejšnji in nadaljnji vodnik Vinej in voznik Dei.

Drugi treking

Na prvem trekingu smo premagali 4980 m visok preval Bhaba Pass, od koder smo se spustili v dolino Spiti, na drugem pa smo prečkali nenavadna področja na višini 4000-5000 m, ki so samevala brez kakršnega koli zelenja.

Tudi tu so na površju kamenine, nastale iz usedlin v morju Tetis, ki se je pred približno 150 milijoni let raztezalo od Zahodne Evrope do Daljnega vzhoda. Te raznobarvne kamenine vsebujejo ponekod fosile školjk in polžev ter druge, v kamen spremenjene, živalske ostanke.

Od vasice Lha Lun smo se najprej za okoli 100 m spustili navzdol, od tam pa smo krenili strmo navzgor po ozki sooteski do kamnitega budističnega znamenja z zastavicami in klopco.

Ko se mi je ob prihodu do budističnega znamenja odprl veličasten pogled na stožčasti šesttisočak Sil in bližnjo okolico, sem pozabil na, od napora pospešeno, bitje srca - sreča je preseгла celo napora telesa.

Po prihodu Angelce in Ma-

Po srmem vzponu se je počitek ob budističnem znamenju prilgel

Je smo vsi trije, sedeč na klopici ob budističnem znamenju nekaj časa, ne da bi spregovorili, nemo zrl v lepoto visokogorskega sveta.

Ko smo se nekoliko odpočili smo pot nadaljevali do vasi-ce Demol, stoječe na višini okrog 4550 metrov.

V Demolu smo si ogledali tipično himalajsko domačijo. V hišo smo vstopili skozi streho po strmi lestvi. V prvi sobi so bila tla iz steptane ilovice, ležišča iz slamaric, preproge, police in kovinska skrinja, v drugi je bil družinski tempelj, kjer je stala ročno oblikovana omara za shranjanje svetih knjig in relikvij, pod obema sobama pa je stal hlevski prostor za živino, ki v mrzli zimi pomaga ogrevati prostore, kjer prebiva družina.

Na 4760 m visokem vrhu smo našli fosile. Desno zadaj šestitisočak Sil

Po odhodu sem na zadovoljstvo lastnika hiše kupil nekaj lepih fosilov, najdenih v neposredni bližini vasi. Blizu vasi smo tudi kampirali.

Ker je bila noč jasna, obsijana s polno luno, je bilo ponoči zelo mrzlo. In še to: že nekoliko v mraku so mimo

nas kmetje vodili več težko otovorjenih jakov, kar je bilo za nas posebno doživetje.

Naslednji dan smo se povzpeli na 4760 m visok vrh in na njem našli celo fosile, sicer ne tako popolnih, kot smo jih kupili v vasi, toda dovolj lepih za spomin.

Ob teh bitjih, ujetih v kamen, se človek zamisli, kako mogočne so naravne sile, ki so iz dna morja dvignile celo

gore in to tako visoko, pa ne samo do tu, tudi do najvišjega vrha sveta, 8848 m visokega Mount Everesta.

Ne da bi dolgo čakali, smo se z vrha spustili proti, več ur oddaljeni vasici, Hikim. Med hojo smo se večkrat ozrli na zasneženo goro Silo, visoko 6300 m.

Sonce je pripekalo, drevja, pod katerega bi se začasno lahko zatekli, pa ni bilo nikjer. Sicer pa nismo imeli izbire, potrpeti smo morali do šotorov, ki so jih za nas ob vasici Hikim postavili naši vodniki. Ko smo prispeli do njih, smo takoj vstopili v senco šotora in popili topel čaj. Takoj nam je odleglo.

Ker ima Hikim cestno povezavo z dolino Spiti, smo si pred odhodom ogledali še budistični samostan s šolo, nato pa se zapeljali v vas Langz na višini 4300 m, od tam pa smo pot nadaljevali po ovinkasti cesti navzdol do mesta Kaza, kjer smo po zaključku trodnevnega trekinga prenočili.

Treking je čudovita oblika spoznavanja dežele. Obiščeš odročne vasice in samostane, v miru opazuješ naravo ter njene metamorfoze oblik in barv, preživljaš večere ob tabornem ognju in hkrati preizkusiš še svojo fizično moč. Pri tem ne gre za ekspedicije osvajanja vrhov, ki so veliko dražje in nevarnejše, saj so na tem področju Himalaje vrhovi visoki nad 6000 m.

Na treking se lahko poda vsak, ki ima kondicijo in izkušnje s hojo po gorah ter nekaj dobre volje in ljubezni do neokrnjene narave.

Nanga Parbat

(8126 m)

Pakistan

Lepota mogočne zasnežene gore Nanga Parbata mi je zapela slavospev naravni veličini in skrivnostni samobitnosti

Tu ne gre za vrhunski alpinistični dogodek, ampak za treking na severni strani mogočne himalajske gore Nanga Parbat.

Na stičišču treh gorstev, Hindukuša, Karakoruma in Himalaje, smo se ustavili le toliko, da smo fotografirali pokrajino, kjer zaradi visokih gorovij pogled ni segal daleč.

Slab kilometer naprej se je pokazala, v zamegljeni daljavi, zasnežena gora Nanga Parbat. Ob pogledu nanjo sem zavriskal od veselja, saj sem prvič v življenju zrl v himalajski osemtisočak. Redkim je to dano. Pa še več kot to, v načrtu smo imeli celo tridnevni treking v smeri 8126 m visoke gore.

Na tabli ob cesti, kjer smo obstali, sem prebral, da je Nanga Parbat ubijalska gora. To so zapisali zato, ker je ob vzponu nanjo umrlo že več deset alpinistov.

Zapeljali smo se približno 20 km naprej, kjer smo se presedli v lokalne džipe in odšli v vrtoglave višine z adrenalinsko vožnjo po komaj predstavljeni si cesti pod mogočno goro Nanga Parbat, dokler je pač šlo. Od tam naprej

smo si na rame nadeli nahrbtnike, mule in osli pa so nosili večjo opremo.

Džipe smo zapustili ob gorski vasi s skrbno obdelanimi polji ob potoku, ki ga z vodo napajajo ledeniki z Nanga Parbata. Hiše so tu grajene iz kamna, nekaj je tudi preprostih lesenih kolib.

Zaradi velike oddaljenosti otroci ne hodijo v šolo, obiskovali je niso niti starši. Živijo po tradiciji in znanju, prenesenem iz izkušenj prednikov.

Ko so se nam približali otroci, smo iz njihovega vedenja spoznali, da rastejo v divjini. Od nas so zahtevali vse mogoče: očala, zapestne ure, zapestnice in drugo.

Eden od otrok je bil še posebej predrzen. Ne da bi me vprašal, mi je začel odpenjati uro na zapestju, šele ko sem se razjezil, je odnehal.

Kasneje se je pokazalo, da so otroci zadovoljni tudi z manjšimi darili, na primer s plastenko mineralne vode.

Do šotorskega tabora Fairy Meadows na višini okrog 3800 m smo potrebovali dobre tri ure. Pogled s tega mesta na Nanga Parbat pa je bil kot na dlani.

Prvi dan je bila gora nekoliko zavita v oblake. V jasni, a ne premrzli noči je nebo žarelo od zvezd, gorovje pa se je skrivalo v temi. V zgodnjem jutru je ob vse močnejših sončnih žarkih belina žarela kot kristal mogočne gore.

Ob zrenju na Nanga Parbat je moja duša zapela slavo-

Šotorki tabor Fairy Meadows, stoječ na severni strani Nanga Parbata

spev naravni veličini in skrivnostni samobitnosti. Mogočna belina gore je delovala na me kot delček opevanega raja.

Kraj, kjer smo se namestili in prespali dve noči v šotarih, obdajajo mogočna drevesa iglavcev, sredi njih in s tem okoli nas pa se je razprostirala zelena jasa s potočki. Nekoliko nižje pa so se pasli konji.

Zvečer smo se posedli okrog prasketajočega ognja in se pogovarjali o dosedanjih vtisih s potovanja po Pakistanu, pa tudi o porokah ter prednostih in slabostih mnogoženstva v muslimanski družbi.

Tabor je nudil prišlekom nepričakovano udobje: leseno uto za tuširanje s pogreto vodo, napeljana iz soda od zunaj, pod katerim kurijo ogenj, leseno pokrito jedilnico in dobro kuhinjo. Res pravo razkošje na višini okrog 3800 m.

Po dobro prespani noči smo se zjutraj odpravili na trekking proti zgornjemu baznemu taboru na višini okrog 4500 m, od koder le redki alpinisti s severne strani poskušajo osvojiti Nanga Parbat.

Do zgornjega tabora smo potrebovali nekaj manj kot pet ur. Priti bi se dalo tudi prej, če redke zrak ne bi oteževal normalnega dihanja in napajanja človeških pluč s kisikom.

Pot nas je najprej vodila skozi prijeten gozdček visokih dreves iglavcev, cipres in borovcev, nato ob robu ledenika, ležečega globoko pod nami čez gorski, lepo ozele. Ob zrenju na Nanga Parbat je

Angelca na trekkingu proti Nanga Parbatu

moja duša zapela neli pašnik s kolibami, potem mimo grajene koče z okrepčili, med razmetanimi balvani, obdanimi z zeleno trato in cvetjem, vmes pa so žuboreli manjši potočki.

Svet miru in tišine

To je bil svet miru in tišine, kjer so mi misli odplavale v visoko modrino čistega neba; bilo je veličastno in nepozabno.

V nadaljevanju poti smo prečili nekaj 100 m širok razbrazdan ledenik, večinoma pokrit s peskom, da smo morali še posebej paziti, da nam ne bi zdrsnilo in bi se ne poškodovali, nato pa smo prestopili na z visokim rdečim cvetjem posuto zeleno trato, ki nas je spremljala vse do lesene koče baznega tabora.

Po prihodu do gornjega tabora pa se je porodil pogled, ki me je popeljal iz realnega življenja v pravljичni svet. V svet zamaknjenosti, kjer se je ob poglobljenem doživljanju lepote zopet ustavil čas, pred mano pa je v vsej svoji krasoti sijala mogočna gora Nanga Parbat, na kateri so sončnih žarki lesketajoči sneg in led spreminjali v neizmerno mi domišljijško lepoto.

Do zasneženega in poledenelega Nanga Parbata nas je ločila le še večja globel, a raje smo ostali na varni razdalji gornjega tabora.

Nedaleč stran, nekoliko nižje, vendar še vedno obrnjene proti zasneženi gori, smo opazili šest šotorov čeških alpinistov, ki so prišli en dan prej mimo spodnjega tabora. Ali se jim je vzpon na 8126 m visok Nanga Parbat posrečil

Do zgornjega tabora in nazaj smo prečkali s peskom in celo z rastlinami pokrit ledenik

nismo izvedeli, saj poročila o uspeli odpravi pozneje ni bilo.

V zgornjem baznem taboru so nam domačini pripravili bogato kosilo. Jedli smo v krogu na preprogah, obloženi z raznovrstnimi jedmi, na koncu pa dobili še vroč čaj.

Ko je bila dobra volja na višku, pa smo se morali, čeprav neradi, zaradi bližajočega se večera odpraviti v nižji, prvi tabor, kjer so bili postavljeni naši šotori.

Ob prihodu v spodnji tabor so mi misli pogosto uhajale prek gore na južno stran Nanga Parbata, kjer je prav v tistih dneh plezal slovenski alpinist Tomaž Humar. Ker je bilo vreme na severni strani gore izredno lepo, celo brez oblačka in dokaj toplo, sem menil, da Tomaž dobro napreduje, nisem pa vedel, da je obstal, ker mu stena ni omogočila nadaljnje vzpona, in da je že klical reševalce.

Noč, ki je sledila, je bila občutno bolj mrzla od prejšnje, kar sem dodobra občutil v šotoru.

Bližalo se je poslabšanje vremena, zato nam je bil klic Tomaža Humarja, da že po malem zmrzuje (za njegovo težavo smo izvedeli ob vrnitvi v Slovenijo), toliko bolj razumljiv.

Zvečer smo tudi tokrat posedli okoli prasketajočega ognja in si izmenjavali vtise s trekinga, misel pa mi je sem in

tja zaplavala v daljno Slovenijo, tudi z željo po srečni vrnitvi.

Med pogovorom sem opazoval gosta ozvezdja jasne noči, silhueto mogočnega gorovja in tudi visoke plamene ognja, kar me je popeljalo v mistični svet starih ljudstev, ki so še znala ceniti vrednost narave.

Naslednje jutro sem opazoval sončni vzhod kar iz šotora in občudoval lepoto vse bolj osvetljenih vrhov svetlečega se ledu na strmih pobočjih masivnega osemtisočaka Nanga Parbata.

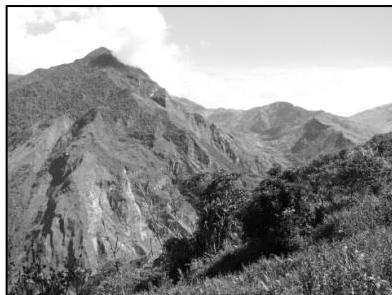
Po zajtrku smo se spustili v dolino. Hodili smo dobri dve uri ter že bili v džipih, s katerimi smo se odpeljali po vrto-glavi cesti v dolino.

V začetku spusta po nevarno postavljeni cesti so vozniki med seboj še tekmovali in se poskušali prehitovati, naše tarnanje in stokanje pa jih je kmalu umirilo. Hvala bogu smo se do avtobusa, ki nas je čakal ob reki Ind, pripeljali celi. Vkrcali smo se na avto-bus in se odpeljali novim dogodkom naproti.

Vožnja z džipi je bila adrenalinska

Papua, Nova Gvineja Indonezija

V gorovju Maoke med kameninami prevladujejo granit, kristalinski skrilavci in gnajs

Večdnevni trekning

Kmalu po pristanku na letališču Wamena, osrednjemu mestu Papue, smo izvedeli, da tam razsaja kolera, zato nas je hitro minila okoljska radovednost. Poiskali smo le osnovne informacije, kako se zaščititi pred kolero in kako si pomagati, če bi zboleli na trekningu. V lekarni smo si v ta namen nabavili zdravili Doxycyclin in Oralit proti dehidraciji.

Zanimanje za večerjo zunaj hotela je splahnelo, zato smo si pomagali z zalogami hrane, ki smo jo prinesli s seboj v Papuo. Zelenjavni namaz smo si naredili iz avokada, čebule, česna in tune iz konzerve. Do izraza sta prišla zlasti suha salama in pršut, na koncu pa še »čebriček« in ustekleničena voda.

Pred spanjem v hotelu Baliem Oilamo smo pri sebi molili: »Ljubi Bog, jutri pa ne pozabi na nas. Začenja se trekning in s tem tudi večja nevarnost kolere in morebiti še česa drugega.«

Po dolgošnjem jutranjem pakiranju in razporejanju pr-

tljage za nosače in zase smo se le odpravili na večdnevni treking. Do Kurime na jugu doline Baliem smo se vozili s tovornjakom, od tam naprej pa hodili po hribovju in gorovju od vasice do vasice.

V prvih vaseh je bil še viden vpliv Wamene, nato pa je sledila divjina preprostih lesenih in slamnatih domov ter ljudi brez vsega. Srečevali smo bose domačine s pogledi, uprtimi v tla, veliko jih je bilo brez oblek ali pa v strganih in umazanih capah. Tudi otroci so bili dokaj zadržani.

Hodili smo navzgor in navzdol, po soteskah, čez potoke, skozi manjše vasi in deževni gozd ter premočeni lezli čez lesene in kamnite ograje, deževati pa kar ni nehalo. Težko sem si predstavljal življenje v tej divji pokrajini, odrezani od sveta.

Nekateri so hodili hitreje, drugi počasneje, zato smo se razkropili. Angelca je povedala, da je hodila bolj sama ker je zaostala za skupino, zato je sledila sledi čevljev na razmočenih poteh in križiščih, ki so zahtevali večjo pozornost.

Ob potokih so ženske prale sladki krompirček in korenje, običajno pa je bil zraven njih tudi prašiček, ki je pojedel slabše gomolje.

V daljavi sem zagledal vasico Tangma, sredi katere je izstopala večja lesena stavba – šola. Premočen do kože sem zaslutil možnost strehe in suhih oblačil.

**Angelca z Džalijem, poglavarjem
Anemaugija**

Zdrsi in padci

Korak je moral biti trden in previden, ker je bila strmina nad vasjo prepadna, spolzka in nevarna. V tem nevarnem kraju naj bi se zgodilo že kar nekaj zdrsov, celo padcev, in družnega reševanja s potegom navzgor na ozko skalnato pot.

Z mokre in blatne poti sem zdrsnil tudi jaz, a sta me bližnja sopotnika rešila pred padcem po skalnati strmini. Na srečo na tej nevarni poti ni bilo nobenih vidnejših poškodb.

Ko je Angelca prispela v vas, jo je skupina sopotnikov veselo pozdravila, hkrati pa so ji povedali, da jih je skrbelo za starejše, med katere sem poleg Angelce spadal tudi sam.

Šola v Tangmi, v katero smo vstopili po prihodu v vas, je bila lesena z dvema razredoma. Lesena so bila tudi tla, na katerih je stalo nekaj šolskih mizic in stolov.

Ugotovili smo, da so v nahrbtnikih in vrečah (imenovali smo jih svinje), ki so jih nosili nosači, na nekaterih mestih mokre tudi spalne vreče. Najbrž so nekateri nosači zdrsnili v potok, saj bi samo dež težko prodril skozi polivinilaste vreče, ki praviloma ne puščajo vode. Vendar pa nam to po napornem dnevu ni vzelo volje in poguma.

Domačini, zlasti otroci, so se nam takoj pridružili, med seboj čebljali in nas opazovali.

Po prihodu v vas se je Zvone takoj lotil kuhanja rižote in pripravljanja zelnate solate kot priloge. Rižota je bila po kuhanju precej zasmojena, a potreba po toplem obroku je bila tolikšna, da nas to ni bistveno motilo. V dolini bi nad njo vihali nosove, v tem primeru pa nam je teknila kot naj-

izdatnejša jed.

Ko je Angelca enemu od domačinov oskrbela gnojno rano na nogi, so prišli še trije z oteklimi koleno. Za bolečine je uporabila Naklofen, za glavobole pa Lekadol – vsekakor potrebujejo zdravnika. Angelca je tam dobila novo ime: »mama doktor«.

Ko smo legli je zunaj še kar deževalo

Prilegel se je počitek, čeprav na trdih lesenih tleh, na armafleksu in v malo mokrih spalkah, ki pa so jih dobro sušila naša topla telesa. Še komarji so nam zapeli uspa-vanko, a sta nas ustrezna sprej in mazilo varovala pred njihovimi piki.

Zunaj je še kar naprej močno deževalo. Eden izmed domačinov nas je dolgo v noč spremljal, zapustil nas je šele, ko smo bili že vsi v blaženi dremavici.

Glede na izkušnje prvega dne, ko sem s fotografsko kamero v torbi plezal prek mokrih in spolzkih kamnitih ograj, ki so se podirale pod menoj, sem si pred spanjem, tudi zaradi varnosti, srčno zaželeli lepega vremena.

Za prvi maj, praznik dela, so naši nosači prepevali že ob 6. uri, posamezni vaščani pa so se ob tem petju počasi »luščili« iz zamegljene vasice. A je kazalo na lepo vreme, kar me je zelo razveselilo.

Izvedeli smo, da šolo obiskuje približno sto učencev in da imajo dva učitelja, čeprav bi jih potrebovali več. Učitelji zapuščajo te kraje tudi zato, ker pri pouku vedno manjka veliko otrok. Ko smo vprašali, ali moramo do 8. ure izpraz-

**Domorodci so žicali predvsem
cigarete**

niti učilnico, so se le nasmejali, odmahnili z roko in nam rekli, da se prav nič ne mudi.

Po zajtrku smo dali nahrbtnike na ramena in odšli na pot, saj je toplo sonce že počasi ogrevalo mokro pokrajino. Najprej smo hodili po travnati letališki pisti navzdol (v nujnih primerih pristane tu

manjše letalo), nato po strugi s hitro tekočo vodo, plezali pa smo tudi čez več lesenih in kamnitih ograj, ki so se nam tu in tam podirale pod nogami.

Nevarni most

Nato smo se spustili strmo navzdol do reke Baliem, kjer majav viseči most povezuje drugi breg reke. Da mostu nismo preobremenili, sta hodila na drugo stran reke naenkrat dva, največ trije. Most sva z ženo Angelco prečkala skupaj v varnostni razdalji osmih metrov.

Ko sem stopal preko majavega visečega mostu, pod katerim se je penila kalna deroča reka, sem imel občutek, da z mostom drvim jaz in ne reka.

Pletena žičnata ograja, katere sem se oprijemal, mi je dajala občutek varnosti, a ko sem stopal na precej trhle deščice, nekatere tudi polomljene, pod katerim je bila spletena kovinska žica, sem se večkrat zbal, da bom strmo-glavil dol, v divjo reko. In ko sem prispel na drugo stran

reke, sem od vzhičenosti zavriskal.

Na drugi strani reke sem se znašel pred veliko strmino, zato je bil vsak korak navzgor ob pripekanju sonca počasnejši, dihanje pa globlje. Čutil sem naraščanje vlage v zraku, močno sem se potil in se zaskrbljeno ozirali v nebo, kjer so se kopičili temni oblaki.

Nekoliko pod vrhom največje strmine smo prišli do slapa, kjer so si nekateri privoščili naravno tuširanje, drugi pa se z umivanjem osvežili. Pol ure kasneje smo prišli do vasi Vitalek, ob kateri stoji lesena cerkvena, ki je bila naše naslednje prenočišče.

Lakoto sta nam spet potešila salama in kruh, ki smo ju nosili s seboj, pa tudi namaz iz manga, čebule in začimb. Vreme je toliko zdržalo, da smo v miru obedovali, kmalu za tem pa se je ulilo kot iz škafa.

Naše edino razkošje je tedaj bila cerkvena, na čelu katere je stal lesen oltar. Na stenah ni bilo slik, ne zvonov, da bi cingljali, in ne klopi, le oltar je imel malo blešččega papirja za okras, dve sliki in že precej obrabljeno Sveto pismo, ki ga je prinesel misijonar. Ob strani je na steni kraljevala tabla, pod njo pa ozka polica s priloženo belo kredo.

Na osnovi videnega smo sklepali, da cerkvena služi predvsem kot šola, kar je potrdilo tudi dejstvo, da na enotedenskem trekingu nismo srečali ali videli nobenega misijonarja. Bili smo na suhem in na varnem v božjem hramu, zato nam je bilo res prijetno.

Nekaj naših nosačev je ponovno potrebovalo prvo pomoč. Ker so hodili večinoma bos, so se ranili, hkrati pa je do nas prišlo tudi nekaj domačinov z gnojnimi ranami.

Angelca, čeprav ni zdravnica, temveč doktorica defekto-

loške znanosti, je vsem pomagala na več načinov: dala jim je tablete proti glavobolu, mazilo proti revmatičnim bolečinam kolen in drugo. Bila je vesela, da ni prišel nihče z resnejšimi zdravstvenimi težavami, saj v naši ekipi nismo imeli zdravnika. Lekarna, ki jo je Angelca nosila s seboj, je res prišla prav.

Domačini so se zaradi zdravljenja vedno bolj odpirali, odhajali z nasmehom, se tudi vračali z nasmehom po novo tableto, na primer za mamo, ki jo je tudi bolela glava ali koleno itd.

Pri ne navajenih na tablete so bili že Aspirin, Lekadol in Naklofen za otekle revmatično koleno čudežno zdravilo.

Brazgotine in rane, ki smo jih videli, so bile najbrž tudi posledica kakšnega tepeža, saj divjih zveri, ki bi jih poškodovale, tam ni bilo videti.

Drugače pa se domorodci ne smejejo radi, so bolj resnih in zaradi stalnega boja za obstanek čemernih obrazov, otroci pa imajo zaradi podhranjenosti velike trebuščke in tanke nožice.

Naš Zvone nas je presenečal s svojimi bogatimi izkušnjami. Mineštra z od doma prineseno šunko je bila izdaten obrok. Zamesil je tudi kruh. V bisagi so namreč nosači prinesli 2 kg moke, suhi kvas in orehe. V preprosti ponvi s pokrovom pa je na ognju nastala izjemno dobra hrana.

Za kuhinjo nam je služila koliba domačinov, grajena takole: v njeni sredini je stalo ognjišče, nad spodnjim nizkim delom, kjer je možno le sedeti ali čepeti, je bila narejena nekakšna mreža iz čvrstih vej, kjer domačini spijo, ogenj pod njo pa je koči dajal toploto, potrebno zlasti v hladnejših nočeh. Odej niso imeli, posušena trava pa jim je služila

kot mehka postelja, blazina in odeja.

Vso noč je močno deževalo, medtem pa so miši in podgane ob naših glavah glodale les ali še kaj drugega. A v nas ni bilo ne strahu ne gnusa pred glodavci. To so bili res dnevi, ki človekovo doživljanje sveta popolnoma spremenijo.

Ležeči na lesenih tleh, narahlo pokritih s spalno vrečo, smo se zbudili v jasno, a hladno jutro, ko je bilo okoliško gorovje že rahlo obsijano s sončnimi žarki, vas pa je še dremala v rahlem somraku.

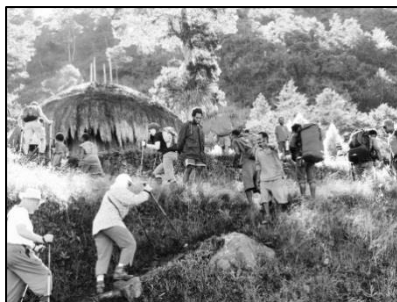
Za zajtrk smo si najprej privoščili od večerje ostalo mi-neštro, nato pečena jajca in v kropu zamešano kavo in čaj.

Za več urno pot, ki je bila predvidena za ta dan, smo si v več plastenk nalili prekuhano in razkuženo vodo, ki smo ji dodali Cedeviso.

V prijetno toplem jutru smo nadaljevali pot navzgor in šli mimo dveh vasi, nato pa skozi gosto džunglo do vrha, od koder smo se po slabi stezi spuščali strmo navzdol. Pot je bila slabo shojena, na nekaterih mestih komaj vidna.

Videl nisem nobenih živali, niti slišal ptic, še muhe me niso zmotile v močno zaraščenem pragozdu. Tudi razgleda ni bilo.

Po več urni hoji smo prišli do manjše vasi, kjer si je naš sopotnik Jože nabavil lok in puščice. Ene so bile za lov na prašiče, druge za lov na ptice, tretje pa za ljudi.

Pot navzgor nas je vodila proti gosto zaraščeni džungli

V zvezi z življenjem Papuancev in njihovega obstoja, sem napisal naslednjo pesem:

Papua (Irian Jaya)

*Lačen sem, lačen, zelo lačen,
a kje naj hrano dobim,
da preživim.
Hrane zadosti ni nikjer,
le človek jo nosi v sebi.
Odvzet v borbi iz tujega plemena
bo moja pojedina,
za življenje.
a ne samo moja,
tudi drugih bližnjih mi ljudi.
Ne rabim več,
rabim le eno žrtev,
da nas bo nasitila,
a ne za vedno,
ponavljalo se bo,
pri enih in drugih plemenih,
pri vseh ljudeh na otoku.
Kruta je resnica,
da človek mora pojesti človeka,
da preživi.
In iz nuje obstoja plemena,
se rojevajo žrtve za pojedino,*

Ko smo prišli do poseke v gozdu, so me razveselile od sonca sijoče rože, predvsem orhideje. Naši nosači, domorodci, so se okrasili z zelenjem in cvetjem, nosač Mes pa je za Angelco nabral zajeten šopek orhidej, ki si ga je zataknila v svojo priročno torbico. Tudi pogled se nam je spočil ob teh lepih cvetovih.

Po celodnevni hoji smo prispeli v vas Buken, kjer smo imeli naše naslednje prenočišče. Otroci so nam takoj prišli nasproti. Angelca jih je nagradila z Viterginom, eden izmed njih pa ji je predstavil vsakega novega vaškega otroka in povedal, da še ta ni dobil »gula-gula«.

Rufus, domači vodja naše skupine, nas je pohvalil, da še z nobeno skupino ni prehodil tele poti tako hitro.

Nastanili smo se v šoli, ki je imela tri prostore, tla v njej so bila iz steptanega posušenega blata, pokrita pa so bila s slamo, kar nam je dalo v danih razmerah občutek udobnega počivališča, tudi prenočišča.

Le nekaj korakov od vasi je na naše veselje žuborel bister studenec, ob katerem smo se lahko po treh dneh končno temeljito umili.

Ko so fantje tudi dekletom v lopi skuhalo kavo, se je ulil dež. Pod streho smo srečni pili kavo in uživali. Da, to je užitek »kofetarjev«, ki je »sredi ničesar veliko razkošje«. Človeka po takih doživetjih navdaja občutek hvaležnosti in udobja ter prizanesljivosti narave do ljudi.

Pred šolo se je nabralo veliko otrok, ki so skozi vrata in okno kukali v naše prostore. Ko jim je Angelca delila moje piškote, so ji roke otrok, stegnjene ena čez drugo, dobesedno razgrabile dobrino.

Pri razdeljevanju Vitergina so bili otroci v prejšnji vasi disciplinirani, tu pa smo doživeli povsem novo izkušnjo.

Medtem so naši moški uživali v nabavi lokov in puštic. Tudi sam sem kupil lok s puščicami, in to za denar, za katerega vrednost domači prodajalec ni vedel. Ko mu je Rufus povedal, da je dobro prodal, je prodajalec zadovoljen odšel.

V pogovoru z domačini, pri čemer je v angleščino prevajal Rufus, smo izvedeli, da tu še vedno vlada mnogoženstvo in da imajo kljub pokristjanjevanju pri njih animistični duhovi v verovanju še vedno veliko moč. Ti duhovi so maščevalni in kruti. Za primer so povedali, da srd duhov potolažijo tako, da enega izmed dvojčkov takoj po rojstvu vržejo v reko, saj dvojčki za vas pomenijo nesrečo. Tudi otroka, ki po nevednosti vstopi v sveti prostor, vržejo v reko.

Misijonarji so domorodce učili, da takšno početje ni dobro, in tudi, »da ni lepo pojesti soseda«. Tako je bil vsaj v malo bolj civiliziranih vaseh kanibalizem odpravljen. Zanimivo pa je bilo tudi to, da tam trupla umrlih zažgejo, prah pa odvržejo v reko.

Vsa plemena so med seboj sprta. Misijonarji so sicer to sovraštvo v določenih predelih ublažili, ne pa tudi odpravili.

Izvedeli smo, da so jim belci vedno smrdeli, čeprav je znano, da so pojedli sina bogatega Rockefellerja.

Večina moških v vaseh je golih in v kotekah, ženske in otroci so oblečeni v strgana in umazana preprosta oblačila. Sicer pa nimajo ne mila, ne šivank, voda pa je, po skoraj vsakodnevnem dežju, kalna. Obžalovali smo, da nis-

mo vzeli s sabo več oblačil, da bi jim jih podarili.

Na poljih delajo predvsem ženske, moški pa jih stražijo, ker obstaja možnost, da drugi moški ugrabijo njihove mlajše žene.

Po nesrečni ljubezni si moški odseka členek prsta na roki, kar so nam starejši moški tudi pokazali na svojih udih. Enako kot od ljubezni prizadeti moški si tudi ženske ob smrti bližnjega, otroka ali moža, s posebno kamnito sekirico, narejeno prav v ta namen, odsekajo členek.

Videli smo kar nekaj pohabljenih rok, vendar samo pri starejših domorodcih.

Ženo moški kupi s prašiči. Žena lahko zapusti moža, mora pa v tem primeru vrniti polovico kupnine.

Zgodbe o strašnih duhovih, ki so in še usmerjajo življenje tega preprostega ljudstva, so vplivale tudi na spanje nekaterih izmed nas.

Angelca je povedala, da so ji v sanje vstopali domačini, zaradi česar jo je bilo strah. Vendar pa se je izkazalo, ko se je zbudila, da so le naši sopotniki iz skupine odhajali ven na potrebo. Strah ima res velike oči.

Vas smo zapustili ob 9. uri in sledila je več urna hoja navzgor skozi džunglo. Po sorazmerno mokrem in močvirnem terenu so počez ležali postavljeni hlodi, da je bila pot

Zaradi žalovanja si je starejša ženska s posebno kamnito sekirico odsekala členke

udobnejša, vendar naporna, saj smo se dolgo vzpenjali navzgor.

Ko smo prišli na vrh z okrog 2500 metri, so nam nosači priredili pevski koncert. Vriskali in peli so s posebnimi, nam neznanimi glasovi, s čimer so pričarali še večji občutek divjine in samote džungle.

Nadaljnja pot je bila blatna in ozka, drevesa polna ovi-jalk – kamor koli sem se ozrl se je razprostirala neprehodna goščava. Nisem slišal ptic, nobenih živalskih glasov, spremljala sta me le utrip srca in globoko dihanje. Pa vendarle tam morajo živeti vsaj divje svinje, saj imajo domačini za okras veliko njihovih oklov.

Ko smo se po nekaj urah izvili iz džungle, se je pokazalo več vasi in obdelanih polj. V potoku, kjer je bila voda dokaj čista, smo se osvežili, nato pa je sledil prigrizek s pršutom in polento, prineseno iz Slovenije, kar nam je potešilo najhujšo lakoto.

Proti večeru smo prišli v vas Vesperem, od koder je bil zelo lep razgled na reko Baliem, dolino istega imena in na vasi na nasprotnem bregu, kjer smo prepoznali našo začetno pot.

Ranocelništvo

Namestili smo se v leseni cerkvici, ob kateri so bili urejeni cvetlični nasadi in grmovnice. Pod cerkvijo je bila celo koliba, ki je služila kot WC. Tudi v tej cerkvici so bila tla iz steptane zemlje in prekrita s slamo. Na steni je bil star koledar s Kristusovo podobo, pred njo pa skromen leseni

oltar.

Pred cerkvico so se zbrali otroci in odrasli, ki so nas z zanimanjem opazovali. Zaradi poškodb nekaterih izmed njih je Angelca ponovno opravljala ranocelništvo. Za eno obtolčeno glavico je uporabila čisto ruto, ki jo je zlikano in skrbno spravljeno nosila s seboj, s tem pa je otrokom naredila veliko veselje.

Za enega od odraslih domačinov je Rufus povedal, da ga trese in zebe, ker ima malarijo. Angelca ni vedela, kaj naj mu da, nato se je odločila za volnen pulover, ki naj bi mu bil vsaj v psihično podporo in za malo toplote.

Kako obtolčeni, opraskani ter z zagnojenimi ranami in ranicami so bili ti ljudje ... Res so trpežni, saj nimajo ne povojev, ne razkužil in ne zdravil. Kakšna medicinska sestra bi jim bila res potrebna, kdaj pa kdaj pa še kakšen zdravnik.

Angelca obvezuje rane domorodcem

Toliko je obtolčenin, grdo zaraslih brazgotin, nepravilno zaraščenih zlomov, napih-njenih trebuščkov otrok, ki nimajo primerne prehrane, oteklih revmatičnih kolen in še kaj bi se dalo naštet. S prijazno besedo, povojem in tableto se iz domačinov izvablja nasmeh.

Močan je njihov nagon po ohranitvi življenja in ohranitvi vrste, za kar jih je res treba občudovati. Ne le cerkvice in šole, ki večinoma samevajo, tudi misijonarji bi jim bili potrebni.

Na zeleni trati pred cerkvico smo preživelih prijetno topel večer ob čudovitem petju nosačev. Zraven je bilo tudi nekaj domačinov in otrok, ki so pomagali prepevati in vriskati. Počutil sem se, kot da sem »sredi ničesar«, potrošniški svet je izginil, le uboga raja je skupaj z nami uživala lepoto tega večera: svetlečo luno, zvezde, sence in vetrič, ki je počasi prinašal hlad.

Šopek orhidej iz džungle, ki je še vedno deloval sveže, je Angelca odložila na cerkveni oltar. Jutro je bilo sončno in vaščani so nas zopet obkrožili.

Spet je sledilo nekaj obvez in malo tablet. Še »malarik« je prišel nasmejan. Očitno sta bila Aspirin in pulover res učinkovita.

Ko smo zapuščali vas, so za Angelco tekli otroci in jo klicali mama, »mama doktor«. Kako malo je potrebno, da se ti ljudje odprejo in ti ob odhodu veselo pomahajo v slovo. A kako daleč je treba iti, da doživiš človeško prvinskost ...

Hoja iz vasi Vesperem je bila prijetnejša in pot je bila bolj složna. V eni izmed vasi smo kupili celo pasijonke in mandarinarine. Cerkvico smo videli v vsaki vasici, v eni tudi mošejo.

Ker se je breg ob neki manjši reki zaradi deroče vode izpodjedel, smo morali iti čezenj zelo previdno. Kjer je le možno se stiskajo male njivice s sladkim krompirjem, vmes pa rastejo trava, praproti, koprive in grmičaste rastline, katerih imen nismo poznali.

Angelca je na trekingu vedno med zadnjimi in tudi na tej lažji poti je bilo tako. Ob njej so se tokrat zbrali nosači in začeli strumno prepevati. Ko sem zaslišal nove melodije,

sem jih počakal in nekaj njihovih čudovitih pesmi posnel na kamero.

Ko smo prišli do avtomobilov, smo nosačem podarili nam nepotrebna oblačila in čevlje. Nosači so rade volje in brez zadrege sprejeli vse. Nekateri so bili v strganih oblekah, večina tudi bosí.

Nosači, ki so bili iz plemena Lani, so bili nato še denarno poplačani in dodatno nagrajeni. Bili pa smo kar malo presenečeni, ker nekateri nosači sploh niso pokazali zanimanja za denar.

Pred slovesom smo nosačem darovali še kakšen kos naše pohodne opreme. Vse kar smo jim dali, so z veseljem sprejeli. Ko smo jim podarili tople kape, ki smo jih nosili na poti, in se jim opravičili, da so umazane, so se le nasmehnili. Z veseljem so sprejeli tudi ponošene čevlje in vse, kar smo od opreme lahko pogrešili.

Sledila je vožnja do Wamene, kjer smo se pred hotelom Baliem Pilamo ustavili le za toliko, da smo si nabavili hrano in vodo, nato pa smo pot nadaljevali po dolini Baliem do vasi Anemaugi.

»Va-va-va-va« so bile v vasi besede dobrodošlice poglavarja Džalija, ki nam je obljubil, da nam bo naslednji dan predstavil plemensko vojskovanje.

Po prihodu v vas so nam najprej v eni izmed rodbinskih skupnosti pokazali pomembnega prednika – balzamilanega V pokrčenem sedečem položaju. Bil je poglavar in je imel

Zbrani okrog Angelce so ob zaključku trekinga nosači veselo prepevali

pet žena ter s tem številno potomstvo.

Ko smo se namestili v leseni hiški s tremi sobami, je Angelca kmalu dobila od Zvoneta manjšo kuharsko zadolžitev, poleg nje pa tudi Mojca. Skuhali sta odlično mineštro z žganci, po njegovem receptu.

Večer je prinesel veliko dobre volje s petjem, česar nismo zmogli sami, pa je prispeval »čebriček«, to je mešanica alkohola s tropskim sadjem.

A spanje ni bilo sladko, saj so s petjem dolgo v noč nadaljevali še številni komarji, stenice pa so poskrbele za srbečico. Ker

smo Angelca, Darja in jaz spali na golih betonskih tleh s podloženimi armafleksi, smo se izognili vsaj stenicam.

Naslednje jutro smo se odpravili na kraj, kjer so nam vaški domorodci prikazali njihov način bojevanja z nasprotnikom. Ko smo prispeli tja, smo naleteli na dobro razpoložene vojščake, opremljene z loki, puščicami in sulicami ter namazanimi z bojnimi barvami.

Bojevanje se je začelo takoj po našem prihodu, potekalo pa je takole: približevanje in oddaljevanje vojščakov, zmerjanje in prerekanje, če bi šlo za res, pa še kakšno pokončanje sovražnika, ki bi nato postal njihov jedilni obrok.

Ko smo po končanem odigranem vojskovanju prišli v vas, so nas v njej sprejele poslikane ženske, oblečene v tradicionalna krila, narejena iz posušenih travnih bilk, in »zgoraj brez«.

Tokrat je to bila turistična atrakcija, ki pa je bila po vse-

**V Anemaugiju so nam prikazali
borbo z nasprotnikom**

bini in svoji barvitosti za tujce zelo vznemirljiva, čeprav kot »vaška veselica«.

Tej predstavi je sledila nagrada: prašiček, ki smo jim ga kupili z namenom, da nam predstavijo obredno pokončanje prašiča s puščico, izstreljeno z loka, in pečenje oziroma dušenje le tega, ki je na koncu nasitil celotno vas.

Po ustrelitvi prašička, kar so morali zaradi netočnosti ponoviti, so ga razrezali s posebnim bambusovim nožem na večje kose. Rep in ušesa so zavili v palmov list in odnesli v sveti prostor za tolažbo duhovom.

Ob obredu so hkrati zanetili ogenj tako, kot so to delali v pra skupnosti (zelo hitro drgnjenje srobota ob suh okrogel les z neposredno podloženo slamo za vžig), nato pa so pregrevali kamne, prinašali zelenjavo in sladki krompir, kar so izmenično polagali v posebej za to priložnost pripravljeno jamo. Vse to se je skupaj z mesom dušilo v travnati kopi, povezani s srobotom.

Meso so po kratkem dušenju pojedli moški, ženske in otroci so obrali le kosti, zelenjavo, prepojeno z mastjo prašiča, pa so pojedli vsi.

Anemaugi smo zapustili, še preden je bila jed pripravljena, seveda na veliko veselje vaščanov, saj je to pomenilo, da bo celotna pečenka ostala zgolj za njih.

Pred vrnitvijo v hotel Baliem Pilamo smo pristopili še k velikemu drevesu, pod katerim so nam vaščanke za spomin želele prodati svoje izdelke.

Ponoči je deževalo, a v pravi postelji v hotelu je bilo spanje božansko. Kaj hočemo, smo pač navajeni na udobje civilizacije ...

Naslednje jutro smo od francoskega zdravnika izvedeli,

da je z laboratorijsko analizo potrjena atipična kolera in da prihaja v Wameno ekipa »zdravnikov brez meja«. Izvedeli smo tudi, da je za kolero zbolel eden izmed naših nosačev in da je v bolnici v Wameni na infuziji. To je bil mali možiček, ves čas obut v velike gumijaste škornje, tih in delaven, ki nam je na trekingu po obedu pomival posodo.

Ponovno se je v naše misli pritihotapila skrb zaradi kolere – dva do šest dni naj bi bila njena inkubacijska doba.

Do opoldanskega odhoda letala proti Sentani smo se zato zadrževali v hotelu, kjer je bila, za razliko od Wamene, čistoča na visokem nivoju. Pa še strah pred kolero je imel le velike oči.

Do letališča smo nosili manjšo prtljago na ramenih, večjo pa so nam dostavili z rikšami.

Pred vkrcanjem na letalo smo se poslovili od vodiča Rufusa in kuharja Amiusa.

Na letališču nismo dolgo čakali in že smo z manjšim civilnim letalom poleteli do Sentane – ne pa s tovornim letalom, kot so nas strašili.

Med poletom proti Dempasarju na Baliu so nas stevardese »crkljale« z okusno hrano, kar smo med več dnevni trekingom zelo pogrešali. Pa tudi pridobiti smo morali na moči za dolgo pot po indonezijskem otočju, ki nas je še čakala.

Vsebina

<i>Nagovor bralcu</i>	5
<i>Predgovor</i>	9
<i>Vojno razdejanje na Mali planini</i>	11
<i>Doživetja na Veliki planini</i>	14
<i>Preko Raduhe in Olševe do Mrzle gore</i>	27
<i>Dogodki med prečenjem Kamniko-Savinjskih Alp</i>	36
<i>Po severni poti slovenske planinske transverzale</i>	45
<i>Prigode v slovenskih gorah in na Kleku, Hrvaška</i>	54
<i>Grossglockner, Avstrija</i>	73
<i>Na letnem in zimsko-alpinističnem tečaju</i>	76
<i>Na večdnevem zimsko-alpinističnem tečaju</i>	79
<i>Alpinistična odprava v Centralne Alpe</i>	84
<i>Ortler, Italija</i>	85
<i>Matterhorn, Švica</i>	92
<i>Na poti proti Mont Blancu, Francija</i>	102
<i>Mont Blanc, Francija</i>	109
<i>Po slovenskih gorah</i>	121
<i>Štiridnevno prečenje Julijskih Alp</i>	131
<i>Avstrijski tritisočaki</i>	141
<i>Säuleck</i>	142
<i>Petzeck</i>	146
<i>Hafner</i>	149
<i>Mitikas (Olimp), Grčija</i>	152
<i>Marmolada, Italija</i>	155
<i>Alphubel, Švica</i>	158
<i>Allalinhorn, Švica</i>	162

<i>Gran Paradiso, Italija</i>	165
<i>Mount Kenya, Kenija</i>	169
<i>Kilimandžaro, Tanzanija</i>	177
<i>Bariloški Andi, Argentina</i>	196
<i>Catedral Sur</i>	197
<i>Tronador</i>	199
<i>Kapiža</i>	203
<i>Treking v indijski Himalaji</i>	206
<i>Nanga Parbat, Pakistan</i>	216
<i>Papua-Nova Gvineja, Indonezija</i>	222

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
 Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-94
 796.52(092)

ŽEROVNIK, Marko

Opojnost gora / Marko Žerovnik. - Komenda : samozal.,
 2017

ISBN 978-961-288-009-5

291572224

Dr. Marko Žerovnik
Opojnost gora

Samozaložba

Lektoriranje:
Sara Kokelj

Korigiranje:
Dr. Angelca Žerovnik

Oblikovanje zunanje opreme:
Dušan Sterle, slikar in grafični oblikovalec

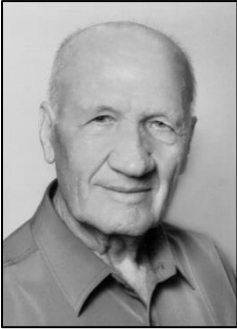
Računalniška obdelava besedila in slik
Dr. Marko Žerovnik

Tisk: Nonparel, d.o.o., Medvode

Naklada:
200 izvodov

Kratka biografija avtorja knjige

Dr. Marko Žerovnik
geograf in kartograf

Marko Žerovnik se je rodil leta 1932 v Mengšu. Po osnovni in vajeniški šoli se je izučil za mizarja ter hkrati končal nižjo večerno gimnazijo in nato srednjo tehnično šolo na lesarski smeri. Po nekaj letih se je vpisal na Filozofsko fakulteto Univerze v Ljubljani, smer Geografija, kjer se je na željo vodstva med študijem zaposlil kot kartograf. Za študijsko nalogo Elementi geografsko-populacijskega razvoja celjske občine med leti 1869–1960 je prejel študentsko Prešernovo nagrado. Po končanem študiju se je čez nekaj let zaposlil kot geograf in kartograf na Inštitutu za geodezijo in fotogrametrijo v Ljubljani, kmalu zatem pa na željo akademika prof. dr. Svetozarja Ilešiča kot raziskovalec in vodja Kartografskega zavoda na Geografskem inštitutu Antona Melika pri SAZU-ju v Ljubljani. Nekaj let je deloval tudi kot samostojni kulturni delavec na področju aplikativne kartografije.

Po študiju na Filozofski fakulteti v Ljubljani, ki ga je zaključil s pridobitvijo strokovnega naslova: univerzitetni diplomirani geograf, je čez nekaj let nadaljeval podiplomski študij na zagrebški univerzi (Prirodno-matematični fakultet Sveučilišta u Zagrebu). Končal ga je z uspešnim zagovorom magistrskega dela: Preučevanje o aplikaciji kartografskih metod na primeru razvoja naselij v občini Kamnik in leta 1980 postal magister naravoslovnih znanosti s področja geografije. Nato se je lotil obsežnega dela pri pripravi doktorske naloge Konceptija in aplikacija kartografije v izobraževalnem sistemu. Zagovarjal jo je leta 1989 na že omenjeni zagrebški univerzi, ki ga je tudi

promovirala za doktorja naravoslovnih znanosti s področja geografije.

Biografija, ki jo je napisal Jožef Pavlič

Dr. Žerovnik se je na področju kartografije izkazal s številnimi in raznolikimi deli. S kartografskimi prikazi je opremljal geografske učbenike, izdeloval šolske atlase in zemljevide. Z zemljevidi in diagrami je opremil Zemljepis za 6. razred osnovne šole; Zemljepis za 7. razred osnovne šole (Sovjetska zveza in neevropske zemljine); Zemljepis Jugoslavije za 8. razred osnovne šole; Občo geografijo: priročnik za gimnazije in druge srednje šole; Regionalno geografijo: Evropa s Sovjetsko zvezo za 2. razred gimnazij in drugih srednjih šol; Regionalno geografijo za 3. razred gimnazij in drugih srednjih šol; Vaje iz geografije 1., 2., 3. in 4. razred gimnazij in druge srednje šole; učbenik Naša domovina SFR Jugoslavija: spoznavanje družbe; Moj prvi atlas: učbenik za 3., 4. in 5. razred osnovne šole; Atlas prirode in društva za 3. in 4. razred osnovne šole (za hrvaške osnovne šole). Po učbeniku za 6. razred osnovne šole je prvi začel zemljevide in diagrame prikazovati v učbenikih večbarvno, s čimer je dosegel bistveno večjo vizualno učinkovitost.

Dr. Žerovnik je priredil in izdelal zemljevide Slovenije 1 : 500.000 (doživel sedemnajst ponatisov), Slovenija - turistični zemljevid v merilu 1 : 400.000, Julijske Alpe - planinski zemljevid v merilu 1 : 75.000 in Avtokarta Slovenije v merilu 1 : 400.000 ter mestna načrta Ljubljana 1 : 10.000 in Maribor 1 : 10.000. Priredil in dopolnil je Selanov zemljevid Slovenija - turistični zemljevid v merilu 1 : 300.000. Po Selanovi zasnovi je kot soavtor dokončal stenski zemljevid Slovenije v merilu 1 : 150.000. Prvi v Sloveniji je Triglav označil z višino 2864 m (prej 2863 m), kar so zatem sprejeli tudi geodeti.

Dr. Žerovnik je napisal tudi več demografskih študij s kamni-

škega, komendskega in mengeškega območja: Demografsko geografska problematika osnovnega šolstva v Komendi (1990); Regionalni pristop k izdelavi demografskih in gospodarskih kazalcev na območju občine Kamnik – Študijska analiza in program preoblikovanja občine Kamnik v predlagane nove občine – posebej za sedanjo občino Kamnik in posebej za predvidene občine Kamnik, Kamniška Bistrica, Komenda in Tuhinjska dolina; Demografski kazalci za potrebe šolskega okoliša Komenda – Moste; Geografski elementi in faktorji v prostorskem načrtu občine Komenda; Demografija in strokovne podlage za planske potrebe občine Mengeš za obdobje 2000–2020; Občina Komenda 1994–2004 – Demografski gospodarski vpogled; Demografska študija o predšolskih otrocih v občini Komenda v obdobju 2008–2025; Vodnik po Komendi in okolici – soavtor Jožef Pavlič.

Uredil je knjigo Občina Komenda, Življenje od kamene dobe do danes in zanjo napisal devet strokovnih prispevkov.

V raznih strokovnih izdajah je bilo objavljenih več njegovih kartografskih prikazov in pisnih prispevkov.

V dveh knjižicah V iskanju zavetja je zbral in objavil: Vsem žrtvam druge svetovne vojne iz komendske občine in Zamolčanim žrtvam druge svetovne vojne iz Komendske občine. V samozaložbi je izdal knjigo: Marko Žerovnik, po Trnovi poti. V samozaložbi sta skupaj z ženo dr. Angelco izdala knjigo: Marko in Angelca Žerovnik, Potovanja – doživljanje sveta iz prve roke.

V glasilu občine Kamnik Kamniški občan in glasilu občine Komenda Aplenca, ki ga je soustanovil leta 1992, je objavil več demografskih, potopisnih in drugih prispevkov, tudi o lokalni samoupravi.

15. maja 2001 je od občine Komenda prejel priznanje za spontano pomoč in sodelovanje.

Za uspešno in odmevno strokovno, raziskovalno, aplikativno, pedagoško in organizacijsko delo na področju slovenske geogra-

fije in društvene dejavnosti je 9. maja 2002 je prejel najvišje slovensko stanovsko priznanje – zlato plaketo Zveze geografskih društev Slovenije.

8. oktobra 2015 je od Gorniškega kluba dr. Henrik Tuma prejel priznanje in plaketo za ustanovitev kluba ter dvajsetletno zvestobo in predavateljsko vlogo.

Dr. Marko Žerovnik je z ženo dr. Angelco obiskal številne dežele sveta in se kot velik ljubitelj gora povzpел na mnoge zahtevne domače in tuje vrhove: Grossglockner (3798 m), Ortler (3905 m), Mont Blanc (4810 m), Mount Kenya – Point Lenan (4985 m), Kilimandžaro (5895 m) in še mnoge druge. Te vzpone in popotovanja je tudi podrobno opisal ter jih občudovalcem gora, manj znanih dežel in krajev približal v besedi in sliki.

Veliko svojih moči in znanja je namenil prav rojaku kartografu Ivanu Selanu. Je pobudnik in obenem eden najzaslužnejših za ureditev stalne razstave njegovih kartografskih del in dokumentarnega gradiva v prostorih nekdanje Glavarjeve bolnišnice v Komendi.

Z monografijo *Od ponarejanja denarja do slavnega kartografa* je dr. Marko Žerovnik Ivana Selana trajno umestil v mednarodni, slovenski in komendski zemljepisni in kartografski prostor.